

Terry Pratchett (1948–2015) – Stephen Briggs (1951)

MAŠKARÁDA čili Fantom Opery

Britská humoristická fantasy v operním duchu

(a s operním duchem)

PŘEKLAD	JAN KANTŮREK
ÚPRAVA	ZDENĚK BARTOŠ
	SYLVIE RUBENOVÁ
REŽIE	ZDENĚK BARTOŠ
DRAMATURGIE	SYLVIE RUBENOVÁ
SCÉNA	KAREL ČAPEK
KOSTÝMY	ANDREA KRÁLOVÁ
HUDBA	MATĚJ KROUPA
CHOREOGRAFIE A POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE	MARTIN PACEK
KRESBY A ANIMACE	DAN ČERNÝ

Osoby a obsazení:

ESMERALDA ZLOPOČASNÁ	Anna Cónová
GYTA OGGOVÁ	Alexandra Gasnářková
ANEŽKA NULÍČKOVÁ	Lada Bělašková
KRISTÝNA	Lucie Končoková
SARDELLI, hudební ředitel Opery	Jan Fišar
KATEŘÍN ŠTANDLÍK, majitel Opery	Tomáš Jirman
VALTR PLÍŽA	Robert Finta
PANÍ PLÍŽOVÁ	Marie Logojdová
ENRICO BASILICA	Jiří Sedláček
ANDRÉ, korepetitor	Ivan Dejmal
INSPICIENTKA ANGELA / CESTUJÍCÍ	Sylvie Krupanská
DR. MUSIKFUTERAL / DIVÁK VE FOYER	Miroslav Rataj
TOMÁŠ KRÍPAL / KOČÍ / KOZLOVRCH / DIVÁK V OPEŘE	
/ SERŽANT NAVÁŽKA, troll	Petr Houska
PAN LIBERKA / MUŽ S BRÝLEMI	Vladimír Čapka
MANAŽER ENRICA BASILICY / SMRŤ	Vít Roleček
TOREADOR / CESTUJÍCÍ / KRYŠÍ SMRŤ	
/ MUŽ S CEJCHEM SMRTI / DESÁTNÍK NÓBLHÓCH	
	Vít Hofmann**

SILVER / ZLODĚJ / DIVÁK V OPEŘE František Strnad
 GISELLE, baletka / CESTUJÍCÍ / DÁMA S BONBONY
 / HLAS KRYSÍHO SMRTĚ IZabela Firlová
 COLETTE, baletka / DIVAČKA VE FOYER
 Viktorie Georgievová*
 SOLANGE, baletka / DIVAČKA VE FOYER
 Dorota Hořanská*
 BALEŤÁK / ZLODĚJ / KNIHOVNÍK Jiří Dvořák
 BALEŤÁK / CESTUJÍCÍ / ZLODĚJ / DIVÁK VE FOYER
 Radim Bierski**
 BALEŤÁK / ZLODĚJ / DIVÁK VE FOYER Kryštof Malec**
 OPERNÍ ZPĚVÁCI Ivana Ambrúsová***
 Jan Rychtář****
 KULISÁCI / ZLODĚJOVÉ Jiří Fiala
 Lukáš Šustr
 Milan Zupko
 KULISÁCI Jiří Blažek****
 Marek Čajan****

Scénickou hudbu nahráli členové orchestru MKP

* studentky tanečního oddělení Janáčkovy konzervatoře v Ostravě

** studenti hudebně-dramatického oddělení Janáčkovy konzervatoře
v Ostravě

*** členové operního sboru NDM

**** zaměstnanci technického úseku NDM

Jazyková spolupráce
 Představení řídí
 Text sleduje

Technický šéf

Jevištní mistři
 Mistr osvětlení
 Mistr zvuku
 Mistrová vlásenkárny
 Mistrová garderoby
 Mistr rekvizit

Šéf výpravy

Vedoucí umělecko-dekoračních dílen
 Vedoucí výroby kostýmů

Pavína Kuldanová
 Iveta Dienešová
 Hana Heralová

Stanislav Muntág

Jan Benek, Radim Duraj
 Radko Orenič
 Adam Špinka
 Eva Celarková
 Růžena Mauerová
 Marek Kalík

David Bazika

Barbora Macháčková
 Eva Janáková

Scénické dekorace vyrobily umělecko-dekorační dílny NDM

Technolog – Ivana Stuchlíková, mistr čalounické dílny – Petr Missig,
 mistr malířsko-kašéřské dílny – Pavel Klein, mistr truhlářské dílny –
 Martin Střelec, mistr zámečnické dílny – Jaroslav Kocourek,
 mistr zbrojářsko-šperkařské dílny – Ivan Petrák

Kostýmy a doplňky vyrobily krejčovny NDM

Mistrová dámské krejčovny – Iva Koplová, mistrová pánské krejčovny
 – Kamila Wasniowska, modistka-dekoratérka – Petra Dočkalová

**Premiéra 14. června 2018 v 18.30 hodin
 v Divadle Antonína Dvořáka**



Terry Pratchett
© Luigi Novi / Wikimedia Commons

Terry Pratchett

Terry Pratchett se narodil 28. dubna 1948 v Beaconsfieldu v hrabství Buckingham. Hlavním zdrojem jeho vědomostí se zpočátku stala Beaconsfieldská veřejná knihovna (nutno říci, že i škola mu trochu pomohla). V roce 1959, ve svých jedenácti letech, začal místo gymnázia navštěvovat Wycombe Technical High School (nynější John Hampden Grammar School), protože se domníval, že práce se dřevem bude větší zábava než latina. Tenkrát ještě neměl přesnou představu o svém budoucím životě, v dospělosti však na sebe vzpomínal jako na „nepopsatelného“ studenta.

Poté, co mu ve třinácti letech ve školním časopise vyšla krátká povídka *The Hades Business*¹, začala se jeho budoucnost, co se týče povolání, vyjasňovat. Po prvním roce studií, kdy absolvoval přednášky o umění, historii a angličtině, se rozhodl zkusit žurnalistiku. Jakmile se naskytla příležitost, po dohodě s rodiči školu v roce 1965 opustil. Na studium ovšem nezanevřel a při práci navštěvoval kurzy angličtiny vypsané NCTJ², které úspěšně zakončil získáním titulu. Při práci na rozhovoru s ředitelem nakladatelství Peterem Bander von Durenem se mu zmínil, že dopsal knihu *The Carpet People* (*Kobercové*, česky vyšla až přepracovaná v roce 1991), a zeptal se, jestli nemá zájem ji publikovat. Odpověď zněla ano. Kniha však vyšla po menších prodlevách až v roce 1971 a křest knihy proběhl v oddělení koberců obchodního domu Heal's v Londýně. Kritikou byla kniha přijata příznivě, například v *Teacher's World* ji popisovali jako mimořádně kvalitní a v *The Irish Times* psali o nové dimenzi v představitosti a výjimečném slohu autora. Konečně se objevil autor, kterého bylo radost publikovat.

V roce 1968 se oženil s Lyn Purvesovou a o dva roky později se přestěhovali do Rowberrow v Somersetu, kde se jim v roce 1976 narodila dcera Rhianna. Když zjistil, že dům už není možné dále „zvětšovat“, rozhodl se roku 1993 přestěhovat do jihozápadního Salisbury. Krátce po *Kobercích* následovala *The Dark Side of The Sun* (1976; česky *Temná strana slunce*, 1997) a *Strata* (1981; česky *Strata*,

¹ Povídka *Kšeft v Hádesu* byla komerčně publikována v časopise *Science Fantasy* v roce 1963, za což obdržel svůj první honorář 14 liber.

² National Council for the Training of Journalists (Národní rada pro podporu žurnalistů) je britská charitativní organizace poskytující vzdělání v oblasti žurnalistiky. Funguje od roku 1951.

1997) – obě byly napsány za dlouhých zimních večerů, kdy Terry neměl nic lepšího na práci. V roce 1974 nastupuje do Bath Chronicle. V tomto čase také vytváří sérii kreslených skečů pro měsíčník *Psychic Researcher*, ve kterých paroduje různé vládní výzkumy pod hlavičkou *Warlock Hall*. V roce 1980 byl Terry jmenován oficiálním tiskovým mluvčím Central Electricity Generating Board, kde nesl odpovědnost za tři jaderné elektrárny a kde pracoval ještě v době, kdy mu byla uveřejněna první *Zeměplocha – The Colour of Magic* (1983; česky *Barva kouzel*, 1993). V té době byla jeho vydavatelem stále New English Library, která ale nedodávala jeho knihy na trh dost rychle, a tak nakladatelství Corgi využilo situace a *Barvu kouzel* vyslalo na trh samo.

Nakladatelství Corgi uspělo i v jiném směru, prosadilo vysílání *Barvy kouzel* v BBC jako čtení na pokračování. Pro Corgi se vydání první *Zeměplochy* stalo bodem zlomu a do BBC prosadili i *Čaroprávnost* – žádná jiná kniha prý nevyvolala u posluchačů takový ohlas.

V době, kdy bylo vydáno *The Light Fantastic* (1986; česky *Lehké fantastično*, 1993), již bylo jasné, že chce-li Terry maximálně využít svůj potenciál, bude muset změnit vydavatele, protože malé nakladatelství jako Corgi by takové množství těžko zvládlo. Nakladatelství Gollancz tedy zařadilo Terryho na svůj sci-fi list, a protože nikdy předtím nepublikovalo fantasy, ale pouze tradiční sci-fi literaturu, ihned podepsali kontrakt na vydání tří *Zeměploch – Equal Rites* (1987; česky *Čaroprávnost*, 1994), *Mort* (1987; česky *Mort*, 1994³) a *Sourcery* (1988; česky *Magický prazdroj*, 1995). Nakladatelství Gollancz dnes vydává hardcovery – knížky v tvrdé vazbě, zatímco Corgi zůstalo u vydávání *Zeměploch* ve formě paperbacků. Terryho popularita rostla a začínalo být jasné, že sám všechno vyřídít nestihne – a tak se Colin Smythe stal jeho agentem.

V září 1987, když dokončil *Morta*, se Terry rozhodl věnovat psaní naplno a ne pouze ve vyšetřených volných chvílích. Sice se zpočátku obával, že bude trpět nedostatkem peněz, ale jak se ukázalo, jeho finance se ubíraly úplně opačným směrem. A kromě toho, bavilo ho to mnohem víc než odpovídat na otázky novinářů o funkčnosti a nefunkčnosti jaderných reaktorů – a tak na svou funkci u CEGB rezignoval.

³V roce 2004 byla dramatinizace tohoto románu uvedena i v Ostravě. V režii Pavla Císovského jste ji až do února 2006 mohli vidět v Komorní scéně Aréna.

Jeho prodeje (a příjmy) rostly způsobem, jaký rozhodně neočekával, a jeho další kontrakt s firmou Gollancz byl už na šest knih. Od té doby prodeje jeho knih neustále stoupaly a *Maskerade* (1995; česky *Maškaráda*, 1998) a *Interesting Times* (1994; česky *Zajímavé časy*, 1998) patřily mezi top ten nejžádanějších knih před Vánoce v roce 1995. *Soul Music* (1994; česky *Těžké melodično*, 1998) zase získalo čtyřtýdenní prvenství v hitparádě paperbacků (což je zatím nepřekonaný rekord). A o *Reaper Man* (1991; česky *Sekáč*, 1996) se říkalo, že byla nejrychleji se prodávající knihou ve Velké Británii za posledních pět let.

V roce 1996 byly vydány první dvě divadelní adaptace Stephena Briggse (*Soudné sestry a Mort*), *The Pratchett portfolio* (česky *Terry Pratchett portfolio*, 1998) s ilustracemi charakteristických postavček od Paula Kidbyho, doprovázené Terryho texty. Ten samý rok se objevily na trhu *Hogfather* (1996; česky *Otec prasátek*, 1998) i *Maškaráda* a počítačová hra *Discworld II: Missing Presumed...!?*. *Otec prasátek* i *Maškaráda* měly tu čest společně dva týdny sdílet první místo žebříčku nejprodávanějších vázaných a brožovaných knih. Bylo to již potřetí, co měla *Zeměplocha* v top ten více dílů zároveň, což se do té doby žádnému jinému autorovi nepovedlo. *Otec prasátek* dokonce vévodil žebříčku celých pět týdnů. Nejvýznamnější britské noviny *The Times* si propočítaly, že Terry byl pravděpodobně nejvíce vydělávajícím britským autorem, a tedy samozřejmě i autorem s největším objemem prodaných titulů.

V roce 1997 byla vydána další *Zeměplocha*, *Jingo* (1997; česky *Hrrr na ně!*, 1999), *Zeměplošský diář Neviditelné univerzity na rok 1998*; a došlo i na animované zpracování *Soudných sester* a *Těžkého melodična*, které je možné zakoupit na DVD. Vydavatelství Corgi k nim dokonce publikovalo ilustrovaný scénář. V tomto roce byly publikovány další dvě Briggsovy divadelní adaptace – *Strážé! Strážé!* a *Muži ve zbrani*.

Své padesáté narozeniny oslavil Terry Pratchett koncem dubna 1998. Téhož roku, tentokrát u příležitosti královských narozenin, mu byl udělen *Řád britského impéria* za „službu literatuře“. Při prvních signálech z Downing Street byl přesvědčen, že jde o velmi špatný vtip, a toto rozhodnutí okomentoval slovy: „Mám podezření, že ‚službu literatuře‘ prokážu, když se zdržím dalších pokusů nějakou napsat.“ V tom samém roce vyšel *The Last Continent* (česky *Poslední kontinent*, 1999) a *Carpe jugulum* (česky *Carpe jugulum*, 2000).

V roce 1999 vyšel pouze *The Fifth Elephant* (česky *Pátý elefant*, 2000). O rok později vychází jubilejní 25. zeměplošský román *The Truth* (2000; *Pravda*, 2002).

V roce 2001 začíná být Terry opět více tvořivý a vydává romány *Thief of Time* (česky *Zloděj času*, 2002) a *The Last Hero* (česky *Poslední hrdina*, 2003), který je spíše delší povídkou než plnohodnotným románem. To však nahrazují více než dostatečně nádherné ilustrace od Paula Kidbyho. V tomto roce také vychází první zeměplošská knížka věnovaná dětem *The Amazing Maurice and his Educated Rodents* (česky *Úžasný Mauric a jeho vzdělaní hlodavci*, 2003), která má jednodušší děj, jenž je rozdělen do jednotlivých kapitol. V psaní zeměplošských knih pro děti se rozhodl pokračovat, a tak nakonec vznikla pentalogie o mladé vesnické dívce Toničce Bolavé, která je díky své schopnosti myslet přímo předurčena stát se čarodějkou. Navíc má po ruce velmi užitečné pomocníky – klan Nac mac Fíglů a dokonce i Bábi Zlopočasnou. O jejich dobrodružstvích se můžete dočíst v knihách *The Wee Free Men* (2003; česky *Svobodnej národ*, 2004), *A Hat Full of Sky* (2004; česky *Klobouk s oblohou*, 2005), *Wintersmith* (2006; česky *Zimoděj*, 2007), *I Shall Wear Midnight* (2010; česky *Obléknu si půlnoc*, 2011) a poslední díl, který také je jeho posledním zeměplošským románem vydaným až po jeho smrti – *The Shepherd's Crown* (2015; česky *Pastýřská koruna*, 2017).

Rok 2001 je však i zvěstovatelem špatných zpráv. Dlouhodobý ilustrátor knížek Terryho Pratchetta Josh Kirby zemřel ve věku 72 let. Byl autorem obálek 30 Pratchettových titulů. Jeho karikaturní kresby byly velmi specifické a daly se poznat na první pohled. Naštěstí pro fanoušky práci na obálkách převzal neméně zručný kreslíř Paul Kidby, který se již osvědčil při tvorbě obrázkového portfolia.

Roku 2002 vyšla *Night Watch* (česky *Noční hlídka*, 2003). Následující rok vychází *Monstrous Regiment* (česky *Podivný regiment*, 2004) parodující starý příběh o dívce, která se, převlečená za chlapce, nechala naverbovat do armády, aby našla svého milého. Roku 2004 vyšla kniha *Going Postal* (česky *Zaslaná pošta*, 2005), kde nastupuje nový hrdina Vlahoš von Rosret, mladý a šikovný podvodník, jemuž dá Patricij za úkol obnovit ankh-morporský poštovní úřad. Tento hrdina se pak objevil v dalších dvou knihách *Making Money* (2007; česky *Nadělat prachy*, 2008) a *Raising Steam* (2013; *Pod parou*, 2015).

Následujícím zeměplošským románem z pravidelné řady byla kniha *Thud!* (2005; česky *Buch!*, 2006).

V roce 2009 vychází *Unseen Academicals* (česky *Nevídaní akademikové*, 2010), kde hlavními postavami jsou mágové Neviditelné univerzity a hlavními tématy fotbal a rasová nesnášenlivost a předsudky. V roce 2011 se pak na pulty knihkupectví dostává poslední zeměplošská kniha o Hlídce *Snuff* (česky *Šňupec*, 2012), ve které se velitel Elánius zaměří na další z velkých zločinů lidstva – otroctví „méněcenných“ ras. Z výběrů témat je zřejmé, že dílo Terryho Pratcheta po roce 2002 prošlo podstatnou změnou. Jeho knihy jsou o něco méně humorné a o dost víc vážné.

Terry Pratchett je všestranný a inteligentní autor a dokáže ze své Zeměplochy vymáčkout více než jenom romány. K *Terry Pratchett portfolio* a *Poslednímu hrdinovi* můžeme připojit ještě *The Art of Discworld* (2004; *Výtvarné umění Zeměplochy*, 2005), opět ilustrované Paulem Kidbym. Seznam ilustrovaných knih ještě doplňuje kniha *Erik* ilustrovaná Joshem Kirbym a *Where's My Cow?* (2005; česky *Kdepak je má kravička?*, 2006) ilustrovaná Melvinem Grantem. Vyšly také celkem čtyři mapy – *Mapa Zeměplochy* (1995; česky 1996) a *Ulice Ankh-Morporku* (1993; česky 1996) od Stepheny Briggse a mapy *Smrťový říše* (1999; česky 2000) a *Turistický průvodce po Lancre* (1998; česky 2006) od Paula Kidbyho. Do seznamu ještě patří *Kuchařka Stařenky Oggové* (1999; česky 2001), plná jejích receptů a rad o společenském chování, čtyři populárně naučné knihy nesoucí titul *Věda na Zeměploše*, ve kterých se matematik Ian Stewart a přírodovědec Jack Cohen společně s humorem Terryho Pratchetta snaží čtenáře Zeměplochy poučit o otázkách vědy, nebo *Folklor Zeměplochy* (2008; česky 2010). Musíme samozřejmě zmínit i *Discworld Companion (Průvodce po Zeměploše)* – encyklopedický slovník Zeměplochy, který je dílem Stepheny Briggse. Poprvé vyšel v roce 1994, ale za tu dobu byl ještě dvakrát rozšířen, naposledy v roce 2003. U nás tato redigovaná verze vyšla na Vánoce 2006.

Významná je i Pratchettova nezeměplošská tvorba pro mladší čtenáře, *Truckers* (1989; česky *Velká jízda*, 1996), první díl toho, co je v USA známo jako *The Bromeliad Trilogy* (česky *Vyprávění o Nomech*). Jednalo se o mezník v historii Terryho tvorby, poprvé se totiž stalo, že knížka pro děti se stala nejprodávanějším bestsellerem pro dospělé čtenáře SF&F. Postupně následovaly další díly, *Diggers*

(1990; česky *Velký boj*, 1996) a *Wings* (1990; *Velký let*, 1996), upravená verze *The Carpet People* (Kobercové) a všechny tři díly o Johnym Maxwelllovi.

Terry také napsal několik krátkých povídek, z nichž čtyři mají zeměplošské téma. Ta nejstarší se jmenuje *The Sea and Little Fishes* (*Moře a malé rybky*) – byla vydána na podzim ve sbírce povídek nazvané *Legends*, kterou sestavil Robert Silveberg. Terry zjistil, že práce na pořádné knize jej zaměstnává natolik, že když je připraven k práci na novém románu – což je téměř neustále – je pro něj velmi těžké se zastavit a změnit náhle téma a napsat něco krátkého z jiného soudku, takže povídek je velmi málo. Nezeměplošská povídka *Once and Future* (*Bylo nebylo... a bude?*) se objevila ve sbírce povídek publikované v USA v roce 1995. Poslední zeměplošskou povídkou je *Death and What Comes Next* (*Smrt a co přijde pak*), která byla v roce 2002 napsána pro online rébusovou hru TimeHunt. Všechny Pratchettovy povídky (až na poslední jmenovanou) najdete v povídkové sbírce *Divadlo krutosti*, která vyšla pouze v češtině v roce 2004. Ve Velké Británii se tímto krokem nechali inspirovat a v roce 2012 vyšla v angličtině povídková sbírka *A Blink of the Screen: Collected Short Fiction* a v roce 2014 *A Slip of the Keyboard: Collected Non-fiction*.

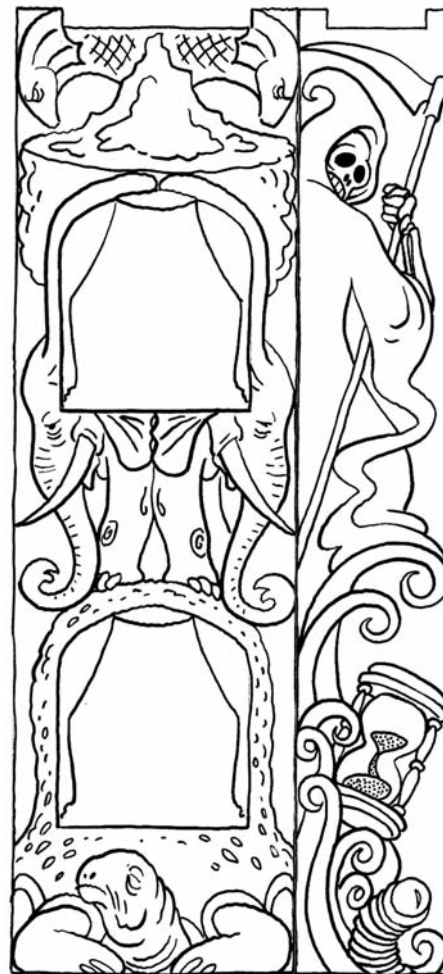
V poslední době se Terry Pratchett začal prosazovat i ve filmovém průmyslu. Po úspěchu animovaných filmů *Soudné sestry* a *Těžké melodično* následoval první hraný zeměplošský film *Otec prasátek*, který měl premiéru na Vánoce 2006 na kanálu Sky One. Film si získal u fanoušků Zeměplochy mnoho obdivovatelů, neboť se velmi věrně držel knižní předlohy a disponoval kvalitním (byť pro Čechy neznámým) hereckým obsazením. Ve filmu si dokonce jednu malou roli (Hračkáře) zahrál samotný Terry Pratchett. V roce 2008 měl opět na Sky One premiéru hraný film *Barva kouzel*, který obsahuje i děj knihy *Lehké fantastično*. Třetím a zatím i posledním zeměplošským filmem je *Zaslaná pošta*, který je opět fanoušky hodnocen jako velmi zdařilý.

V prosinci 2007 Terry Pratchett sdělil svým fanouškům, že mu byla diagnostikována Alzheimerova choroba. Byla zjištěna v raném stádiu, mělo tedy trvat řadu let, než se začne vážněji projevovat. Terry Pratchett byl nakonec se svým psaním odkázán na svého asistenta Roba Wilkinse, kterému své poslední knihy diktoval, a ten je zapisoval. Z toho důvodu bylo tempo psaní Terryho Pratchetta ke konci jeho

tvorby zpomaleno. V březnu 2008 vystoupil Pratchett na konferenci britské nadace zabývající se Alzheimerovou nemocí, aby ji podpořil, a daroval na její výzkum milión dolarů.

Terry Pratchett zemřel dne 12. března 2015 ve svém domě ve společnosti svých nejbližších. Přestože byl v posledních letech svého života aktivním zastáncem asistované sebevraždy, zemřel přirozeně.

Kráceno z webu Discworld.cz



Lóže ankh-morporské Opery podle Dana Černého



Stephen Briggs jako Lord Vetinari

Stephen Briggs

Stephen Briggs je, podle vlastních slov, „státní úředník, který fušuje do ochotnického divadla“.

V roce 1991 s Pratchettovým souhlasem adaptoval *Soudné sestry* pro ochotnický soubor Studio Theatre Club, k čemuž ho po úspěšných adaptacích montypythonovských scénářů *Život Briana* a *Svatý Grál* navedli jeho kolegové herci. Tak se Briggs setkal se *Zeměplochou* a nyní s odstupem času můžeme i říct, že se mu to stalo prakticky osudovým setkáním. U dramatisace *Soudných sester* totiž zdaleka neskončil a ihned následující rok se pustil do adaptace *Morta*, v níž si sám zahrál Smrtě (i v předchozí inscenaci byl samozřejmě obsazen, a to coby Lord Felmet). O rok později, tedy v roce 1993, se vrhnul na *Strážě! Strážě!*, kde byl obsazen do role Lorda Vetinariho. Jeho ztvárnění Patricije se stalo natolik ikonickým, že si tuto roli zopakoval prakticky při každé příležitosti (nejen v dalších inscenacích, kde Vetinari vystupuje, ale i při dalších akcích, jako např. na Discworld Convention's Maskerade Dinner) a že si málokterý fanoušek, jenž měl možnost Briggse v roli Patricije vidět, dovede tuto postavu představit jinak.

Byly to rovněž právě *Strážě! Strážě!*, které Briggse zaujaly nejen z hlediska divadelního potenciálu, ale i po stránce propracovanosti zeměplošského světa, v tomto případě Ankh-Morporku. Pocit, že má toto město tvar, jakousi pevnou existenci v představivosti, vyústilo ve vytvoření mapy *Ulice Ankh-Morporku*, samozřejmě ve spolupráci s Pratchettem a s kreslířem Stephenem Playerem. Jakožto „kartograf“ neskončil u této prvotiny a následovaly i *Mapa Zeměplochy*, *Turistický průvodce po Lancre* a *Smrtěova říše* (ostatně kdo jiný by ji měl znát lépe než někdejší představitel Smrtě).

Fascinace *Zeměplochou* se u něj rozrostla do olbřímích rozměrů (ostatně říkalo se, že ví o tomto světě víc než sám Pratchett), a tak vytvořil rozsáhlou databázi informací, kterou posléze zpracoval do *Průvodce po Zeměploše*. Tato encyklopedie, jež obsahovala i řadu informací, jež do té doby neopustily Pratchettův harddisk, byla publikována v roce 1995 a následně revidována roku 1998 a 2003. Další „encyklopedickou“ knihou z jeho pera byl kompilát citátů z celé zeměplošské série nazvaný *Vtip a moudrost Zeměplochy*, zveřejněný v roce 2007.

Je spoluautorem řady spin-offů⁴, mezi něž se řadí např. *Zeměplošské diáře* či *Kuchařka Stařenky Oggové* (kterou dokonce i zadaptoval pro divadlo!). Podílel se na načtení několika zeměplošských audioknih, za něž dokonce získal dvě ocenění, a provozoval internetový obchod C.M.O.T. Dibbler⁵, kde prodával zboží spojené se *Zeměplochou*, jako např. šály z Neviditelné univerzity, odznaky, trička atd.

I po smrti Terryho Pratchetta nadále pokračuje v adaptování zeměplošských románů pro Studio Theatre Club (a samozřejmě i pro profesionální divadla), jednu dobu dokonce dostával rukopisy v předstihu, aby se divadelní premiéra mohla uskutečnit ve stejný okamžik jako vydání knihy.



Robert Finta jako Valtr Plíža (nahore) a Petr Houska jako Tomáš Křípal (dole) v lóžích dle návrhu Dana Černého



⁴**Spin-off** je rozhlasové, televizní, počítačové nebo literární dílo, které bylo odvozeno od již existujícího díla (nebo více děl) a které je zejména zaměřeno na určitý aspekt původního díla (např. určité téma, postavu, událost apod.).

⁵C.M.O.T. (Cut-Me-Own-Throat) Dibbler, v češtině Kolík A.S.P. (Ať-Se-Picnu) je nejneobytnějším obchodníkem Ankh-Morporku (a vlastně i celé Zeměplochy).



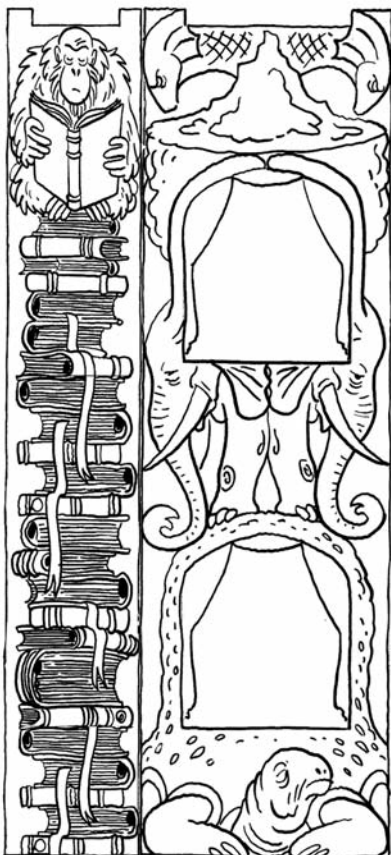
Terry Pratchett a Jan Kantůrek
Foto Richard Klíčnick

Jan Kantůrek

Že je Pratchettova *Discworld* naprosto výjimečným zjevením v literárním světě, to těm, co ji už četli, vysvětlovat nemusím, a těm, kteří ji nečetli, vysvětlit asi jen tak nedokážu, a nejlépe to pochopí, pokud si sami něco přečtou. Ostatně je to zkušenost, která se již potvrdila čtenářům po celé zeměkouli. Co je však opravdu „naše“ a co činí *Zeměplochu* u nás tak nesmírně populární, není jen Pratchettova předloha, ale také její kongeniální překlad Jana Kantůrka. Byl to ostatně právě on, kdo se zasloužil o to, aby byla *Zeměplocha úžasná* (celý český název série zní totiž *Úžasná Zeměplocha*). O tom, jak neuvěřitelný kus práce na jejich překladech odvedl, svědčí např. výrok samotného Terryho Pratchetta, že **dobrým překladem svých knih si je jist akorát v Holandsku a u nás**. Nebo fakt, že všichni profesionální překladatelé, jimž byla *Zeměplocha* nabídnuta před Kantůrkem, tuto práci odmítli jako nemožnou. O tom však Jan Kantůrek neměl ani tušení, a tak se do překladu pustil. Výsledkem bylo 41 knih ze zeměplošské série, jež doplňuje řada knih povídkových, vědeckých či dalších doprovodných publikací jako *Kuchařka Stařenky Oggové* nebo ilustrovaná knížka pro děti *Kdepak je má kravička?* – a samozřejmě i překlad řady dramatizací, včetně *Maškarády*. Kdo to tedy – dnes už bohužel musíme říct – byl onen Jan Kantůrek?

Jan Kantůrek se narodil 4. května 1948 ve Zlíně. K překládání z angličtiny se dostal díky své vášni pro *Tarzana*. Většina příběhů totiž nebyla přeložena, a tak se v antikvariátech daly sehnat jen anglické originály. První paperback louskal přes půl roku, ale nakonec se jím zdárně prokousal a pokračoval, dokud jako samouk neovládl angličtinu natolik, že mohl překládat i pro jiné. S tím začal v roce 1986 v **Klubu Julese Vernea**, kde si členové vyměňovali překlady anglických povídek mezi sebou. V letech 1975–1990 pracoval jako technický redaktor v nakladatelství Artia, poté přešel na dva roky do Aventina. Roku 1992 ho navštívil majitel nakladatelství **Talpress** Vlastimír Talaš a nabídl mu práci profesionálního překladatele – od té doby se Kantůrek živil jako překladatel „na volné noze“. Začínal s překlady westernů, conanovek (Barbar Conan patřil mezi jeho velké lásky a přeložil je do češtiny kompletně) a hororů, než v roce 1993 přišla první *Zeměplocha*. Kantůrek sám o sobě říkal, že „překládat vlastně neumí, ale že to zkusí“. K tomu se traduje i historka, kterou

poněkud znervóznil samotného Pratchetta, když se s ním v 90. letech poprvé setkal a vyžadoval k ruce tlumočnicka. Jan Kantůrek byl totiž jako samouk nesmírně zdatný čtenář, ale nebyl zvyklý angličtinou mluvit. Pratchett však záhy pochopil, koho v osobě Jana Kantůrka má, když probíhalo čtení z překladů jeho knih v několika jazycích včetně češtiny a české publikum se smálo „na správných místech“. Ostatně, Pratchett a Kantůrek nesouzněli pouze profesně jako autor a jeho překladatel, ale velice si rozuměli i lidsky a stali se z nich blízcí přátelé. Pro Jana Kantůrka nebyla vědecko-fanastická literatura pouze zdrojem obživy, ale jeho vášní, což dokazoval i na různých setkáních přátel fantastiky, kde byl častým hostem a rovněž oblíbeným vypravěčem, bavičem a vůbec miláčkem davů. Pro Jana Kantůrka si přišel Smrt 21. března 2018 ve věku nedožitých 70 let.



Lóže ankh-morporské Opery podle Dana Černého



Úžasná Zeměplocha

Nevíte, co je to Zeměplocha? Kde jste posledních dvacet let byli? Knihy z prostředí Zeměplochy čtou lidé při cestě do práce, studenti ve škole pod lavicí a z některých postav vytvořených Terryem Pratchettem, autorem tohoto fiktivního světa, se stali lidoví hrdinové. Ale začněme od začátku: Zeměplocha je plochý svět, jehož nádhera se dá nejlépe ocenit při pohledu z výšky. Vypadá v podstatě jako geologická pizza, s úplnou sbírkou krajinných typů od pouští přes úrodné nížiny po věčně zasněžené vrcholky majestátních pohoří. Putuje vesmírem na zádech čtyř slonů, kteří stojí na hřbetě velké vesmírné želvy A'Tuin. Želva je to opravdu velká, rozmachy svých tisíciletými zvrásněných nohou rozhání řídké mlhoviny a v jejich očích se odráží světla milionů hvězd. Kolem celého uskupení obrovských tvorů, nesoucích disk světa, obíhají ve věčném tanci malé slunce a malé měsíce, oba zářící vlastním světlem. Okraj světa se třpytí odlesky světla na myriádách kapek vody rozptylujících se z proudů vody přepadávajících z moří do nekonečné mezihvězdné prázdnoty.

Podobně začal příběh první knihy ze zeměplošské série, a pokud vám první věty přijdou jako hloupá pohádka pro děti, pak se velice mylíte. Žánrově se jedná o humoristickou fantastiku, takže v příbězích figurují bytosti, jako jsou trollové, víly, trpaslíci a další, ale tím veškerá podobnost s klasickou fantastikou končí. Zeměplošské příběhy nejsou žádným výmyslem pro snílky, prakticky každá kniha se zabývá nějakým aspektem našeho světa a leckdy ho nafukuje až ad absurdum, ale funguje to – je to vtipné a zároveň to nutí člověka k zamyšlení nad mnoha věcmi, kterými se normálně nezabývá. Ať už se jedná o svobodu tisku, zkostnatělost některých kultur a státních zřízení, vliv médií na člověka, rychlost pokroku a další věci, Terry Pratchett vždy najde cestu, jak tato témata převést do humorného podání se skvělým příběhem nádavkem.

Žádná ze zeměplošských knih není stejná, někdo nedá dopustit na knihu, která je druhému lhostejná, a naopak. Jedno však mají všechny společné – skvělý humor a lidské pochopení.

Převzato z webu Discworld.cz

Malý slovníček pro pratchettovsko-zeměplošské laiky (ale také pro fanoušky, kteří už drobet pozapomněli)

Ankh-Morpork

Nejstarší město na Zeměploše, které je rozděleno řekou na dvě téměř samostatná města: Ankh a Morpork. Staleté nánosy v řece Ankh způsobily, že dno této řeky leží výše než některé níže položené oblasti Ankh-Morporku (pokud se to snažíte pochopit... no, nakonec proč ne). Město, kterému vládne Patricij, je proslulé velkým množstvím cechů (zahrnujících mimo jiné i Cech zlodějů a Cech vrahů, jež umožňují – aspoň dle mínění některých vládců – mít zločin ve městě pod kontrolou). Ankh-Morpork je znám, samozřejmě krom proslulé čtvrti Stínov, svou Neviditelnou univerzitou, ankh-morporskou Operou, nepopsatelným zápachem linoucím se z téměř stojatých vod řeky Ankh a tím, že v něm žijí (nikoli zcela v míru, každopádně však vedle sebe – a občas i v sobě) trpaslíci, trollové, lidé, nemrtví, upíři, mágové a další. Navštívit Ankh-Morpork je každopádně dobrodružství, o němž nikdy dopředu nevíte, jak skončí.

Čarodějky

Bytosti spíše samotářského založení (s výjimkou Stařenky Oggové), které jsou na světě proto, aby mimo jiné dělaly ta rozhodnutí, do nichž se obvykle zúčastněným nechce. Na rozdíl od mágů, kteří studují na ankh-morporské Neviditelné univerzitě, jsou pro svůj úděl predisponovány a obvykle v mladém věku vybrány už praktikující čarodějkou, která je postupně zaučuje a na konci života jim předá svůj okrsek i čarodějnickou chaloupku. Pokud se už výjimečně hromadně setkávají mezi sebou, nikdy při tom – navzdory všeobecnému mínění – nedělají nic, co by zahrnovalo svlékání oděvů (výjimku tvoří snad občas pouze Stařenka Oggová). Venkovské čarodějky tradičně pomáhají při příchodu na svět (a po určeném čase ulehčují umírajícím při odchodu z něj) a jsou uznávány jako přírodní léčitelky. Klasickou rekvizitou čarodějky je létající koště (čistě praktická záležitost určená k cestování) a špičatý klobouk.

Lancre

Království v horách Beraní hlavy se stejnojmenným hlavním městem a hradem. Rozkládá se na poměrně malém, hornatém, náročném a rozmanitém terénu, který předurčuje jeho historii i povahu obyvatel. Těch je (sečteme-li trpaslíky, trolly i lidi) zhruba 600; nicméně počet obyvatel uváděný pro daňové účely je dlouhodobě definován číslem 27. Lancre dalo navzdory vcelku nízkému počtu obyvatel Zeměploše nebývale vysoký počet pracovitých trpaslíků a nadaných mágů a čarodějek. Proto nepřekvapí, že v tomto malém království je několik magicky velmi silných míst, před kterými mají respekt dokonce i čarodějky (někdy). Otázkou zůstává, co je příčinou a co důsledkem.

Bábi (Esmeralda) Zlopočasná

Rodina Zlopočasných dala Zeměploše několik pozoruhodných čarodějek, z nichž Bábi je rozhodně nejpozoruhodnější. Oficiálně je vesnickou čarodějkou obce Kyselá Prdel v lancreckém království, ale ochotně ve své profesi působí kdekoli. Známa je svým originálním koštětem, jež téměř nelze nastartovat (leđa za usilovného trapného pobíhání po zemi s koštětem připraveným k letu), a chaloupkou, k níž se každý potřebný vesničan přibližuje se směsicí strachu a naděje. O svém soukromí nemluví – nejspíš proto (jak by sama řekla – a o tom, co Bábi Zlopočasná řekne, není radno pochybovat!), že bylo a zůstává, na rozdíl například od osobního života Stařenky Oggové, zcela bezúhonné. Je spokojená ve své roli „zlé čarodějky“, k níž má skvělé předpoklady: vznětlivou, ambiciózní a sebestřednou povahu, ostrý jazyk, železnou vůli, neotřesitelné přesvědčení (samozřejmě oprávněné!) o vlastní výjimečnosti a schopnostech především v oblasti duševní a okultní. Ve svém okolí budí respekt hraničící se strachem, což jí zcela vyhovuje. Jako každá výjimečná bytost má i ona slabé chvíle, ale kdyby tušila, že o nich mluvíme... takže raději ne.

Stařenka (Gyta) Oggová

Gyta Oggová je prototypem „hodné čarodějky“, k níž se každý rád a s důvěrou obrátí o radu a pomoc v nouzi. Její pomoc spočívá často v ordinaci uvolňujících alkoholických nápojů a laskavém pochopení lidských slabostí. Je tomu tak bezesporu i proto, že se čarodějkou stala až po dosti bouřlivém mládí („Jaké bouřlivé, Esme, prosím tě? To jsou přece úplně tento... přirozené věci,“ řekla by), třech manželstvích a patnácti dětech. Je oficiální čarodějkou města Lancre ve stejnojmenném království, kde žije obklopena početným příbuzenstvem.

To zahrnuje děti, vnuky, pravnučky a hlavně snachy, které vždy rády a ochotně Stařence Oggové poslouží: vyperou, uklidí, uvaří, upečou (a pokud ne ochotně, rozhodně v bázni a respektu). Jejím „poznávacím znamením“ je kocour Silver – neuvěřitelné stvoření, které považuje za „hodného kocourka“ pouze Stařenka. Pro zbytek světa je to lstivá, dravá a sebevědomí k smrti (lovených obětí) překypující kočička bytost, která se čas od času promění v ... no, řekněme že člověka mužského pohlaví (mužského a pohlaví každopádně).

Anežka Nulíčková (Perdita X.)

Výjimečně v magii nadaná lancrecká dívka, která byla Stařenkou Oggovou vybrána jako třetí do „covenu“ Zlopočasná-Oggová-Nulíčková. Anežka je děvče silné (v duchovním i fyzickém slova smyslu), s pozoruhodnými vlasy a ještě pozoruhodnějším pěveckým nadáním. Sama rozhodně nehodlala a nehodlá stát se čarodějkou: touží být útlou tajemnou dívkou oděnou v černé, která by se nejmenovala nějak obyčejně, ale měla jméno odpovídající její záhadné a podivuhodně přitažlivé osobnosti. To jméno zní Perdita X. Zasněná. Anežka je přesně ten typ malé, silné dívky s růžovou pletí, která by ráda byla gotičkou, ale je bohužel od přírody stavěná jako gotičky *dvě*. Každopádně je neobyčejně vnímavá a nadaná ve zpěvu i magii, takže nakonec čarodějkou... no, však sami uvidíte...

Městská hlídka

V „nezeměplošské“ terminologii městský policejní ochranný systém. Na území Ankh-Morporku sestává Městská hlídka z velitele, kapitánů, seržantů, desátníků, svobodníků a (mladších) strážníků. Tvoří ji volný svazek čtyř organizací: Noční hlídky, Denní hlídky, palácové strážě a Speciálů z ulice Kotevního řetězu, jimž příležitostně vypomáhá civilní „městská domobrana“. Z neznámých důvodů členové Městské hlídky (v níž by podle systému ankh-morporské demokracie měly být zastoupeny i „etnické menšiny“, např. trollové) jsou některými obyvateli města, spisovateli a literárními postavami poměrně často považováni za ne zcela bystré a kvalitní profesionály svého oboru. Což však Hlídce nebrání v usilovném vykonávání svých (ne vždy všem jejím členům jasných) povinností.

Podle Průvodce po Zeměploše Terryho Pratchetta a Stephena Briggse (Talpress 2006) sepsala Pavla Březinová



František Strnad jako Divák v Opeře

Fanoušci Zeměplochy u nás

Filosofové se rádi zaobírají otázkou, co bylo dříve, zda slepice, nebo vejce. Co se týče obliby Terryho Pratchetta v České republice, máme jasno: Nejprve se objevil překladatel, pak teprve vznikla **Zeměplocha**. Tím překladatelem byl Jan Kantůrek, který se svým kvalitním překladem zasloužil o to, že se u nás romány Terryho Pratchetta začaly masově šířit do všech stran a že **Discworld** známe jako **Zeměplochu**. Důležitou částí překladu Honzy Kantůrky bylo, že si pečlivě vyhledával všechny odkazy autora, kterých byly stovky. Také se rozhodl překládat anglická jména postav i zeměpisných míst do češtiny. Od samotného Terryho Pratchetta také dostal svolení, aby si vtipy v jeho knihách uzpůsobil tak, aby dávala v našem jazyce smysl. To kupříkladu využil při překladu názvu vesnice Kyselá Prdel a při následném vyprávění, jak tato vesnice ke svému názvu přišla (originální název vesnice byl Bad Ass a ke vzniku jejího názvu se tedy v originále pojl i jiný příběh). I to je důvodem, proč Zeměplocha u nás tak prorazila.

Úspěch si u nás ale Zeměplocha nevydobyła hned po prvním románu *Barva kouzel*, trvalo to nějaký ten rok. Ale nic není větším vyznamenáním pro autora, než když samotní čtenáři začnou svou chválou šířit povědomí o jeho díle. A této zasloužené chvály získala Zeměplocha více než dost. Očividným důkazem kvality zeměplošských knih je také to, že Zeměplochu čtou dokonce i lidé, kteří se jinak fantasy a sci-fi literatuře vyhýbají. Terry Pratchett tuto anomálii vysvětloval tím, že jeho příběhy se sice odehrávají ve smyšleném fantasy světě, ale hlavní podstatou je, že tento svět jen využil k tomu, aby mohl parodovat ten náš skutečný. A to je to, co lidi na jeho díle láká nejvíce.

Proto není divu, že v roce 1995, jen dva roky od uvedení prvního překladu Zeměplochy, byl založen **Klub přátel díla Terryho Pratchetta a jeho Zeměplochy**. Česká republika se tak stala jednou z prvních zemí, kde byl založen Pratchettův klub. Tento klub byl svého času velmi aktivní a pořádal mnoho akcí. Jednalo se zejména o sehrání amatérských divadelních představení *Strážě! Strážě!* (2001) a *Muži ve zbrani* (2002) roky předtím, než se divadelní adaptace zeměplošských knih začaly ve velkém objevovat na prknech českých profesionálních i amatérských divadel. Hlavním úkolem klubu pak bylo informovat o novinkách a zajímavostech týkajících se Terryho Pratchetta a jeho díla. Proto byl v letech 1996–2001 vydáván tištěný

fanzin *Cori Celesti*⁶, který byl zasílán všem členům klubu. Funkci tohoto časopisu po roce 2001 plně převzal internet, zejména webová stránka vedená pod hlavičkou nakladatelství **Talpress**.

Na několik let pak aktivita klubu ustala, což se změnilo v roce 2006, kdy vznikly nové webové stránky **Discworld.cz** včetně diskuzního fóra, kde se začala formovat nová generace fanoušků Terryho Pratchetta. Jejich aktivita vyvrcholila v roce 2009 znovuzaložením klubu pod zkráceným názvem **Klub Terryho Pratchetta**.

Nové vedení klubu se od té doby aktivně stará o to, aby se udržovala pospolitost českých fanoušků. V současnosti má klub přes 500 členů, pro které každý měsíc pořádá různá setkání, včetně výletů nebo návštěv divadel. Klub také každoročně pořádá **Trpaslicon**, festival britského humoru, sci-fi a fantasy, který má za sebou již 15 ročníků (název akce je odvozen od britského seriálu **Červený trpaslík**).

Když se klub dozvěděl, že Terry Pratchett trpí Alzheimerovou nemocí, uspořádal v roce 2011 sbírku na podporu výzkumu této nemoci v České republice. Výtěžek 200 000 Kč daroval AD Centru, které se výzkumem této nemoci u nás zabývá. Sbírkou to však neskončilo a klub i nadále AD Centrum podporuje různými benefičními akcemi. Nejvýznamnější z nich je listopadový Všefandomový maškarní bál, který každoročně na výzkum AD Centra přispěje desítkami tisíc korun.

Terry Pratchett se o vzniku českého klubu dozvěděl v roce 1995, když poprvé navštívil Českou republiku, a od té doby měl k českým fanouškům velmi blízký vztah, který přetrvával až do jeho smrti. Naši zemi navštěvoval velmi často, účastnil se nejen autogramiád, ale i mnoha dalších akcí, jako byla různá setkání s fanoušky, besedy, návštěva pražské zoo, premiéra inscenace *Soudných sester* v Divadle v Dlouhé nebo naopak derniéra *Maškarády* tamtéž. Svůj přívětivý přístup k českým fanouškům potvrdil tím, že si ve svém napjatém plánu udělal čas, aby s nimi poseděl v hospodě a nezávazně si s nimi popovídal. Důkazem vzájemného několikaletého přátelského vztahu s Honzou Kantůrkem je Pratchettův výrok, že si s Honzou Kantůrkem mnohem radši pomlučí, než by si se stovkami lidí popovídal (což je narážka na handicap Honzy Kantůrka, který sice dovedně překládal psané slovo, ale to mluvené příliš neovládá).

⁶Cori Celesti je název hory v samotném srdci Zeměplochy, na jejímž vrcholu sídlí bohové.

Obavy, že by Klub Terryho Pratchetta zanikl po autorově smrti v roce 2015, se nenaplnily. Nestalo se tak ani po vydání posledního zeměplošského románu do češtiny v roce 2016. Klub je i nadále aktivní a připravované filmové a seriálové zpracování Pratchettových knih je jistotou, že ještě po dlouhou dobu se Terry Pratchett v České republice nepropadne do zapomnění. Věřím, že se toho ještě nemusíme dlouho obávat, protože kvalitní nadčasová díla přežijí své autory dlouho. A stejně jako Tolkienova **Středozemě** i Pratchettova **Zeměplocha** je světem, který bude čtenáře neustále a znovu lákat k objevování, ať už se bude jednat o knižní, filmové, nebo divadelní zpracování.

Petr Čáp
předseda Klubu Terryho Pratchetta
a šéfredaktor webu Discworld.cz



Logo Klubu Terryho Pratchetta



Lada Bělašková jako Anežka Nulíčková



Anna Cónová jako Bábi Zlopočasná (nahore),
reinkarnovaný Pan Liberka a KRYSÍ SMŘŤ (dole)



Úžasná Zeměplocha a další

Český název	Anglický název	Vyd. v AJ	Vyd. v ČJ	Doplněné vázané vydání v ČJ	Hlavní postavy
1. Barva kouzel	The Colour of Magic	1983	1993	2008 (dvojkniha)	Mrakoplaš, Dvoukvítek, Zavazadlo
2. Lehké fantastično	The Light Fantastic	1986	1993		Mrakoplaš, Dvoukvítek, Zavazadlo
3. Čaroprávnost	Equal Rites	1987	1994	2009 (dvojkniha)	Esk, Bábi, čarodějky, mágové
4. Mort	Mort	1987	1994		Smřf, Mort
5. Magický prazdroj	Sourcery	1988	1995	2009 (dvojkniha)	Mrakoplaš, mágové
6. Soudné sestry	Wyrd Sisters	1988	1995		čarodějky
7. Pyramidy	Pyramids	1989	1995	2010 (dvojkniha)	Těpic
8. Stráž! Stráž!	Guards! Guards!	1989	1995		Městská hlídka
9. Erik	Eric	1990	1996	2010 (dvojkniha)	Erik, Mrakoplaš
10. Pohyblivé obrázky	Moving Pictures	1990	1996		Viktor Grýnbaum, mágové
11. Sekáč	Reaper Man	1991	1996	2011 (dvojkniha)	Smřf, mágové
12. Čarodějky na cestách	Witches Abroad	1991	1996		čarodějky
13. Malí bohové	Small Gods	1992	1997	2011 (dvojkniha)	Bruta
14. Dámy a pánové	Lords and Ladies	1992	1997		čarodějky, mágové
15. Muži ve zbrani	Men at Arms	1993	1997	2012 (dvojkniha)	Městská hlídka
16. Těžké melodično	Soul Music	1994	1998		Smřf, mágové
17. Zajímavé časy	Interesting Times	1994	1998	2012 (dvojkniha)	Mrakoplaš, Stříbrná horda
18. Maškaráda	Maskerade	1995	1998		čarodějky
19. Nohy z jilu	Feet of Clay	1996	1999	2013 (dvojkniha)	Městská hlídka
20. Otec prasátek	Hogfather	1996	1998		Smřf, mágové
21. Hrrr na ně!	Jingo	1997	1999	2014 (dvojkniha)	Městská hlídka

Český název	Anglický název	Vyd. v AJ	Vyd. v ČJ	Doplněné vázané vydání v ČJ	Hlavní postavy
22. Poslední kontinent	The Last Continent	1998	1999		Mrakoplaš, mágové
23. Carpe Jugulum	Carpe Jugulum	1998	2000	2015 (dvojkniha)	čarodějky
24. Pátý elefant	The Fifth Elephant	1999	2000		Městská hlídka
25. Pravda	The Truth	2000	2002	2017 (dvojkniha)	Mikuláš ze Slova
26. Zloděj času	The Thief of Time	2001	2002		Smřf, mnichové historie
27. Poslední hrdina	Last Hero	2001	2003	–	Mrakoplaš, Stříbrná horda
28. Úžasný Maurice a jeho vzdělání hlodavci	The Amazing Maurice and his Rodents Educated	2001	2003	–	Mauric a hlodavci
29. Noční hlídka	Night Watch	2002	2003	–	Městská hlídka, mnichové historie
30. Svobodnej národ	The Wee Free Men	2003	2004	–	Tonička Bolavá
31. Podivný regiment	Monstrous Regiment	2003	2004	–	Apoléna, Městská hlídka
32. Klobouk s oblohou	A Hat Full of Sky	2004	2005	–	Tonička Bolavá, čarodějky
33. Zasláná pošta	Going Postal	2004	2005	–	Vlahoš von Rosret
34. Buch!	Thud!	2005	2006	–	Městská hlídka
35. Zimoděj	Wintersmith	2006	2007	–	Tonička Bolavá, čarodějky
36. Nadělat prachy	Making Money	2007	2008	–	Vlahoš von Rosret
37. Nevidaní akademikové	Unseen Academicals	2009	2010	–	mágové
38. Obléknu si půlnoc	I Shall Wear Midnight	2010	2011	–	Tonička Bolavá, čarodějky
39. Šňupec	Snuff	2011	2012	–	Samuel Elánus
40. Pod parou	Raising Steam	2013	2015	–	Vlahoš von Rosret
41. Pastýřská koruna	The Shepherd's Crown	2015	2017	–	Tonička Bolavá, čarodějky

„Vědecké“ knihy

- *Věda na Zeměploše (The Science of Discworld)*
- *Koule – Věda na Zeměploše (The Science of Discworld II: The Globe)*
- *Darwinovy hodinky – Věda na Zeměploše (The Science of Discworld III: Darwin's Watch)*
- *Soudný den – Věda na Zeměploše (The Science of Discworld IV: Judgement Day)*

Další publikace

Byla vydána také celá řada dalších zeměplošských publikací:

- *Terry Pratchett Portfolio (The Discworld Portfolio)* – sbírka kreseb Paula Kidbyho s poznámkami Terryho Pratchetta.
- *Výtvarné umění Zeměplochy (The Art of Discworld)* – výpravná obrazová publikace s ilustracemi Paula Kidbyho.
- *Kuchařka Stařenky Oggové (Nanny Ogg's Cookbook)* – sbírka zeměplošských receptů a „rad do života“, jakými je etiketa, řeč květin atd. Napsána Pratchetem, Stephenem Briggsem a Tinou Hannanovou.
- *Průvodce po Zeměploše (The New Discworld Companion)* – encyklopedie s informacemi o Zeměploše, vytvořená Pratchetem a Stephenem Briggsem.
- *Zeměplošský almanach (The Discworld Almanak)* – almanach na zeměplošský rok ve stylu *Kuchařky*, zhotoven Pratchetem a Bernardem Pearsonem.
- *Kdepak je má kravička? (Where's My Cow?)* – zeměplošská ilustrovaná dětská kniha zmíněná v titulu *Buch!* od Pratchetta s ilustracemi od Melvyna Granta.
- *Otec prasátek: Ilustrovaný scénář (Hogfather: The Illustrated Screenplay)* – scénář filmu *Otec prasátek* s fotografiemi z filmu a nákresy kostýmů, kulis apod.
- *Strážé! Strážé! (Guards! Guards!)* – komiksová verze románu *Strážé! Strážé!*, ilustrováno Grahamem Higginsem.
- *Lu-Tzeho ročenka osvícení 2008 (Lu-Tze's Yearbook of Enlightenment)* – diář pro rok 2008 s ilustracemi Paula Kidbyho.

- *To nejlepší ze Zeměplošských diářů a ročenek 1998–2007* (vyšlo pouze v češtině) – kompletní informace a ilustrace ze všech zeměplošských diářů, vydaných anglicky mezi lety 1998 a 2007. Ilustrace Paul Kidby.
- *Folklor Zeměplochy (The Folklore of Discworld)* – Pratchett ve spolupráci s britskou folkloristkou Jacqueline Simpsonovou popisuje mýty a tradice na Zeměploše.

Zdroj: Otevřená encyklopedie Wikipedie



Reklamní poutač s mladou Gytou Oggovou podle Dana Černého



Lucie Končoková jako Kristýna

Fantom Opery dle Terryho Pratchetta

POZOR!!!

ČLÁNEK OBSAHUJE PROZRAZENÍ ZÁPLETKY, NEOPOVAŽUJTE SE JEJ ČÍST PŘED PŘEDSTAVENÍM, NEBO SE STANE NEŠTĚSTÍ!!!!

VÁŠ DUCH OPERY

P.S. ÁHAHAHAHÁÁÁÁ!!!!!!

Jak jste se mohli dočíst na předešlých stranách, Terry Pratchett se v každém ze svých zeměplošských románů věnuje určitému fenoménu či tématu, na němž je vystavěna hlavní zápletka. V případě *Maškarády* je onou zásadní inspirací francouzský román *Fantom Opery*, který roku 1910 napsal Gaston Leroux. Pokud jste nečetli přímo knihu z počátku 20. století, určitě jste slyšeli alespoň o muzikálu z osmdesátých let. *Fantom Opery* s hudbou Andrewa Lloyda Webbera spatřil světlo světa v roce 1986 a dodnes drží titul nejúspěšnějšího muzikálu všech dob. Andrew Lloyd Webber nebyl první, kdo se pustil do muzikálové adaptace *Fantoma*, nicméně jeho dílo lze s jistotou označit za to nejproslulejší (snad každý z vás někdy slyšel oněch prvních pár tónů, jimiž začíná ústřední melodie *Fantoma Opery*).

Ve *Fantomovi* je ústřední postavou mladá, krásná a velmi talentovaná sboristka Christine Daaé, která žije v pařížské Opeře od dětských let, kdy osiřela. Zde ji po nocích vyučuje zpěvu tajemný Anděl hudby. A tak když uražená operní sólistka odmítne vystupovat, dostane Christine možnost naplno projevít svůj pěvecký talent. Z Christine samozřejmě vychází postava Kristýny, byť je zároveň jejím protipólem (kráska na pohled, ale zcela bez talentu, navíc dosazená protekčně), a samozřejmě i Anežky, kdy ta je tou nesmírně talentovanou, avšak kvůli neatraktivnímu vzhledu upozaděnou, osamocenou dívkou, kterou Duch učí zpívat (v domnění, že jde o Kristýnu). *Fantom* je v oblíbenosti znetvořený muž žijící v podzemí Opery. Je to talentovaný zpěvák (resp. učitel zpěvu) a hudební skladatel, jenž je do Christine fanaticky zamilovaný a touží si ji odvést k sobě do podzemí, kde budou žít jen sami sobě. Necháává si platit pravidelné „výpalné“ Operou a vydírá vedení pomocí dopisů, jež majitelům doručuje jeho spojenkyně, choreografka Madame Giry. Pomocí těchto dopisů uvede na scénu

i Christine, aby jí dopřál slávu a příležitost ukázat v ní skrývací se talent. V Pratchettovi je Fantom, resp. Duch rozdvojen a priori – je to Valtra Plíža, který se cítí být „znetvořený“ zevnitř, navenek má všechno tak nějak pomotané, ale jinak je to velmi talentovaný hudební skladatel, který Operu nade vše miluje a nikdy by nikomu neublížil; a je to hudební ředitel Sardelli, který nejenže Operu tuneluje, ale navíc se z ní definitivně zbláznil, a tak vyvraždí zaměstnance, jak se mu to hodí, ať už proto, že viděli něco, co by neměli, nebo aby její zaměstnance trochu postrašil. Láska je u Pratchetta spíš minoritním motivem, než základní hnací silou. *Fantom*, jehož jméno je Erik, má v románu i muzikálu soka Raoula, mecenáše a dětskou a znovu-nalezenou lásku Christine, s nímž o ni musí bojovat. Raoul žádný konkrétní odraz v *Maškarádě* nemá, samozřejmě i proto, že ono milostné téma je zde skutečně minimalizováno. Madame Giry se lehce odráží v paní Plížové, která ví, že její syn je Duch a využívá ke svým potřebám lóži č. 8, ale jinak mu samozřejmě nijak nepomáhá. Mimochodem, když už jsme narazili na tu osmičku, v předloze se jedná o lóži č. 5. Na Zeměploše je však 8 magickým číslem (barevné spektrum má právě osm barev, přičemž osmou „barvu kouzel“ – oktarínu – vidí pouze mágové a tvorové s nadpřirozenými schopnostmi). Novou dvojici majitelů nepřipravenou čelit této nadpřirozené hrozbě zastupuje Kateřin Štandlík, jehož do tajů Opery zasvěcuje právě Sardelli. Zásadním odkazem na *Fantoma* je samozřejmě LUSTER, který je přímo ikonickým symbolem *Fantoma*, kdy rozezlený Erik během závěrečného operního čísla přereže jistící lano a nechá jej spadnout do hlediště. K tomu v *Maškarádě* naštěstí nedojde, odkazuje se na to však od samého začátku až po úplný konec.

Maškaráda toho však krom *Fantoma Opery* obsahuje daleko víc. Důsledně tematizuje celý operní svět jako takový (samozřejmě s pratchettovsky ironickým nadhledem), přičemž pracuje s již dobře známými figurami, jako jsou Bábi Zlopočasná a Stařenka Oggová či příslušníci ankh-morporské Městské hlídky. Ostatně právě název *Maškaráda* je odvozen z velmi známého hudebního čísla z *Fantoma Opery* s názvem *Maskerade*. Jde o scénu, kde se zveřejní zasnoubení Christine a Raoula, ale i o maskární bál, kam v masce pronikne Fantom, z čehož u Pratchetta čerpá i finálové hudební číslo z opery *Il Truccatore*, který je v knize Duchem pojmenován jako „mistr převleků“ a „muž tisíce tváří“, ale jedná se o italské označení uměleckého

maskéra. Masku ostatně nosí až do samotného finále krom Valtra Plíži a Sardelliho i Jindřich Slimejš (Enrico Basilica), Anežka Nulíčková (Perdita X.), Bábi Zlopočasná (Vévodkyně z Łapogoda) či tajný policista André (korepetitor). Akorát jsou to masky, které jsou zkrátka jen navenek pro ostatní, a není k nim zapotřebí ona maska přes obličej, která naopak u Valtra a Sardelliho odhaluje jejich pravou tvář.

A v tomto troufám si říct „pratchettovským“ duchu pracoval i náš hudební skladatel Matěj Kroupa, který nejen v operních áriích, ale i ve scénické hudbě celkově pracoval s parafrázemi známých oper a dalších hudebních motivů – ať už jde o muzikálové melodie, *Fantoma Opery* nevyjímaje, či jednu z nejslavnějších písní skupiny Queen *Show must go on*. Byť existují další písně s tímto názvem, vzhledem k textu a významu písně jsme poměrně jistě přesvědčeni, že Terry Pratchett odkazuje právě na Queen (ostatně jinou z těch písní byste hudebně ani nepoznali). Vždyť refrén této písně, která se vyrovnává zejména se stále se zhoršujícím zdravotním stavem Freddieho Mercuryho nedlouho před jeho smrtí, se stal heslem Ankh-morporské Opery a její význam „musíme jít i přes mrtvolu“ jakýmsi doslovným mottem.



DUCH promlouvající k Ladě Bělaškové jako Anežce

LA TRIVIATA

PECADILLO

3x |: Pecadillo è amor mio :|,
aaaah!

3x |: Pecadillo, amore mio :|,
aaaah!

PERMESSO!

2x |: Permesso! Mi scusi! :|

QUESTA PORTA

Questa porta maledetta
si blocca, si blocca.
Questa porta maledetta
si blocca.
Comunque diavolo lo faccio.
C'è scritto "TIRARE"
e io sto tirando.
Forse dovrebbe esserci
scritto "SPINGERE"?

LA PRIMAVERA

2x |: La primavera bellissima,
i fiori e uccelli :|

UN SPIRITO

2x |: Un spirito con pellerina! :|

BELLA DONNA

2x |: Oh Bella Donna,
carissima! :|

DÁMA NA SCESTÍ

PECADILLO

3x |: Pecadillo je láska má :|,
áááá!

3x |: Pecadillo, láska má :|,
áááá!

S DOVOLENÍM!

2x |: S dovolením! Promiňte! :|

ZATRACENÉ DVEŘE

Ty zatracené dveře
se zasekly, se zasekly.
Ty zatracené dveře
se zasekly.
Ať dělám co dělám.
Je na nich nápis „TÁHNOUT“
a já táhnu.
Možná by na nich měl být
nápis „TLAČIT“?

JARO

2x |: Překrásné jaro,
kytičky a ptáčkové :|

DUCH

2x |: Duch s pláštěm! :|

KRÁSNÁ DÁMA

2x |: Ó, krásná dámo,
nejdražší! :|

CHE COSA FARE?

Che cosa fare,
2x |: quando sei morto? :|
Morto!

CHE COSA SAI?

Che cosa sai? Cosa sai?
Che cosa sai?
Che cosa hai?
Che cos hai forse visto?
Che cosa sai? Cosa sai?
Che cosa sai?
Che cosa hai?
Che visto?

IL TRUCCATORE

ADDIO, VENEZIA!

Addio, Venezia, addio!
Noi ce ne andiamo!
Addio, Venezia, addio!
Venezia, salutiamo!

Signore (Dámy)

Spaghettoni, macaroni,
lasagne, penne, farfalle,
ravioli, tagliatelle,
gnocchi, pizza margherita!

2x |: Salutiamo :|,
Venezia, salutiamo!

CO DĚLAT?

Co dělat,
2x |: když jsi umřel? :|
Umřel!

CO VÍŠ?

Co víš? Co víš?
Co víš?
Co jsi udělal?
Co jsi asi viděl?
Co víš? Co víš?
Co víš?
Co jsi udělal?
Cos viděl?

MASKÉR

SBOHEM, BENÁTKY!

Sbohem, Benátky, sbohem!
Odjíždíme!
Sbohem, Benátky, sbohem!
Benátky, loučíme se!

Signori (Pánové)

Spaghettoni, macaroni,
lasagne, penne, farfalle,
ravioli, tagliatelle,
pizza margherita!

2x |: Loučíme se :|,
Benátky, loučíme se!

Autorem italských textů árií je Zdeněk Bartoš

Čokoládová slast se speciální tajnou omáčkou (STO)

Je třeba rovnou říci, že i tenhle recept postrádá řadu přísad, které se v původním rodinném receptu Oggů užívají, a to především kvůli oněm nešťastným následkům (nešťastným samozřejmě jen tehdy, když jste na veřejnosti), které by mohl mít (spíše pravidelně mívá). Každopádně byste museli zaplatit rozbité nádoby. Hledači zakázaných znalostí si musí najít některý z těch výtisků, který ležel v takovém vlhku, že u něj nedošlo k samovolnému vznícení jako u většiny ostatních. Lidi kolem takovejch maličkostí nadělají bůhvíco řečí a já nemůžu pochopit proč⁷.

PRO POTĚŠENÍ

250 g mouky s kypřicím práškem	90 ml mléka
60 g kukuřičné mouky nebo škrobu	125 g lámané bílé čokolády
30 g kaka	4–5 lžic čokoládového sirupu
155 g sypkého cukru	(můžeme připravit z rozpustného kaka)
155 g másla	
3 vejce	

NA OMÁČKU

150 ml smetany	1/4 lžičky strouhaného muškátového oříšku
6–7 zrněk kardamomu	
1/4 lžičky skořice	60 g bílé nebo mléčné čokolády
	20 ml bílého rumu

PŘEDEHŘEJEME TROUBU na 190 stupňů. V míse smícháme všechny suché složky potěšení a pak vetřeme máslo. Přidáme vejce a mléko a důkladně vyšleháme. Vmícháme úlomky a tekutou čokoládu (dáme pozor, aby směs příliš nezřídla). Rozdělíme do dvou 20 cm hlubokých dortových forem, dobře vymazaných, a pečeme v horní části trouby zhruba třicet minut nebo do chvíle, kdy při napíchnutí zůstanou jehlice čisté.

Poznámka: Tohle pečivo je něco mezi pudinkem a dortem a mělo by být uvnitř vláčné a vlhké. Když ho dopečete, necháte ho asi pět minut vydechnout, a pokud není určeno k okamžité konzumaci, přeneste je do vzduchotěsné krabice... he, he, co to žvaním, stejně to zhltnete najednou.

Omáčku je třeba připravit tak deset minut před tím, než je potěšení hotovo. Zahřejeme smetanu s kořením, ale dáme pozor, aby se nevařila. Rozlámeme čokoládu a vmícháme do smetany. Když se rozpustí, přilejeme rum. Zahříváme na mírném ohni a neustále mícháme. Vyjmeme kardamomová semínka a podáváme k teplému, čerstvému potěšení.

Lancreská čarodějka

Tento recept, stejně jako řadu dalších, můžete najít v *Kuchařce Stařenky Oggové*, kterou, stejně jako další zeměplošské knihy, vydalo nakladatelství **Talpress** a stále ji najdete na pultech knihkupectví (třeba cestou do Divadla Antonína Dvořáka v Knihcentru).

⁷Podívejte se například do *Maškarády* a snadno zjistíte důvody, pro které vydavatelé trvali na tom, aby byly některé ingredience vypuštěny.



Pod maskou SMRTĚ se skrývá Vít Roleček (nahoře)
Petr Houska jako Seržant Navážka a Vít Hofmann jako
Desátník Nóblhóch (dole)



František Strnad jako Zloděj (nahoře)
DUCH (dole)



PROFILY INSCENÁTORŮ

ZDENĚK BARTOŠ

režie



Narozen roku 1975 v Praze. Vystudoval francouzštinu a žurnalistiku na Univerzitě Karlově v Praze (2000) a činoherní režii na DAMU (2005). Od ledna 2006 působí jako umělecký šéf Západočeského divadla v Chebu, kde se věnuje jak textům klasickým (Shakespeareovy hry *Romeo a Julie*, *Kupec benátský*, *Sen čarovné noci*, Čechovovy *Tři sestry*, *Gozziho Král jelenem*, Schillerova *Marie Stuartovna*), tak současným (*Práce nádenní – lásky trápení*, *Podivný případ se psem*, *V Davidově rouše*, *Jako naprostý šílenci* a další). V posledních letech inscenuje i hudební komedie a muzikály (*Dobře placená procházka*, *Divotvorný hrnec*, *Adéla ještě nevečeřela*, *Ženy na pokraji nervového zhroucení* – podle filmu Pedra Almodóvara a ve vlastním překladu). V roce 2015 zpracoval vlastní dramaturgii „sudetské románové ságy“ Zdeňka Šmída *Cejch* (inscenaci natočila Česká televize v rámci projektu *Rok regionálních divadel*). Kromě domovské scény režíroval také v Městském divadle Mladá Boleslav, v Městském divadle Kladno a v Plzni (Divadelní léto pod plzeňským nebem – Goldoniho *Lhář*). Překládá z angličtiny, francouzštiny a italštiny; jeho překlady se hrály mj. v Chebu, Zlíně, Mladé Boleslavi či Olomouci, hru *Hilda* natočil Český rozhlas a dva jeho překlady teatrologických textů vyšly v Malé řadě Edice Disk (Victor Hugo – *Předmluva ke Cromwellovi*, Jean-Jacques Rousseau – *Dopis D'Alembertovi*).



SYLVIE RUBENOVÁ

dramaturgie

Narodila se roku 1991 v Praze. Po maturitě na všeobecném gymnáziu nastoupila na pražskou DAMU do ročníku Milana Schejbal a Zuzany Sílové. Během svých studií spolupracovala jako asistentka režie např. se Štěpánem Páclm (*Tartuffe*, Divadlo na Vinohradech 2011) či na letních site-specific projektech ve Zlaté Koruně s Ivem Kristiánem Kubákem (*Krabat*, *legenda o čarodějově učni*, Mlýn Zlatá Koruna 2010; *Vij: requiem za čarodějkou*, tamtéž 2011). Dramaturgicky se podílela na dvou scénických čteních v rámci maratonu scénických čtení 3D – třetí rozměr dramatu (*Obyčejný život*, režie: Zuzana Burianová, festival DAMU ZLOMVAZ 2013; *O klucích aneb Jsem kuchta!*, režie: Josef Kačmarčík, ZLOMVAZ 2014). Studia činoherní dramaturgie absolvovala v divadle DISK muzikálem *Kabaret* v režii Lumíra Olšovského a komedií *Čechov na Jaltě* ve spolupráci s režisérem Ivem Kristiánem Kubákem. Pohostinsky režírovala absolventskou inscenaci 6. ročníku hudebně-dramatického oddělení Pražské konzervatoře v Divadle Na Rejdišti *Kuřačky a spasitelky*. Po celou dobu studií na DAMU působila jako produkční a tajemnice nezávislého pražského souboru Divadlo AQUALUNG. K Ostravě a jejímu divadelnímu světu přilnula na LSS 2014 díky inscenaci *Jak se vám líbí* v režii Michala Langa. Od sezóny 2015/2016 je dramaturgyně činohry NDM, kde se doposud podílela na osmi inscenacích a dvou shakespearovských scénických čteních, mimo NDM spolupracovala se Starou arénou na inscenacích *Elektra* a *Vánoce u Ivanovových* a jednom scénickém čtení.

KAREL ČAPEK
scénografie



Narozen roku 1985 v Praze. Scénografii se začal věnovat již na Střední uměleckoprůmyslové škole sídlící na pražském Žižkově a po maturitě v roce 2004 v jejím studiu pokračoval i na Katedře scénografie na DAMU. Právě během studií na DAMU se poprvé pracovním setkal s režiséry Šimonem Dominikem (nynější umělecký šéf činohry v libereckém Divadle F. X. Šaldy) a Mikolášem Tycem (režisér na volné noze spolupracující s divadly napříč celou republikou, např. s Městským divadlem Brno, Jihočeským divadlem v Českých Budějovicích, Moravským divadlem Olomouc, s pražským Divadlem Na Fidlovačce; režíroval i *Úklady a lásku* v ostravském Divadle Petra Bezruče), s nimiž spolupracuje dodnes. Po absolutoriu bakalářského studia zastává v Městském divadle Kladno nejprve pozici truhláře a posléze technologa. Mezitím spoluzakládá pražský divadelní soubor Divadlo NaHraně s již zmíněným Šimonem Dominikem a dalšími spolužáky z DAMU, začíná vytvářet scénografie pro inscenace Západočeského divadla v Chebu, mimo jiné v týmu se Zdeňkem Bartošem. Společně se svým bratrem Janem Čapkem v roce 2015 založili firmu Proscénu s.r.o., kde se věnují výrobě divadelních dekorací. Od roku 2016 působí jako externí pedagog na Katedře scénografie na DAMU, kde vyučuje vizualizaci scénografie. Mimo četných jevištních výprav, které jste mohli vidět v divadlech po celé republice (Západočeské divadlo v Chebu, Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Divadlo na Vinohradech, Divadlo pod Palmovkou, Švandovo divadlo a další pražská divadla, dále Jihočeské divadlo, Divadlo F. X. Šaldy Liberec, Klicperovo divadlo, Městské divadlo Brno a BuranTeatr, Moravské divadlo Olomouc, Divadlo Petra Bezruče, Slovácké divadlo aj.), spolupracoval na řadě projektů i se studenty FAMU.

ANDREA KRÁLOVÁ
kostýmy



Narozena roku 1970 v Plzni. V patnácti letech přesídlila do Prahy, kde nejprve vystudovala Střední uměleckoprůmyslovou školu a po maturitě pokračovala studiem dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Po tamním absolutoriu zakotvila na Katedře alternativního a loutkového divadla na DAMU, kde absolvovala magisterské studium scénografie a na něj po pár letech navázala studiem doktorským, zabývající se kostýmním výtvarnictvím v českém divadle 90. let. Mezitím začala na KALD DAMU působit jako externí pedagožka, roku 2013 se stala pedagožkou interní a v roce letošním zde obhájila docenturu. Od poloviny 90. let se věnuje scénografické práci pro různá pražská divadla (Národní divadlo, Divadlo Na zábradlí, Divadlo Komedie, Dejvické divadlo, divadlo Minor a další) i divadla mimopražská (Klicperovo divadlo v Hradci Králové, Divadlo F. X. Šaldy Liberec, Národní divadlo Brno či brněnské HaDivadlo, Západočeské divadlo v Chebu, Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích a řada dalších). Kontinuálně spolupracuje s Jiřím Havelkou, Jiřím Pokorným, Šimonem Dominikem, Zdeňkem Bartošem, Davidem Drábkem, Dušanem Pařízkem či Miroslavem Krobotem. Krom divadla se věnuje i realizaci kostýmů pro film (*Protektor, Pouta* aj.) a pro televizi (seriály *Já, Mattoni* či *Svět pod hlavou*). Mezi filmovými režiséry, s nimiž spolupracovala, najdete např. Marka Najbrta, Radima Špačka či Petra Zelenku. Mimoto se podílí na realizaci různých jednorázových akcí a happeningů (otevření Retro muzea v Chebu, *Skanzen totality* a *Cirkus totality* – akce k 10. a 20. výročí sametové revoluce atp.), jako autorka se podílela na třech knižních publikacích, samostatně i kolektivně vystavuje volnou tvorbu z oboru malby, řezby a grafiky, pravidelně se účastní přehlídek české scénografie a v roce 2011 byla společně s dramaturgyní Martou Ljubkovou kurátorkou národní expozice České republiky na 10. mezinárodní výstavě scénografie a divadelní architektury Pražské Quadriennale.

MATĚJ KROUPA

hudba



Narozen roku 1976 v Praze. Vystudoval Pražskou konzervatoř (obor housle), pokračoval ve studiích na HAMU ve třídě prof. Jana Pěrušky (obor viola, absolvoval v roce 2011). Od roku 2004 působí jako sbormistr amatérského pěveckého sboru Grande Bande, spoluzakládal kvartet Lamborghini a Pavel Bořkovec Quartet, byl 3 roky angažován v divadle Minor a v orchestru Hudebního divadla Karlín. Spolupracoval s mnoha tělesy (Symfonický orchestr ČRo, Vertigo ad.). Od devadesátých let komponuje scénickou hudbu pro divadlo. Spolupracoval např. s Miroslavem Krobotem, Janem Jirků, Zdeňkem Bartošem, Jaroslavou Šiktancovou, Šimonem Dominikem a dalšími. Skládá také pro rozhlas (*Příběhy 20. století* ad.) i televizi (*Královka čítanka*, *Ceny paměti národa* ad.). S J. A. Pitínským se sešel jako interpret ve dvou jeho inscenacích – *Král Oidipús* a *Marné tázání nebes* v Divadle Archa, hudbu psal pro jeho inscenaci *Bluesmeni* (Divadlo Petra Bezruče, 2011), v Národním divadle je autorem hudby pro inscenace *Strakonický dudák* a *1789*. Je podepsán pod hudbou do filmu Miroslava Kroboty *Kvarteto*.

MARTIN PACEK

choreografie a pohybová spolupráce



Narozen roku 1963. Je absolventem pražské taneční konzervatoře (dnešní Taneční konzervatoř hl. m. Prahy) a HAMU (obor choreografie a režie). V roce 1991 založil Taneční divadlo Bufo, kde jako umělecký vedoucí, choreograf a režisér vytvořil bezmála 10 celovečerních inscenací pohybového divadla. Od roku 1995 je pedagogem DAMU, kde v současné době působí ve funkci vedoucího Kabinetu pohybové výchovy. Jako choreograf a režisér spolupracuje s řadou pražských i mimopražských divadel. Dlouhodobě spolupracuje s Horáckým divadlem Jihlava nebo s Divadlem F. X. Šaldy Liberec, kde se spolupodílel na inscenacích *Jak se vám líbí* (William Shakespeare, režie: Martin Glaser), *Hamlet* (William Shakespeare, režie: Pavel Palouš) nebo *Naši furianti* (Ladislav Stroupežnický, režie: Štěpán Chaloupka). Je spoluzakladatelem originálního pohybového divadla Veselé skoky (spolu s Janou Vašákovou a Miroslavem Hanušem), jehož inscenace *Na hlavu* získala na sarajevském festivalu Teatarfest 2004 hlavní cenu festivalu a cenu poroty.



DAN ČERNÝ

kresby a animace

Narodil se 27. května 1982 v Litoměřicích. Maturoval na sklářském učilišti v Novém Boru jako malíř skla a poté pokračoval studiem na Vyšší odborné škole filmové ve Zlíně coby animátor. Jeho absolventský film *Dotěrové* se stal prvním českým animovaným filmem pro mobilní telefony, byl oceněn druhým místem na filmovém festivalu v Uherském Hradišti a několikrát běžel v České televizi. Po dokončení VOŠF studoval dva roky animaci na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V roce 1995 založil lidskou sešlost amatérského filmu MATfilm, kterou v roce 2003 přejmenovali na Levá Noha Arnošta Kunce (L.N.A.K.). Krom natáčení krátkometrážních a středometrážních snímků se v roce 2001 začal věnovat komiksu. Podílel se i na zrodu komiksového fanzinu Sorrel, v němž publikovala celá řada českých kreslířů a scenáristů. Jeho tvorba se však objevila i v dalších časopisech, jako např. *Aargh!*, *Bedeman*, *Olomoucký deník* či v publikaci *O (ne)mrtvých jen dobré*. Komiksový strip *Šnek*, jenž poprvé vyšel v roce 1998 ve školním časopise *Divoké větry*, bylo možno spatřit v *Sorrelu*, *Bedemanovi*, *Reflexu* (jen jako ukázka), na webových stránkách www.komiks.cz a v příloze *Zlínských novin*. *Šnek* vycházel ve *Zlínském deníku* každou sobotu a rovněž v dětském časopise *Mateřídouška*. Příležitostně spolupracuje s reklamními agenturami na kreslení storyboardů a výtvarných návrhů. V současné době žije v Chebu, vyučuje animaci a publikuje své komiksové příběhy v dětských časopisech *Mateřídouška*, *Čtyřlístek*, speciálu *Ahoj, tady Fifi* a časopisech *Bravo* a *Čilichili*. V roce 2012 mu vyšla komiksová kniha *Fanouš – Továrna zkázy*, která sklídila velký obdiv na KomiksFESTU 2012 v Praze. Se Zdeňkem Bartošem již v divadle spolupracoval na inscenaci *Adéla ještě nevečeřela*.



Alexandra Gasnářková jako Stařenka Oggová



Anna Cónová jako Bábi Zlopočasná

Terry Pratchett (1948–2015) – Stephen Briggs (1951)

MAŠKARÁDA čili Fantom Opery

Překlad Jan Kantůrek

Úprava Zdeněk Bartoš a Sylvie Rubenová

Text, jak ho zde otiskujeme, je naší inscenační úpravou – ve verzi připravené k začátku našeho zkoušení. V jeho průběhu jsme řadu věcí museli obětovat na oltář rychlého tempa a únosné délky, některé drobně pozměnili, avšak vy máte možnost si alespoň přečíst i to, co se na jeviště nakonec nedostalo.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

SCÉNA 1.

Duch opery, muž v bílé masce a černém plášti, se pohybuje po prázdném jevišti a dramaticky deklamuje (nahalený hlas):

Ankh-morporská opera.... Obrovská budova, v jejíchž prostorách se pohybují maskované postavy a provozují své nekalé rejdy... kde umírání na jevišti občas bývá víc než metafora... kde jsou nevinné mladé sopranistky lákány do osudových tenat padouchy v děsivě odporých večerních róbách. Kde narazíte na dvě staré dámy ve špičatých kloboucích, které upírají pohledy na obrovský křišťálový lustr nad hledištěm a tiše si pobrukujej:

Bábi: No, jestli se teď každou chvíli nestane velký neštěstí, tak teda nevím...

Ano, Bábi Zlopočasná a Stařenka Oggová, největší čarodějky Zeměplochy, se vypravily užít si jeden nevinný večer v Opeře.

Světla, ruch, pobíhající lidé (technický personál, baletky, zpěváci, korepetitoři, prostě kdokoliv má nohy a co do činění v operní budově, zprava doleva a zpět, převážejí a přenášejí noty, hudební nástroje, kusy dekorací na kolečkách i bez aj.). Úplně z hloubky přichází dopředu Anežka a musí se hbitě vyhýbat tornádům v podobě spěchajících zaměstnanců Opery. Celé je to velké tanečně-hudební číslo. V jednu chvíli se srazí s uklízečem.

Anežka: Promiňte.

Valtr: To nic.

Anežka: Nevíte, kde se koná konkurz?

Valtr: Tady, slečno, přímo tady na tom místě.

Anežka: Děkuju. Já jsem Anežka.

Valtr: Já jsem...

Paní Plížová: Valtře!

Valtr: Ano, mamí?

Plížová: Dodavatel přinesl bednu se šampaňským ke špatnému vchodu, mohl bys pro to prosím tě doběhnout?

Valtr: Jasně, mamí!

Anežka konečně dojde přes veškerá úskalí divadelního provozu na forbínu.

Angela: Vaše jméno, prosím!

Anežka: Anež – totiž, ehm – Perdita X (iks).

Angela: Dobrá, Perdito X. Vezmeme to rychle, čeká nás ještě kostýmová zkouška na dnešní představení. Toto je hudební ředitel pan Sardelli a sbormistr pan Musikfuterál. Já jsem inspicientka Angela. Jdeme na to. Kde máte noty?

Anežka: Nemám, já jsem totiž chtěla zaspívat –

Angela: No maucta. Nějaká lidovka nebo, nedej bože, vlastní tvorba?

Sardelli: Myslím, že nemáme zapotřebí trápit se tady něčím podobným, ehm... Perdito. Možná, že byste nám mohla zaspívat pár stupnic.

Anežka: Stupnic?

Sardelli: Stupnic. Znáte to: Do-re-mi. Začnete nízkou a budete stoupat tak vysoko, jak to dokážete.

Anežka Nulíčková začne zpívat stupnice, které začínají hlubokým basem (basso profundo) až do výšky psí píšťalky.

Na jevišti se objeví několik členů baletu, pomocného personálu a Kristýna; všechny přilákaly tyto neobvyklé zvuky.

Když Anežka Nulíčková zpívá nejvyšší tóny, odkudsi z provaziště spadne na jeviště bezvládný netopýr.

Doktor Musikfuterál: To je celý váš rozsah, má drahá?

Anežka: Ne.

Doktor Musikfuterál: Ne?

Anežka: Když pokračuju výš, lidé omdlévají. A když jdu naopak níž, brní je nohy.

Doktor Musikfuterál a Sardelli si něco šeptají.

Doktor Musikfuterál: Úžasné. A teď pokud jde o posazení hlasu –

Anežka: Kam byste si přál, abych ho posadila?

(akustický trik s několika reproduktory)

Sem?

(druhý reproduktor)

Nebo třeba sem?

(třetí reproduktor)

Nebo snad sem?

Sardelli a Doktor Musikfuterál vypadají neobyčejně překvapeně.

Sardelli: Blahopřeji vám, Perdito X. Právě jste se stala členkou sboru Ankh-morporské opery.

Sardelli a Doktor Musikfuterál odcházejí. Kristýna se přitočí k Anežce.

Kristýna: Ty máš ale úžasný hlas! Ahoj, já se jmenuju Kristýna! Není to vzrušující!?

Anežka: Ehm, je.

Kristýna: Na tenhle den jsem čekala celý život. Cvičila jsem u madam Ventury na Quirmské konzervatoři! Máš taky ubytování přímo tady v opeře? V jakém pokoji bydlíš?

Anežka: Já nevím...

Angela: *(nahlíží do svého poznámkového bloku)* Momentík... budete v pokoji 17.

Kristýna: To je úžasné! Hned vedle mě. To je tak vzrušující! Víš co, pojďme se na naše pokoje podívat!

SCÉNA 2.

Zahřmí, zableskne se. Divoká krajina, cáry dýmu, ohníček.

Stařenka: *(děsivě a neočekávaně zaskřehotá z mlhy)* Kdy se my dvě sejdem zase?

Bábi a Stařenka vyjdou z mlhy. Bábi kráčí rozhodným krokem, Stařenka popobíhá za ní a rukama rozhání kouř. Obě si nesou vidličky na pečení.

Bábi: Proboha, Gyto! Proč musíš vždycky takhle strašně ječet?

Stařenka: Promiň, Esme. To kvůli – starejm časům.

Bábi: Nejsem hluchá. Mohla ses mě zeptat úplně normálním hlasem. A já bych ti klidně řekla příští středu.

Stařenka: Myslela jsem si, že by tě to mohlo trochu rozveselit. Když se sejdem na vobvyklým místě.

Bábi: Hm.

Stařenka: Že bys tak nějak vylezla ze sebe, víš.

Bábi: Hm.

Stařenka: Heleď, Esme. Mám vo tebe dost starost, jasný? Nerada bych si myslela, že by ses třeba mohla proměnit na „černou“...?

Bábi: Na „černou“?

Stařenka: U opravdu mocnejch čarodějek se to může stát. Taková Černá Alisa. Každěj ví, jak nakonec dopadla.

Bábi: Ano. Nacpala ji do jejího vlastního sporáku dvě nevychovaná děvčata. Trvalo celý týden, než se tu pec podařilo vyčistit. Ale neměj strach, ze mě žádná „černá“ čarodějka v žádném případě nebude.

Stařenka: Hm. *(odmlka)* Ale přece jenom – chybí nám třetí členka našeho malého kovenku. Panna, matka a baba, že jo? Magráta se stala královnou a kvalifikaci na třetí čarodějku tím pádem nemá. A na pannu už vůbec ne.

Bábi: Už je hotový čaj, Gyto?

Stařenka Oggová vezme od ohně dva hrnky čaje.

Stařenka: A co tahlecta Anežka Nulíčková?

Bábi: Myslíš Perditax?

Stařenka: Perdita X.

Bábi: Kdyby bylo nejhůř, možná že by z ní třetí čarodějka být mohla.

Stařenka: Tudle sem potkala její mámu. A vona, že prej holka vodešla do Ankh-Morporku. Prej se chce dostat k opeře.

Bábi: K opeře? Co je to?

Stařenka: Tak trochu jako divadlo, ale víc se tam zpívá a míň hraje.

Bábi: Anežka Nulíčková je rozumné a chytré děvče. Ne nějaká přelétavá můra jako ty herečky, co jsme viděly.

Stařenka: Podle Anežky je prý Lancre nudné, říkala její máma.

Bábi: Nudné?

Stařenka: Připomněla jsem jí, že tady máme překrásné západy slunce. A pravidelně – v úterý na svátek Pečené duše – Výroční trh! Rok co rok! *(Dopije svůj čaj a nahlíží do hrnku.)* Ježkovy voči!

Bábi: Co je? Zapomněla sis osladit?

Stařenka: Hele! Esme, mrkni se na to!

Stařenka Oggová podá hrnek Bábi Zlopočasné.

A vzpomeň si přitom na Anežku.

Bábi: *(sykne mezi zuby)* Ale, ale. Tak to je něco.

Stařenka: Vidíš to taky?

Bábi: Vidím. Co to jenom připomíná... Něco jako... lebku.

Stařenka: Co když tam Anežku čeká něco ošklivého, Esme? *(zahřmí)*

SCÉNA 3.

V kanceláři pana Štandlíka

Doktor Musikfuterál: Co si myslíte o dnešním úlovku, Sardelli?

Sardelli: Co si myslím já, je vedlejší. Uvidíme, co na to nový pan majitel.

Vstoupí do kanceláře Kateřina Štandlíka.

Doktor Musikfuterál: Pane Štandlíku! Právě jsme hovořili o dnešním konkurzu.

Štandlík: Všechno jsem sledoval z bidýlka. Kristýna bude skvělá subreta! Pro jeviště jako stvořená! Ta postava!

Musikfuterál: Ano, je velmi půvabná. Ale neumí vůbec zpívat.

Štandlík: Vy si stále neuvědomujete, že máme století Ovocného ne-topýra. Opera musí být i pastva pro oko, nejenom pro ucho. Ta vaše představa, že sopranistka potřebuje ke zpěvu 15 akrů hrudníku a rohatou helmu, už dávno patří minulosti.

Sardelli a Musikfuterál si vymění pohledy. Sardelli má výraz „Já vám to říkal“.

Sardelli: Naneštěstí představa, že sopranistka by měla mít alespoň trochu slušný hlas a hudební sluch, do minulosti nepatří. Dobrou postavu má, to ano. Má i určitou... jiskru. Ale neumí zpívat.

Štandlík: To ji můžete naučit, ne? Pár let ve sboru...

Musikfutral: Teď není žádnou zpěvačkou. Po několika letech ve sboru, když jí věnuji veškerou péči, z ní bude mizerná zpěvačka.

Štandlík: Džentlmeni. Vyložíme si karty na stůl. Já jsem jednoduchý člověk. Neměl jsem to v životě lehké. Za to, čím jsem, vděčím jen a jen sobě a vlastnímu přičinění...

Sardelli: A ušlechtilé plísni v dlouho zrajících sýrech?

Štandlík: Ano, té taky. Ale ani značné příjmy, které jsem získal v sýrařském průmyslu, nestačily na koupi tohoto baráku. Teprve Kristýnin otec mi jaksi... půjčil pěkný balík peněz, abych mohl investovat do umění. A zároveň mě poprosil, abych pomohl jeho dceři.

Sardelli: Aha. No, to není poprvé, co k něčemu takovému došlo. Ale obvykle se z takových dívek dělají baletky.

Štandlík: Pamatuji si přesně slova jejího otce. „Zaříd' to, nebo ti dám přerazit obě kolenní česky.“ Zkrátka obchodní záležitost. Nepředpokládám, že to vy, umělci, pochopíte.

Sardelli: Konečně, je to teď vaše opera. A co ta Perdita...?

Musikfutral: Ta bude velkým přínosem.

Štandlík: Ohromný rozsah.

Sardelli: Viděl jsem, jak jste ji obcházel kolem dokola.

Štandlík: Mám na mysli její hlas, Sardelli. Ta dívka dodá sboru váhu.

Sardelli: To každopádně.

Musikfutral: Ona sama je sbor. Všechny ostatní můžeme poslat do háje. Vždyť ona dokáže zpívat sama se sebou!

Sardelli: Ale dokážete si ji představit v hlavní roli?

Štandlík: Všichni by se nám vysmáli. Ale přesto je úžasná osobnost. Má nádherné vlasy. Bereme obě, co?

Sardelli, Musikfutral: *(dvojhlasně)* Obě.

SCÉNA 4.

Dvě čarodějky nacházíme tam, kde jsme je opustili.

Stařenka: Potřebujeme být zase tři. Když jsme tři, začnou být věci napínavé a zajímavé.

Bábi: Ale to jméno – Anežka. Když to slyším, vybaví se mi kobercové střapce.

Stařenka: To je důvod, proč si začala říkat Perdita.

Bábi: To je ještě horší. Kvůli ní se do Ankh-Morporku harcovat nebudu.

Stařenka: Její máma mi dala pár dopisů, co posílá domů: Drahá mami, všechno je v pořádku, dosud jsem nebyla zneužita!

Bábi: A co jsou zač všechny tyhle ostatní? *(Zvedne několik z dopisů, které se rozsypaly.)* „Lancreská čarodějka“? Proč máš moji poštu, Gyto? *(Otevře jeden dopis a čte.)* „Drahá čarodějko, hrozně jsem ocenila váš recept na mrkvovo-ústřicový koláč. Můj manžel je po něm...“

Stařenka se nenápadně šourá pryč.

Gyto Oggová, okamžitě se vrať!

Otevře několik dalších dopisů a je v šoku.

Stařenka: Hele, můj bejvalej nebožtík manžel kdysi řek po jedný vydařený večeri: „Mámo, byla by fakticky škoda, kdyby všechny ty skvělé recepty, který znáš, měly jednou zmizet.“ Tak sem si začala ty jídla zapísovat. Co se tam dá a kdy a jak. Pak sem si řekla, že by bylo hezký, kdyby to bylo udělaný pořádně, a tak sem to poslala těm lidem, co v Ankh-Morporku tisknou takový ty kalendáře, a voni mi skoro nic neúčtovali a teď nedávno mi poslali tudle... *(Vytáhne odněkud knihu.)* Je úžasný, jak dokážou ty písma udělat jedno jako druhý...

Bábi: Tys napsala knihu!

Stařenka: Je to jenom vo vaření.

Bábi: (*čte titulní stranu*) „Radost z bašty. Napsala Lancredská čarodějka“.

Stařenka: Ten chlap, co tiskne knížky – pan Kozlovvrch – mi napsal, že s tím jménem to zní mnohem tajemnějc.

Bábi: (*čte*) „Stodvacátětřetí vydání. Prodáno více než dvacet tisíc výtisků. Cena jen půl tolaru“. Tys jim posílala nějaké peníze, aby ti to vytiskli?

Stařenka: Já jim poslala akorát dva tolary. Voni mi ty peníze potom vrátili, ale náck se spletli a poslali mi tři tolary. Raděj sem vo tom nikde nemluvila. Eště by chtěli, abych ten tolar vrátila.

Bábi: Pokud správně počítám, tak ti pan Kozlovvrch dluží trochu víc, než poslal.

Stařenka: Mně na penězích nezáleží.

Bábi: Takových čtyři nebo pět tisíc tolarů, řekla bych. (*Delší odmlka*) Takže je dobře, že ti na penězích nezáleží. Jinak by to byla tragédie. Kdyby ti na všech těch penězích záleželo.

Stařenka: Cože?!

Bábi: Možná je to i trochu víc. Jenom nechápu, proč se lidi můžou přetrhnout, aby si koupili kuchařku... Je to kuchařka, že ano?

Stařenka: (*nervózně*) To víš, že jo! Jasně. Recepty. A, ehm – sem tam kuchařská historka. Ehm. Mrkni na „Proslulý koláč z karotky a ústřic.“ Stránka 25. Celerové překvapení... strana 10.

Bábi: No... mě to tedy nepřekvapilo.

Stařenka: A – ehm – „Skořicovo-medové prstíčky“ – stránka 17. Pak jsou tam „Zábavné ozdoby na pudinky a dorty“. Kapitola šest. Jsou tam i vobrázky.

Bábi: (*velmi jízlivě*) „Jahodový klátil“. (*odmlka*) Gyto. Teď se ptám já, Esmeralda Zlopočasná. Je v té knize alespoň nějaká stránka, která nemá něco společného s těmi – ehm – nepřistojnými rejdy?

Stařenka: Ovesná kaše.

Bábi: Opravdu?

Stařenka: Ehm... Je v ní moje speciální medová směs...

Bábi: „Lancredská čarodějka“. Lidi si budou myslet, že jsem to já.

Stařenka: To mě vůbec nenapadlo, Esme.

Bábi: Takže, ty se vypravíš za panem Kozlovvrchem a postaráš se, aby to přestalo, jasně? Já si nepřeji, aby mě lidé potkávali na ulici, uškíbalí se a dělali narážky na banány.

Stařenka: Ano, Esme.

Bábi: A já pojedu s tebou, abych na to dohlédla.

Stařenka: Ano, Esme.

Bábi: A taky si s tím člověkem promluvíme o tvých penězích.

Stařenka: Ano, Esme. Chceš říct, že se budeme harcovat až do Ankh-Morporku?

Bábi: Když už tam budeme, mohly bychom zaskočít za mladou Anežkou a ověřit si, jestli je v pořádku.

Stařenka: Ano, Esme.

Bábi: Ale uděláme to diplomaticky. Aby si lidi nemysleli, že strkáme nos do cizích věcí. Nikdo o mně nemůže říct, že se cpu tam, kde o mě nestojí.

Stařenka: Ano, Esme.

Bábi: To bylo „Ano, Esme, to o tobě nikdo nemůže říct“, doufám?

Stařenka: Jistě, Esme.

Bábi: Výborně. Jdeme.

Bábi Zlopočasná rázným krokem odejde ze scény.

Stařenka: A to mi ještě včera připadala budoucnost šedá a nezáživná.

SCÉNA 5.

Vejdou Kristýna a Anežka.

Kristýna: ... a já jsem řekla: Ne, v takových šatech zkusíš nebudu! Tyhle se na zkoušky hodí mnohem líp! No a co ty? Povídej něco o sobě. Máš úžasně majestátní postavu, přesně do opery! A mimochodem černá ti jde fantasticky!

Anežka: Já jsem z takového malého místa nahoře v horách, o kterém jsi pravděpodobně nikdy neslyšela –

Kristýna: A viděla jsi to zrcadlo v mém pokoji? Je tak obrovské! Pokoušeli se ho sundat, ale zřejmě je vestavené přímo do zdi!

Anežka: – A můj otec je král trpaslíků a matka je miska malinového pudinku...

Kristýna: To je ale zajímavé. Jsi taková zvláštní, ale moc milá.

Anežka: Jo, moc milá. Taková... příjemná, že. To lidi říkají. Příjemná. A najednou, ani nevíš jak, pečeš linecké pečivo a jablčné koláče jako tvoje máti a všechny tvoje naděje a touhy jsou ty tam. Tak jsem uvedla na scénu Perditu. Perdita je hubená a záhadná, používá černý dopisní papír a je tajemně bledá, místo aby se trapně červenala. Rozhodně nemám v úmyslu stát se čarodějkou. Víím, že pro to mám nadání. Občas víím o věcech, které se teprve stanou. Ale když vidím, jak čarodějky žijí... Taková Bábi Zlopočasná... Nejskvělejší zaměstnání na světě? Být zakyslá stařena bez přátel? Děkuju pěkně! Mám plné zuby života v Lancre, plné zuby čarodějek a ze všeho nejvíc mám plné zuby Anežky Nulíčkové. Vždycky jsem ráda zpívala. Jsem v tom dobrá. Tak jsem tady.

Kristýna: Myslíš, že mi ten účes takhle sluší?

Anežka: Cože? Ano, ano, jistě... Co to bylo?

Kristýna: To bude nejspíš Duch! Jednoho tady máme, abys věděla.

Anežka: Muž s bílou maskou na tváři.

Kristýna: Ty už jsi o něm slyšela? Prý se dívá na každé představení z lóže číslo osm! A prý, že kdyby si někdy někdo sedl do lóže osm, dojde k strašlivému neštěstí. Není to romantické?

Za kulisami se ozve děsivý výkřik. Vběhne několik lidí ze sboru a paní Plížová. Za portálem leží tělo. Tomáš Křípal. Duch (Sardelli, jemuž není z jeviště vidět do tváře) stojí nad ním a jakmile se opona otevře, utíká.

Giselle: To je krev! *(Další baletky ječí.)*

Kristýna: Krev! To je krev! Krev!!

Anežka: *(přejde k tělu)* To je terpentýn. Jste v pořádku?

Anežka pomáhá Tomášovi na nohy.

Plížová: To je Tomáš Křípal. Maluje kulisy.

Tomáš zasténá a otevře oči.

Tomáš: Já ho viděl! Hrůza!

Anežka: Koho?

Colette: Giselle říká, že ho viděla minulý týden!

Solange: Je tady. Už se to děje zas!

Kristýna: Jsme všechny ztraceny?!

Tomáš Křípal: *(sevře Anežce paži)* Má tvář jako sám Smrť.

Anežka: Kdo?

Tomáš Křípal: Duch! Je to jenom bílá kost! Nemá žádný nos!

Liberka nese pytel, který se pohybuje, jako kdyby v něm bylo něco živého.

Liberka: Já ho viděl taky. Měl na sobě velký černý plášť a v jeho bílé tváři byly na místo očí jen dvě velké černé díry. Óch! A...

Anežka: On měl masku?

Liberka: A neměl nos!

Tomáš Křípal: To už jsem jim říkal. To už se ví.

Liberka: A mluvil jste o těch očích?

Anežka: Bavíme se o nějaké masce, že?

Celý hlouček se zadívá na Anežku.

Tomáš Křípal: Vyskočil zpoza varhan. A pak už si pamatuji jenom, jak mě zezadu omotal provaz a visel jsem nohama vzhůru.

Liberka: Velké černé díry!

Na jeviště vpluje Sardelli.

Sardelli: Co je to tady za sešlost? Pane Liberko?

Liberka: Víím, co vidím, pane Sardelli. A já vidím spoustu věcí, to si pište.

Sardelli: Pokud jste je viděl dnem láhve, tak o tom nepochybuju, vy starý násosko. Co se stalo Tomášovi?

Tomáš Křípal: Duch! Vrhel se na mě, pane Sardelli! Myslím, že mám zlomenou nohu! *(Pokouší se kulhat)*

Sardelli: Takže se vrátil? Kam zmizel?

Giselle: To jsme neviděli, pane Sardelli, on tudy jen tak proletěl.

Sardelli: Vezměte Toma do kantýny a sežeňte někdo doktora.

Anežka: Nohu zlomenou nemá. Ale kolem kotníků má ošklivé odřeny od provazu a do ucha mu natekla barva.

Tomáš Křípal: Co vy o tom víte, slečno?

Anežka: Mám... v tomhle směru výcvik.

Sardelli: Děkujeme, Perdito. A teď všichni zpátky do práce.

Liberka: Velké černé díry. Velké!

Odcházejí všichni kromě obou dívek a Sardelliho.

Sardelli: Jistě, pane Liberko. *(Pak se obrátí k děvčatům.)* Co jste přesně viděly?

Kristýna: Já viděla stvoření s obrovskými pleskavými křídly a velkýma černýma dírama na místech, kde měl mít oči.

Anežka: Já jsem viděla jenom něco bílého. Nic víc, promiňte.

Sardelli: Chcete říct, že vidíte věci tak, jak skutečně vypadají? Je jasné, že nejste u opery dlouho, drahoušku. Ale mám radost, že tady máme někoho s jasnou hlavou a dobrým pozorovacím talentem.

Kristýna: Duch! Duch! *(Vstoupí André)*

Sardelli: Copak se děje, André?

André: Někdo rozbil varhany, pane Sardelli. Pera pedálů utržená, prořezané měchy, několik ulámaných píšťal a bůhvíco ještě. Nevyčíslitelné škody.

Sardelli: Dobrá, řeknu to panu Štandlíkovi. Děkuji vám všem.

SCÉNA 6.

Na cestě nedaleko Kyselého Prdele

Bábi Zlopočasná a Stařenka Oggová mají košťata a cestovní vaky, Stařenka Oggová vypadá vesele a svěže, Bábi nevrle a nenaloženě.

Bábi: Má zpoždění.

Stařenka: Jo, to von má dycky.

Bábi: Nechápu, proč jsme nemohly letět na košťatech.

Stařenka: Heled, v tomhle ročním čase už je na koště příliš větrno, Esme. Cejtim průvan až na místech, který bych se vůbec nevodvážila pojmenovat.

Bábi: Vážně? Nedovedu si představit, u kterých míst bys ty ztratila odvahu.

Stařenka: Ale Esme!

Bábi: Žádné ale Esme. Já nepřišla s receptem na Zábavnou svatební hříčku s měkkými prstíčky.

Stařenka: A vůbec, Silver koště nesnáší. Má choulostivý žaludek.

Bábi: Gyto, viděla jsem ho jednou zhltnout půlku tchoře, takže mi nevykládej o jeho choulostivém žaludku. Kromě toho... už to udělal zas. Minulý týden v kurníku staré paní Tápalové. Šla se tam podívat, aby zjistila, co znamená všechen ten hluk, a on jí to udělal přímo před očima. Měla z toho ošklivý šok.

Je slyšet zvuk přijíždějícího dostavníku.

Stařenka: On to dělá jedině, když ho zaženeš do kouta. A stejně je to tvoje vina, Esme. Proměnila jsi ho v člověka, když jsme bojovaly s tvým zlým dvojčetem. Nikdy se z toho pořádně nevyhrabal. Byl asi vyděšenější než stará Tápalová. Á, vida.

Pozvedne ruce v krátkém magickém gestu. Slyšíme, jak dostavník zastavuje.

Dva lístky do Ankh-Morporku, prosím.

Kočí: Co tím myslíte? Tady dostavník nestaví.

Stařenka: Podle mě už zastavil.

Kočí: Poslyšte, dámo, i kdyby tady nakrásně zastávka byla, lístek do Ankh-Morporku stojí čtyřicet tolarů.

Stařenka: Och.

Kočí: Poslyšte, proč vy dvě máte košťata, nejste náhodou čarodějky?

Stařenka: Ano. Čarodějkám asi řeknete něco jiného, co?

Kočí: Jasně. Co takhle vlezlé staré udrbané škatule? (*Bábi provede kouzlo*)

Bábi: Mohl byste ještě jednou zopakovat, co jste říkal, mladý muži?

Kočí: Dvě čestné jízdenky do Ankh-Morporku, madam, to je to nejmenší.

Bábi: Sedadla uvnitř, prosím. Nesnášíme výšky a průvan.

Kočí: To je samozřejmé, madam. Okamžiček, hned si kleknu do prachu, aby se vám lépe nastupovalo, madam.

Uvnitř dostavníku

Stařenka: Takové věci bys lidem dělat neměla, Esme. (*Rozhlédne se.*) Dobré ráno. Jak vidím, nakonec jsme se všichni v pořádku vešli. Já jsem Gyta Oggová a tohle je má přítelkyně Esmeralda Zlopočasná. Jedem do Ankh-Morporku. Nedal by si někdo chleba s vajíčkem natvrdo? Vzala jsem jich spoustu. Spal na nich sice kocour, ale nic jim není. Jen si poslužte. Nemá náhodou někdo otvírák na pivo?

Jeden z cestujících podává Stařence otvírák na láhve.

Výborně, a má někdo něco, do čeho by se dala ta láhev rozlít?

Další cestující ukazuje, že má několik skleniček.

Výborně, a teď – má někdo láhev piva?

Dostavník ujíždí v dál.

SCÉNA 7.

Kancelář pana Štandlíka

Štandlík: Vstupte.

Vstoupí Sardelli.

Ach Sardelli, děkuji, že jste přišel. Nevíte náhodou, kdo je to Q?

Sardelli: Bohužel to nevím, pane Štandlíku.

Štandlík: Nebo R?

Sardelli: Obávám se, že ne.

Štandlík: Trvalo mi celé ráno, než jsem se v těch účetních knihách trochu zorientoval. Velká část záznamů je na různých útržcích papíru. „Vzal jsem si třicet tolarů, abych zaplatil Q. Uvidíme se v pondělí. R“. Co to má, ksakru, znamenat?

Sardelli: To nemám nejmenší tušení.

Štandlík: Ve světě sýra by vám něco takového nikdy neprošlo. Víte, že jsme zaplatili víc než patnáct set tolarů za baletní střevíce?

Sardelli: Ano, většinou se na špičkách velmi rychle prošlapou.

Štandlík: To je nehorázné! Já ještě nosím boty, které jsem zdědil po otci!

Sardelli: Chápu, ale uvědomte si, že baletní střevíce jsou něco jako rukavice na nohy.

Štandlík: Pár stojí sedm tolarů a skoro nic nevydrží. Musí být nějaký způsob, jak na nich ušetřit!

Sardelli: Možná bychom mohli požádat děvčata, aby zůstávala déle ve vzduchu. Několik *grand jetés navíc*?

Štandlík: A bude to fungovat?

Sardeli: Jejich nohy by nebyly tak dlouho na zemi, že?

Štandlík: Skvělý nápad. Promluvte si s choreografem, ano?

Sardeli: Jsem si jistý, že váš návrh uvítá. Ale přišel jsem za vámi kvůli něčemu jinému.

Štandlík: Ano?

Sardelli: Má to co dělat s varhanami, které jsme mívali.

Štandlík: Jak to myslíte, mívali?

Sardelli: Někdo je rozbil.

Štandlík: Kdo?

Sardelli: Když vám pánové Cavaille a Pingeus prodávali Operu, nezmínili se o něčem... nadpřirozeném?

Štandlík: Vlastně ano. Jakmile jsem podepsal smlouvu a zaplatil. Říkali: „Jo, a mimochodem, prý tady straší nějaký chlápek ve večerním obleku, hahaha... to je nápad, co říkáte, tihle lidé od kumštu jsou jako děti, hahaha, ale jsou hrozně šťastní, když necháváme o premiéře lóži číslo osm volnou, haha.“ Pamatuju si to naprosto přesně.

Sardelli: Nuže, teď, když už je inkoust na smlouvě dávno zaschlý, myslím, že bych vám k tomu mohl říct nějaké podrobnosti.

SCÉNA 8.

V dostavníku

Bábi a Stařenka teď zůstaly v dostavníku samy s Enricem Basilicou, který spí.

Stařenka: Je to fakticky bezvadnej způsob cestování. Člověk vidí různý zajímavý místa.

Bábi: Jistě. Asi tak každých deset kilometrů.

Stařenka: A máme tu spoustu místa, když teď všichni ostatní cestují na střeše. Nevíš proč?

Bábi: Moc by mě nepřekvapilo, kdyby s tím měl něco společného Silver. Nikdo sice neví přesně, odkud se bere ten intenzivní pach hniijících koberců, ale všichni poznají, kde se koncentruje.

Kočí: Pozóór! Výmolýýý!

Stařenka si prohlíží Enrica Basilicu.

Stařenka: Nerada bych se dostala mezi něj a jeho večeři!

Bábi dál zírá z okna.

Bábi: Gyto?

Stařenka: Ano, Esme?

Bábi: Nevadilo by ti, kdybych se tě na něco zeptala?

Stařenka: Nikdy se mě neptáš, jestli mi to vadí.

Bábi: Kdyby ti chytil dům plamenem, kterou věc by ses pokusila vynést jako první?

Stařenka: To je jedna z těch osobních otázek, že jo? Ty se pak pokusíš uhádnout, jaká jsem, z toho, co jsem řekla?

Bábi: Gyto Oggová, znám tě celý život. Víím, jaká jsi. Nepotřebuju hádat. Ale stejně mi odpověz.

Stařenka: Vzala bych Silvera.

Bábi Zlopočasná přikyvuje.

Páč to dokazuje, jakou mám vřelou a ohleduplnou povahu.

Bábi: Ne, dokazuje to jenom to, že jsi osoba, která se snaží uhodnout, jak má znít správná odpověď. Nedůvěryhodná. Odpověď hodná pravé čarodějky, taková křivolaká.

Enrico Basilica: (*mluví ze spaní*) Lívance s citrónem a spoustou šlehačky...

Stařenka: Mám hlad, když ho poslouchám. Mám ještě kus chleba s vepřovým.

Enrico Basilica se probudí.

Dal byste si kousek, pane?

Enrico: Oh, taková delikatesa! De-li-ka-te-sa! Pokud by vám to nevadilo, tak rád! Ani nepamatuju, kdy jsem naposled ochutnal pečený bůček!

Stařenka: Pivo?

Enrico: Oni mi nedovolí pít pivo! Prý je to špatná substance. Dal bych cokoliv za sklenici piva...

Bábi: Oni?

Enrico: Neřeknete to nikomu, že ne? Jindřich Slimejš je ode dneška vašim oddaným přítelem.

Bábi: A co vlastně děláte, Jindřichu Slimejši?

Enrico: Žívím se vlastními ústy.

Stařenka: To vidíme...

Enrico: Ne, ne! Měl jsem na mysli... zpomalujeme?

Stařenka: Jo, to je Sto Lat. Poslední nocleh před Ankh-Morporkem.

Kočí: Sto Lat! Sto Lat! Přepřaháme, všichni opustí dostavník, prosím.

SCÉNA 9.

Zpátky u Štandlíka v kanceláři

Štandlík: Tak moment. Vy tvrdíte, že je tady nějaký Duch. Pokaždé, když se něco ztratí, má to na svědomí on. Pokaždé, když někdo falešně zpívá, je to kvůli němu. Na druhé straně, kdykoliv se najde něco, co všichni považovali za ztracené, může za to taky on. Pokaždé,

když se někomu podaří vytvořit výjimečně dobrou scénu, může za to on. Každou chvíli ho někdo zahlédne – i když jen letmo. Necháváme mu při každé premiéře zdarma lóži číslo osm. A vy říkáte, že ho mají lidé rádi?

Sardelli: Rádi není to správné slovo. Je to bohapustá pověra, samozřejmě, ale lidé si myslí, že nosí štěstí. Tedy, že nosil štěstí.

Štandlík: Štěstí?

Sardelli: Štěstí je velmi důležité. Předpokládám, že pro sýrový průmysl není štěstí důležité?

Štandlík: My spoléháme na syřidlo. Řekl jste, že *nosil* štěstí. Co se stalo?

Sardelli: Došlo k nějakým... nehodám.

Štandlík: Nehodám?

Sardelli: K událostem, které člověk raději nazve... náhodou.

Štandlík: Náhody jakého druhu?

Sardelli: Švadlena se přišla ke stěně. Pomocného režiséra jsme našli probodnutého skládacím mečem. Nechtějte, abych popisoval, co se stalo muži, který ovládal propadlo. Ze střechy zmizely všechny měděné okapy, i když já osobně si nemyslím, že to byla práce Ducha. Ten obvykle zanechává krátké zprávy. Jedna byla u těch rozbitých varhan. Zatím poslední nehoda potkala malíře kulis, který se náhle ocitnul v provazišti hlavou dolů.

Štandlík: Tomuhle říkáte nehody?!

Sardelli: Vy jste taky chtěl prodat svůj sýr, že? Nedokážu si představit, co by mělo na morálku v Opeře horší vliv než zpráva, že nám odněkud z bidýlka padají mrtvoly jako křepelky v lovecké sezóně.

Štandlík: Co je v té krátké zprávě?

Sardelli: „Hahahaháááá! Hahahahááá! Hahaháá! ha-ha! MĚJTE SE NA POZORU!!! Váš oddaný Duch Opery.“ Řekněte mi, co je to za

člověka, který si sedne a napíše vám na lístek šílený smích? A všechny ty vykřičníky, všiml jste si? Sedm? Evidentně to píše někdo, kdo si na hlavu klidně natáhne místo klobouku vlastní spodky. Takové věci opera s lidmi dělá. Jsem pro to, abychom pečlivě prohledali budovu. Podzemí se táhne bůhvíkam a budeme potřebovat člun...

Štandlík: Člun? Ve sklepe? Nikdo mi o tajemném sklepení nic neřekl. Měli plné ruce práce s tím, neříct mi, že se tady potuluje šílenec, který se snaží vyvraždit personál. Nikdo mi neřekl „mimochodem, lidi tady umírají jako mouchy a dole ve sklepení jsou ošklivé podmáčená místa...“

Sardelli: Je celé zatopené. Vy jste se tam nebyl podívat?

Štandlík: Říkali, že sklepy jsou v pořádku.

Sardelli: A vy jste jim věřil.

Štandlík: No, vypilo se hodně šampaňského a...

Sardelli si povzdechne.

Krucinál! Každou chvíli dorazí signor Enrico Basilica! Proslulá hvězda.

Myslíte, že by se mu mohlo něco stát?

Sardelli: Třeba mu Duch podřízne krk.

Štandlík: Co mám dělat? Zavřít Operu? Vždyť ani nevydělává! Proč se někdo už dávno neobrátil na Městskou hlídku?

Sardelli: To by bylo ještě horší. Všude by dusali neohrabaní trollové, pletli by se lidem pod nohy a kladli pitomé otázky.

Štandlík: To si nemůžeme dovolit! Nestojíme o to, aby každého... znervózňovali.

Sardelli: Znervózňovali? Tohle je Opera, pane Štandlíku! Tady jsou nervózní všichni a pořád! Slyšel jste někdy o katastrofické křivce?

Štandlík: Znal jsem jednu blondýnu a ta když se natočila bokem a vypnula hrud –

Sardelli: Katastrofická křivka, pane Štandlíku, je křivka, po níž se pohybuje Opera. Opera může fungovat jen díky tomu, že se neuvěřitelné množství věcí, které by se mohly pokazit, nepokazí. Opera je poháněna láskou, nenávisť a lidskými nervy. Neměl jste kupovat Operu, pane Štandlíku. Měl jste si vybrat něco méně náročného na nervy. Třeba dělat zubaře aligátorům.

Štandlík: Tak podívejte. Možná jsem pro vás jen velkobchodník se sýry. Možná si myslíte, že bych kulturu nepoznal, ani kdyby mi plavala v hrnku s čajem, ale já byl mnoho let mecenášem opery.

Ozve se řada chaotických zaklepání na dveře.

Sardelli: Pojd dál, Valtře.

Vstoupí Valtr Plíža.

Možná, že jste viděl spoustu oper, ale kolik toho víte o produkci?

Plíža: Přišel jsem vám poklidit kancelář a vysypat koš, pane Štuclíku.

Štandlík: Štandlíku! (*k Sardellimu*) Byl jsem v zákulisí mnoha divadel...

Sardelli: No jo, divadel. Jenomže Opera není jen divadlo, kde se zpívá a tančí. Opera je Opera. Zpěváci se na sebe nemohou ani podívat, sbor nemůže ani cítit sólisty, sólisté i sboristé nenávidí orchestr a všichni dohromady se bojí dirigenta, technický personál z levého portálu nemluví s personálem z pravého portálu, tanečnice jsou téměř šílené hladem... a to všechno je teprve začátek.

Štandlík: Dobrý bože, a to jsem si myslel, že je to v sýrech těžké. Zaplatil jsem za tohle místo třicet tisíc tolarů. Je ve středu města! Prvotřídní místo! Myslel jsem si, jak dobrý obchod jsem neudělal. Poslyšte, jak se vlastně ten Duch dostává do té lóže osm?

Sardelli: To nikdo neví. Mnohokrát a marně jsme tam pátrali pro nějakém tajném vchodu.

Štandlík: A skutečně neplatí?

Sardelli zavrtí hlavou.

Štandlík: Ale to je přece padesát tolarů za večer!

Sardelli: Když mu tu lóži nenecháte, začnou nepříjemnosti.

Štandlík: Sardelli! Vy jste přece vzdělaný člověk! Nějaké stvoření nám pobíhá po baráku, nárokuje si nejlepší lóži, zabíjí lidi a vy tady sedíte a říkáte, že začnou nepříjemnosti?

Sardelli: Představení musí pokračovat! The show must go on!

Štandlík: Proč? My nikdy neříkali „Sýr musí pokračovat“.

Sardelli: Ta síla, která se v představení ukrývá, její duch, všechna ta námaha a úsilí, které do něj lidé vložili – to z něj prosakuje ven a rozlévá se všude kolem. Proto *the show must go on*.

Štandlík: Ale co to účetnictví? Kdo ho tady vlastně vede?

Sardelli: Tak nějak všichni. Peníze se dají do šuplíku a v případě potřeby se z něj zase vezmou. Je to důležité?

Štandlík: Důležité?

Sardelli: Pochopte... Opera není výdělečná. Sýr vynáší peníze. Do opery musíte peníze vkládat!

Štandlík: Ale co z toho člověk potom má?

Sardelli: Má z toho operu! Vložíte do toho peníze a vypadne vám opera.

Štandlík: A není z toho žádný zisk?

Sardelli: Zisk? Ne, myslím že s tímhle výrazem jsem se ještě nasetkal.

Štandlík: Jak se tedy držíme nad vodou?

Sardelli: Tak nějak se protloukáme.

Štandlík: Myslel jsem, že je to tu jen špatně vedené. Že zvýšíme návštěvnost! Zvedneme ceny nejlepších míst! A teď se dozvídám, že nám tady pobíhá nějaký šílený Duch, zabíjí lidi a ke všemu že nevýdělaváme ani tolar!

Sardelli: Ach, opera!

SCÉNA 10.

Stolatský hostinec

Postel a přepravní klec pro kočku, v níž se musí v jednom okamžiku objevit Silver v lidské podobě. Dvě křesílka. V jednom sedí Stařenka Oggová a čte noviny. V druhém sedí Bábi Zlopočasná a čte „Radost z bašty“.

Stařenka: Vážně si myslím, je zbytečný šoupat tu druhou postel ke dveřím.

Bábi: Opatrnosti nikdy nezbývá. Co kdyby nám nějaký chlap uprostřed noci začal lomcovat klikou u dveří?

Stařenka: To už se nám bohužel asi nestane.

Někde mimo scénu slyšíme šplouchání, jako když je nalévána voda do vany.

Bábi: Někdo si připravuje koupel?

Stařenka: Asi jo. Napouští si vanu.

Ozvou se další šplouchavé zvuky. Stařenka vstane a přejde k příslušené stěně.

Bábi: Co to děláš, Gyto?

Stařenka: Hledám, jestli tady v těch prknech není díra po suku. Ha! Tady je jedna...

Bábi: Okamžitě toho nech!

Stařenka: Promiň, Esme.

Z vedlejší místnosti se začne ozývat zpěv. Příjemný tenor Enrica Basilicy.

Enrico: Kéž tuplák piva
mohl bych mít,
jíst, pít a zpívat,
tak já chci žít!
Pro pivo orosené...

Stařenka: Někdo si to opravdu užívá.

Mimo scénu zazní zaklepání na dveře.

Manažer: Pane Basilico? Přinesl jsem vám ohřívací láhev, pane.

Enrico: *(pokračuje ve zpěvu italsky)* ... per una bira, uccidere! *(mluví)*
Těkuji vam molto bene, tédy mozzokratte. *(zpívá)*

Bábi: Ale, ale, ale? Tak se mi zdá, že náš pan Jindřich Slimejš je tajný polyglot.

Stařenka: Poly-co?

Bábi: Když mumlá ze spánku nebo si zpívá ve vaně, mluví jako ty nebo já. Ale když si myslí, že ho někdo poslouchá, najednou začne mluvit jako cizozemec. Řekla bych, že pan Basilica je panu Jindřichu Slimejšovi velmi blízký. Dokonce myslím, že je to jeden a –

Z kočičí klece se ozvou divné zvuky a pak zoufalé zamňoukání.

Gyto, už se to děje zas!

Stařenka: To není možný!

Bábi: Říkalas, že se to stává jedině, když ho zaženou do kouta.

Stařenka: Divný, vid'?

Bábi: Momentálně na sobě nemá ani obojek pro kočky. Rychle mu opatři nějaké šaty! Hned!

Kočičí bedýnka se neustále třese a chřestí. Zevnitř zní kočičí zvuky, které se postupně mění v lidské. Zvukové a světelné efekty. Z kočky je člověk.

Bábi: Vida, vida, vida! Ty umíš překvapit, Silvere!

Stařenka: Čičičičíí! Copa to tady máme ža lozkošnou košyštu?

SCÉNA 11.

Setmělé jeviště. Tmavá postava – André. Anežka v noční košili a županu, svíčka v ruce. Kdesi zní libý mužský zpěv.

Anežka: Kdo je to?

André: Ua. To je – Perdita, že?

Anežka: To jste vy, André? Co tady děláte?

André: Já... jsem se byl podívat na to místo, kde se Duch pokusil uškrtit malíře kulis.

Anežka: Proč?

André: Prostě jsem se chtěl ujistit, že už je všechno v pořádku.

Anežka: Copak to neudělali kulisáci?

André: A vždyť je znáte! Raději se přesvědčím sám. Ale co tady v tuhle hodinu děláte vy?

Anežka: Zašla jsem Kristýně dolů pro sklenici vody, nechtěla jít až do přízemí k pumpě sama a potmě.

André: Ach ano. Máte pokoje v podkroví, že? Nebudu vás déle zdržovat. Dobrou noc.

Anežka: Dobrou noc, André.

André odchází.

Chm. Dneska ráno byl přece na jevišti. Nikdo se nedokáže pohybovat tak rychle...

Vstoupí Kristýna v nadýchaném pyžámku, v ruce nese zapálenou svíčku.

Kristýna: Perdito?

Anežka: Kristýno? Co se děje?

Kristýna: Kde jsi tak dlouho?! Já se bojím!

Anežka: Čeho?

Kristýna: Toho velkého zrcadla v mém pokoji! Ono na mě mluví!! Nemohly bychom si vyměnit pokoje?!

Anežka: Zrcadlo mluví?

Kristýna: Ano!

Anežka: Ale jo, postele jsou všechny stejné. Tak dobrou noc.

Kristýnin pokoj s postelí a velkým zrcadlem

Vstoupí Anežka a ulehne do postele. Ozve se „cink“ ladičky. Odněkud za scénou se ozve Duchův hlas. Je to ve skutečnosti pozměněný hlas Valtra Plíži.

Duch: (za zrcadlem) Kristýno, prosím, dávej pozor.

Anežka: Ano, kdo je tam?

Duch: Přítel.

Anežka: Teď, uprostřed noci?

Duch: Já patřím noci. A můžu ti pomoci.

Anežka: Pomoci s čím?

Duch: Chceš se stát nejlepší zpěvačkou v opeře?

Anežka: Och, Perdita je mnohem lepší než já!

Duch: Jenže zatímco ji nemohu naučit vypadat a pohybovat se jako ty, mohu tebe naučit zpívat jako ona. Zítra budeš zpívat roli lodiny. A já tě naučím, jak ji zpívat dokonale.

SCÉNA 12.

V dostavníku

Bábi a Stařenka sedí na jedné straně, Enrico Basilica a jeho manažer na druhé.

Stařenka: Tak už zase frčíme dál... Včera jsme slyšely moc krásný zpěv.

Manažer: Obávám se, že signor Basilica nemluví ankh-morporštinou. Rád vám budu tlumočit.

Stařenka: Aha, a jak je možné, že – au!

Bábi: Promiň, nějak mi sklouzl loket.

Stařenka: Já chtěla říct, že přece s náma – au!

Bábi: Jejdanánku, už se mi to stalo zas. Tenhle gentleman se nám snaží říct, že jeho přítel nemluví naším jazykem, Gyto.

Stařenka: Cože? Jenže... Ach ták. Vážně? Aha. Dobrá. Ale když se ládoval naším vepřovým – au!

Bábi: Omluvte mou přítelkyni. Ona si tu cestu úžasně užívá. Je ale trošku popletená. Moc se nám líbil jeho zpěv. Slyšely jsme ho přes stěnu.

Manažer: To jste měly výjimečné štěstí. Někdy musí lidé čekat celé roky, než signora Basilicu uslyší...

Stařenka: Nejspíš čekají, než do sebe nacpe večeři...

Manažer: Například minulý měsíc, v Genově, v opeře La Scaldia, přinutil signor Basilica k pláči deset tisíc lidí.

Stařenka: Hm. To dokážu taky.

Manager: Sláva mistra Basilicy se klene široko daleko...

Stařenka: Stejně jako sám mistr Basilica...

Bábi: V Genově je touhle dobou krásně a teplo, předpokládám? Signor Basilica jistě svůj domov postrádá. A vy se živíte čím, mladý muži?

Manažer: Jsem jeho impresárió a tlumočník. A odkud jste vy, dámy?

Bábi: Z Lancre.

Manažer: Máte u vás konzervatoř?

Stařenka: Jistě, jakpak by ne. Měl byste vidět moje kompoty nebo nakládanou zeleninu.

Bábi: Signor Basilica míří také do Ankh-Morporku?

Manažer: Ank-morporská opera s námi uzavřela smlouvu na zbytek sezóny.

Bábi: Určitě je nesmírně náročné starat se o velkou operní hvězdu, že? Co si takhle na chvilku odpočinout?

Manažer okamžitě upadne do hlubokého spánku.

Ale jak se teď domluvíme s panem Basilicou, Gyto? Když nemluví naší řečí? Nebo snad ano, pane Basilico?

Enrico: Dámy! Pro smilování boží!

Stařenka: Provedl jste něco ošklivého, pane Slimejší?

Enrico: Neprovedl!

Stařenka: Mluví pravdu, Esme?

Bábi: Mluví. Lidé si cení víc věcí, které pocházejí z velké dálky, nejlépe ze vzdálené ciziny, vidíte? Odkud doopravdy jste, Jindřichu Slimejší?

Enrico: Vyrostl jsem v chudinské čtvrti v Ankh-Morporku, ve Stínově. Drsné místo. Vydělával jsem pár měďáků zpěvem po hospodách, ale když jsem se pokoušel o něco lepšího, ptali se mě: „Jak se jmenuješ?“ a já řekl, že Jindřich Slimejš, a oni se smáli. Potřeboval jsem si změnit jméno, tak jsem se přestěhoval do Genovy a stal se –

Bábi: – Enricem Basilicou.

Enrico: Dělal jsem to všechno jenom proto, že jsem chtěl vydělat peníze. Chtěl jsem se vrátit a oženit se svou malou Andělkou.

Stařenka: Kdo je to?

Enrico: Děvčátko, se kterým jsem vyrůstal. Dělili jsme se o jednu drenážní rouru.

Bábi: Předpokládám, že tenkrát jste se do ní ještě nasoukal.

Enrico: Jenže pak jsem se proslavil –

Bábi: – a zůstal Enricem Basilicou navždycky.

Enrico: Nejhorší na tom je, že mi všude k jídlu vaří těstoviny. S pasírovanými rajčaty! A vařené chobotnice! Do všeho mi lejou olivový olej! Každý si myslí, bůhvíjak si to neužiju, ale já toužím po pečeném vepřovém s knedlíkem a se zelím!

Stařenka: Tak proč jim to neřeknete?

Enrico: Enrico Basilica jí těstoviny. S tím už se nedá nic dělat. Zajímáte se o hudbu, paní Oggová?

Stařenka: Dostanu melodii skoro ze všeho, když mi dáte pět minut. A náš Jeník umí vyprdět každou písničku, na kterou si vzpomenete.

Enrico: Talentovaná rodina. Dámy, přijměte tuto maličkost jako můj nehynoucí dík za to pečené vepřové. Jsou to volné lístky do Opery.

Bábi: Mnohokrát děkujeme. Určitě se zastavíme.

Enrico: A teď mě omluvte, musím rychle dohonit svůj spánek.

Bábi: Určitě neutekl nijak daleko.

Enrico usne.

Stařenka: Už je v limbu. Esme, ty chceš vážně do té opery jít?

Bábi: Nemám ráda romány, jak jistě víš. Život je dost těžký, i když kolem nepoletují tyhle výmysly. Divadlo je vlastně románový příběh, momentálně vtělený do masa a krve. Takže ho upřímně nesnáším. Ale nemůžu říct, že bych si ho ošklivila. Nás čarodějky odjakživa přitahují místa, kde se setkávají dva různé světy. Cítíme přitažlivost dveří, hranic, bran, zrcadel, masek –

Stařenka: – a jeviště.

SCÉNA 13.

Zákulisí Opery

Sboristé, Kristýna, vstoupí Anežka.

Kristýna: Perdito! Čauky! Jak se ti líbí moje nové šaty? Nejsou *kouzelné*?

Anežka: Jistě. Velmi... krajkové. A vypasované...

Kristýna: A představ si, mám tajného ctitele! Není to úžasné? Všechny velké zpěvačky je mají!

Anežka: Tajného ctitele...

Kristýna: Ano! Tyhle šaty!!! Přinesli je před chvílí k zadnímu vchodu! Ty ale vypadáš moc unaveně. My jsme si vyměnily ty pokoje, že. A věřila bys, že jsem slyšela v noci někoho zpívat – stupnice a takové věci?!

Anežka: Já spala hned vedle a neslyšela jsem vůbec nic. Uvidíme se za půl hodiny na zkoušce.

Odejdou. Vstoupí paní Plížová.

Plížová: Valtře? Valtře! Kde ten kluk může být? (*Začne zametat.*)

Vstoupí pan Liberka, pohvizduje si nějakou melodii.

Pane Liberko? Zbláznil jste se? Hvízdát na jevišti přináší hroznou smůlu!

Liberka: Já si tady hvíždám z čirého štěstí! Jsem šťastný člověk!

Plížová: Našel jste ve sklepě při hubení kryš zlatý poklad, pane Liberko?

Liberka: *(při odchodu)* Mohlo by to být zlato, paní Plížová. Docela dobře by to mohlo být –

Odejde. Mimo jeviště se ozve tupý náraz padajícího pytle.

Plížová: Pane Liberko? Haló, pane Liberko! Jste tam? Pane Liberko, slyšíte?

Z provaziště se snese Liberkův klobouk. Paní Plížová zvedne hlavu. Objeví se Liberkovy nohy.

Pane Liberko?

Změna světel. Kryší smrt vypadá jako myší kostra s kosičkou, v černém pláštíku.

Liberka: Hele... to jsem přeci já.

Kryší smrt: Kvíík.

Liberka: Jsem mrtvý nebo nejsem...?

Kryší smrt: Kvíík.

Liberka: Celý život jsem strávil jako deratizátor. Proto jsi přišel ty a ne ta vysoká osoba s kosou?

Kryší smrt: Kvíík.

Liberka: Říkali mi, že krysy mají vlastního Smrtě. Prý se mu říká Pochmurný kvíikal. Hele, bylo to prostě moje zaměstnání, chápeš? Nic osobního, rozumíš? *(Najednou se o kus zmenší)* Moment, co se to se mnou děje?

Kryší smrt: Kvíík.

Liberka: Reinkarnace? Ale já nevěřím v reinkarnaci!

Kryší smrt: Kvíík.

Liberka: Co chceš říct tím, že „reinkarnace věří ve mě“?! *(Najednou zmizí)* Ne-e-e-e! *(Ze stejného místa, kde zmizel, slyšíme:)* Kvíík!

SCÉNA 14.

Skupinka lidí zírá vzhůru na Liberkovy nohy. Paní Plížová, Štandlík, Sardelli.

Štandlík: Pane Sardelli! Pane Sardelli! *(Sleduje pohledy všech přítomných a uvidí „tělo“.)* Takže udeřil znovu!

Plížová: Jeho klobouk! Jeho ubohý klobouk!

Štandlík: Pro rány boží. A já si říkal, že když nám napsal tak hezký a slušný dopis... *(Podá dopis Sardellimu)*

„Byl bych vám zavázán, kdyby Kristýna dnes večer zpívala part lodiny v La Triviatě. Počasí, jak se zdá, nám vydrží. Doufám, že jste v pořádku.

Váš Duch opery.“

Sardelli: *(vytáhne z kapsy jiný dopis)* Vážně. Tak si přečtěte tenhle. Taky je adresovaný vám.

„Hahahahah! Ahahahaha!

Váš Duch opery

P. S. Ahahahahahá!!!!“

Štandlík: Kdo je ten chudák tam nahoře?

Sardelli: Pan Liberka, deratizátor. Nějak se mu zadrhlo lano kolem krku. Na druhém konci toho lana bylo několik pytlů s pískem. Ty spadly dolů, on vylétl nahoru.

Štandlík: Já to nechápu! Copak je ten člověk šílený?

Sardelli: Dobrá otázka. Muž, který chodí neustále ve večerním obleku, plíží se stíny a občas někoho zabije. Pak posílá kratičké zprávy, ve kterých *vypisuje* šílený smích. Jak vidím, zase pět vykřičníků. Takže se ptejme: je to jednání přičetného člověka?

Štandlík: Ale proč to dělá?

Sardelli: Tahle otázka by přicházela v úvahu jedině tehdy, kdyby byl přičetný. Třeba to dělá proto, že mu to našeptávají malí žlutí pidi-mužící.

Štandlík: Přičetný? Jak by mohl být přičetný? Tenhle barák by dovedl k šílenství kohokoliv! Já jsem snad jediný, kdo stojí oběma nohama na zemi. Co tady stojíte, děvčata? Poskakovat! Nahoru a dolů! Na jedné noze! Co jsem to říkal?

Sardelli: Že stojíte oběma nohama na zemi. Na rozdíl od baletek. A támhle pana Liberky.

Štandlík: Myslel jsem, že vést Operu spočívá v tom, že narvete sedadla platící veřejnosti, ale pokaždé když zvednu hlavu, vidím viset ve vzduchu neplatící zaměstnance. Co nám provede příště – (*zadívá se na obří lustr*) – to ne! To by neudělal, že ne?

Sardelli: Ten lustr váží víc než tunu. Závěsné lano je silnější než vaše ruka. Naviják je neustále zamčený. Je to naprosto bezpečné.

Nezdá se, že by to Štandlíka přesvědčilo.

Postavím tam člověka, který ho bude při každém představení hlídat. Budu ho hlídat osobně, jestli si přejete.

Štandlík: A navíc ještě chce, aby dnes večer Kristýna zpívala lodinu. Vždyť ječí jako siréna.

Sardelli: Tak aspoň tohle není žádný problém.

Štandlík: Vždyť je to hlavní role!

Sardelli: Přišel čas, abyste objevil další méně známá zákoutí světa zvaného Opera. Čas od času se stane, že je některá hvězda natolik indisponovaná, že nemůže zpívat. Ale pokud se ještě dokáže pohybovat po jevišti, vybereme někoho ze sboru, kdo tu roli umí, postavíme ho za hvězdu na scéně, a dotyčná osoba part odzpívá.

Štandlík: Vážně?

Sardelli: Vážně. Takže si pojďme promluvit se slečnou Perditou, ano?

SCÉNA 15.

Kozlovrchovo vydavatelství

Bábi a Stařenka klepou na dveře.

Stařenka: Nemohly jsme se nejdřív ubytovat a dát si něco k snědku?

Bábi: Nemohly. Nepřipustím, aby někdo ničil čarodějky.

Stařenka: Cítila jsem se bezvadně, dokud jsi neřekla, že jsem zničená.

Bábi: Byla jsi vykořistěna.

Stařenka: To tedy nebyla.

Bábi: Ale ano, byla. Jsi utiskovaná masa.

Stařenka: No dovol!

Bábi: Ošidili tě o celoživotní úspory.

Stařenka: O tři toлары?!

Bábi: To je taky všechno, co jsi v životě ušetřila.

Dveře se otevřou a v nich stojí Kozlovrch. Nese velkou vyřezávanou reklamní tabuli ve tvaru nahé ženy.

Kozlovrch: Můžu pro vás něco udělat, dámy?

Bábi: Přišly jsme kvůli téhle knize.

Stařenka: Jsem paní Oggová.

Kozlovrch: Víte to určitě?

Stařenka: Jistě. Poznám se kdekoliv.

Kozlovrch: Náhodou vím přesně, jak Gyta Oggová vypadá. Rozhodně nevypadá jako vy.

Bábi: A jak podle vás vypadá Gyta Oggová?

Kozlovrch: Ona mi poslala svůj obrázek, víte? Používáme ho k reklamním účelům. *(Ukáže Bábi vyřezávanou reklamní tabuli zepředu.)*

Bábi: Ano. To je skutečně Gyta Oggová. Pamatuju si, jak ten mladý malíř přijel do Lancre v létě na prázdniny.

Stařenka: Tenkrát jsem nosila delší vlasy.

Bábi: Mimo jiné. *(Ke Kozlovrchovi)* Je to skutečně ona. Až na to, že má o šedesát let a několik vrstev oblečení méně. A tohle je Gyta Oggová, tady a teď.

Kozlovrch: Chcete mi říct, že tohle vymyslelo „Úžasnou banánovou polévku“?

Stařenka: Vyzkoušel jste ji?

Kozlovrch: Vyzkoušel ji pan Příklopka, náš hlavní tiskař.

Bábi: A užasl?

Kozlovrch: Užasl, ale ani z poloviny ne tak jako paní Příklopková!

Stařenka: Ano, některé lidi to může zaskočit. Napadlo mě, jestli jsem to nepřežnala s muškátovým oříškem.

Bábi: A teď by ráda dostala nějaké peníze. Trošičku peněz za každou knížku, kterou jste prodal.

Kozlovrch: A co když odmítnu?

Stařenka: Asi by se vám nelíbilo, kdybyste věděl, z čeho si můžete vybrat.

Kozlovrch: Víte, situace je v poslední době velmi složitá. Lidé prostě přestali kupovat knihy...

Bábi: Každý, koho znám, si pravidelně kupuje váš roční kalendář. V Lancre si ho koupí každý.

Kozlovrch: Jsem rád, že je tak populární, ale to máte – distribuce, plat podomních obchodníků, výdaje za to a za ono... A vůbec, já vám nemusím nic platit. Poslal jsem vám tři toлары, to je dokonce o jeden víc, než jsem od vás dostal, ale nebudu to po vás vymáhat.

Bábi: Váš kalendář je plný užitečných předpovědí na příští rok. Já bohužel nejsem zvlášť dobrá v předpovídání věcí na rok dopředu. Ale jsem naprosto přesná v předpovědi na třicet vteřin.

Kozlovrch: Vážně? A co se stane během příštích třiceti vteřin?

Bábi Zlopočasná se nakloní kupředu a něco mu pošeptá do ucha.

Tak to je skvělý vtíp! To je lepší než samovolné vznícení biskupa z Quirmu, a to se ještě nestalo! Během třiceti vteřin říkáte?

Bábi: Ne.

Kozlovrch: Ne?

Bábi: Teď už za dvacet devět vteřin.

SCÉNA 16.

Operní jeviště

Musikfutral: Dobré ráno Perdito, jak se cítíte?

Anežka: Výborně. Děkuji.

Musikfutral: Takže pustme se do proslulé árie „Loučení“. Je to takové malé mistrovské dílko. Nepatří k těm velkým operním skvostům, ale každopádně nezapomenutelným. „*Questa maledetta*“, zpívá lodina, když sděluje Peccadillovi, jak je pro ni těžké ho opustit... „*Questa maledetta porta si blocca, Si blocca comunque diavolo lo faccio...!*“ *(Osuší si oči kapesníkem)* Když to zpívala Gigliová, nezůstalo v hledišti jedno oko suché... ó, to byly časy. Takže. Máte notový part? Projdeme si to. André?

Když Anežka začne zpívat, slyšíme z reproduktoru hlas doktora Musikfutrala. André přestane hrát. Směje se.

Ehm!

Anežka: Udělala jsem něco špatně?

Musikfutral: Zpívala jste tenorem.

André: Ona zpívala vaším hlasem, doktore.

Musikfutral: Aha, ano. Mohla byste to zazpívat tak, jak by to zpívala Kristýna?

Slyšíme přílišný Kristýnin uječený hlas. André vypadá velmi pobaveně.

Ano, ano, dokonale odposlechnuto. Nemohla byste nám to zazpívat tak, jak si myslíte, že by to mělo být zazpíváno?

Tentokrát slyšíme skutečně hlas Anežky, která úžasným způsobem zazpívá árii. Doktor Musikfutral je přemožen emocemi.

Dávejte si větší pozor na ta „R“ a dbejte o větší jistotu v rychlejších pasážích. Teď mě omluvte.

Anežka: Něco jsem pokazila?

André: To bylo úžasné. Slyšela jste někdy zpívat velkou Gigliovou?

Anežka: Já ani nevím, kdo to ta Gigliová je. Co jsem to vlastně zpívala?

André: Znamená to zhruba tohle: „Ty zatracené dveře se zasekly, ty zatracené dveře se zasekly. Zasekly se a drží, ať dělám co dělám. Je na nich nápis „TÁHNI!“, a já táhnu. Možná by na nich měl být nápis „TLAČ!““

Anežka: Takhle to je? Já myslela, že to má být velmi dojemné a romantické.

André: Taky že je. Tohle není skutečný život, to je opera. Na slovech nezáleží. Důležité jsou pocity! Budu muset jít... omlouvám se, jestli jsem vás včera večer vystrašil.

Anežka: Já jsem nebyla vystrašená.

André: Neřekla jste o tom nikomu, vidíte? Byl bych nerad, aby si o mně lidé mysleli bůhvíco.

Anežka: Víím, že nemůžete být Duch, jestli vám dělá starosti tohle.

André: Já? Duch? Ha, ha, ha! Takže... uvidíme se... zítra.

Anežka: Prima.

Vstoupí Kristýna.

Kristýna: Perdito! Už jsi to slyšela? Budu dnes večer zpívat lodinu! Není to úžasné? A tebe prý nechají zpívat ve sboru!

Anežka: Ehm... no.

Kristýna: Až budu slavná, nebudeš litovat, že jsem byla tvou přítelkyní! Můj drahý papá mi jednou řekl, že se jednoho dne objeví malá víla a splní mi nejtajnější přání. Já myslím, že ta malá víla jsi ty! Jo a mimochodem, můžeme si ještě jednou vyměnit pokoje? Potřebuju to velké zrcadlo, když ze mě bude primadona!

Anežka: Samozřejmě. To jsem hloupá, že mě to nenapadlo...

Odcházejí. Vráť se dr. Musikfutral.

Dr. Musikfutral: Omlouvám se, drahoušku. Nevím, co se to se mnou stalo. Aha, už jsou pryč. Bože, ta má hlas! Proč jí tu hlavní roli nedají? Dobře, je trošku mohutnější, ale velká Gigliová jednou rozmačkala na hrudi druhého tenora. A co? Hlas, hlas je důležitý! Hej! Je tam někdo?

Duch (Sardelli) si natahuje na tvář masku. Nevidíme, kdo to je.

To je přece... Tak to jste vy...

Duch sevře Dr. Musikfutralovi rukama krk.

Ahhh!

Duch ho odvěleče do kulis. Vzápětí se vrátí, postava v černém plášti za ním.

Dr. Musikfutral: Tak to jste vy... ten Duch!

Smrť: Tady očividně došlo k zábavnému nedorozumění.

Dr. Musikfutral: Aha, chápu. Jsem mrtvý.

Smrť: Teď jste ovšem uhodil příslovečný hřebíček na hlavičku.

Dr. Musikfutral: Ale to byla vražda! Ví o tom někdo?

Smrť: Vrah. A také vy, samozřejmě.

Dr. Musikfutral: Zaškrtil mě holýma rukama! Opravdu s tím nemůžu nic dělat?

Smrť: Nechte to živým. Většinou velmi znejistí, když se oběť snaží podílet na vyšetřování své vlastní vraždy. To pak rychle ztrácejí schopnost soustředit se.

Dr. Musikfutral: Poslyšte, už vám někdo řekl, že máte skvělý bas?

Smrť: Děkuji vám.

Dr. Musikfutral: Budou tam nějaké sbory... a velká Gigliová?

Smrť: Přál byste si něco takového?

Oba zmizí. Vstoupí Bábi Zlopočasná a Stařenka Oggová. Vzadu někdo zpívá.

Stařenka: Někdo tu zpívá. Poslouchej, Esme.

Bábi: Tak to bude vážně opera. Mně to zní dokonale cizozemsky.

Stařenka: Řekni mi ještě jednou... kolik že jsme to dostali, Esme?

Bábi: Tři tisíce, dvě stě sedmdesát tolarů a osmdesát sedm pencí.

Stařenka: Bylo od něj moc hezké, že dokonce prohledal popelníky, aby z nich vytahal ty zatoulané měďáky, víd? Kolik že jsi to říkala?

Bábi: Tři tisíce dvě stě sedmdesát tolarů a osmdesát sedm pencí.

Stařenka: Já v životě neviděla pohromadě ani sedmdesát tolarů!

Bábi: Já neřekla sedmdesát, já řekla –

Stařenka: Já vím, já tě slyšela. Řeknu ti – takovej majlant děsně tíží.

Bábi: Ani se nedivím. Nechápu, proč musíš všechny své peníze nosit schované v nohavici.

Stařenka: To je poslední místo, kde by je někdo hledal. A mohla by ses ke mně chovat zdvořileji, když jsem teď bohatá.

Bábi: Nemysli, že jsem na to zapoměla.

Stařenka: Ty, Esme, myslím, že v téhle části divadla nemáme co dělat. Myslím, že diváci obvykle sedí –

Bábi: Jsme čarodějky, Gyto. Můžeme jít, kam se nám zlíbí.

Stařenka: Každý večer hrají jinou operaci. Jsem zvědavá, co to bude dneska.

Bábi: Všimla sis, že do nás vzadu málem vrazila mladá Anežka?

Stařenka: Měla jsem co dělat, abych na ni nezamávala!

Bábi: Nezdálo se mi, že by měla radost, že nás vidí.

Stařenka: To je podezřelé. Člověk by čekal, že když uvidí dvě známý přátelský tváře z domova, rozběhne se rovnou k nim. Vzpomínáš si na ty oči v čajovém hrnku? Co když je pod vlivem nějaký tajemný okultní síly? Vzpomínáš na pana Skrupuláka?

Bábi: To nebyla tajemná okultní síla. To byl překyselený žaludek.

Vstoupí Valtr Plíža. Nese několik plakátů a rozsype je. Pomůžou mu sbírat.

Valtr: Promiňte, dámy, šou musí pokračovat, víte?

Bábi: Dnes večer La Triviata. Děkujeme.

Valtr: Taky děkuju...

Bábi: Jakpak se jmenujete, mladíku?

Valtr: Valtr Plíža.

Bábi: Máte moc hezkou rádiovku.

Valtr: Tu mi dala máti. *(odejde)*

Stařenka: Zaskočíme na tu operaci? Signor Basilica nám přece dal lístky.

Bábi: Znáš mě. Já u takových hloupostí být nemusím.

Stařenka: *(pro sebe)* Což zhruba znamená: Já bych se tam taky chtěla podívat, ale musíš mě přemluvit.

Bábi: Prosím?

Stařenka: Nic nic. Máš pravdu, kdybychom se šly podívat na přestavení, ještě by nám někdo řekl „Vypadněte, vy protivné staré škatule...!“

Bábi: Myslíš, že by nám řekli něco takového?

Stařenka: Určitě nestojí o to, abysme se pletli mezi ty nastrojený nóbl lidi.

Bábi: Takže tak? To bych se na to podívala! Kam máme ty lístky?

Stařenka: Tady je napsáno lože číslo jedna.

Bábi: Lože číslo jedna? Nechci žádné lože. Chci pořádné sedadlo. Gyto, jdeme! Dnes večer uvidíme operu! A nás uvidí v opeře!

Stařenka a Bábi odplují.

Štandlík: Doktore! Doktor Musikfuterál, je tady?

Vstoupí Štandlík se Sardellim. Kolem se staví dekorace.

Sardelli: Poslyšte, chlapi, neviděli jste doktora Musikfuterála?

Kulisák: Neviděli. Ale měl tady zkoušku s tou novou, není to dlouho.

Sardelli: Tak kde může být? Tenhle barák je hotové bludiště. *(Všimne si Musikfuterálových brýlí na zemi)* Moment! Co je to tady?

Štandlík: Nejspíš si jenom odskočil.

Sardelli: Bez brýlí těžko. Bez nich je slepý jako netopýr.

Štandlík: Nermalujte čerta na zeď...

Sardelli: Když jsme otevírali pouzdro na kontrabas, mluvil jste jinak.

Štandlík: Byl jsem trochu nervózní. *(Dívá se na hodinky.)* Opona jde každou chvíli nahoru. Snad se brzo objeví.

Anežka: Promiňte, panu Musikfuterálovi se něco stalo?

Sardelli: To nevíme, drahoušku.

Štandlík: Vy se teď soustředte na něco úplně jiného, Perdito. The show must go on, říkám to správně, Sardelli?

SCÉNA 17.

Hlediště (balkón)

Dvě řady sedadel. Stařenka si sedne vedle Dámy s bonboniérou. Bábi před Muže s brýlemi.

Stařenka: Promiňte. Dovolíte? To byla vaše noha?

Uvaděč: Promiňte, madam, ale co to máte na ramenou?

Stařenka: To je – kožešinový límec.

Uvaděč: Já mám dojem, že právě pohnul ocasem!

Stařenka: Jistě, já totiž věřím na krásu bez násilí.

Začne předehra, jiný divák v zadní řadě se snaží dívat jim přes hlavy na jeviště.

Bábi: Co se to tam teď děje?

Stařenka: É... (*k Dámě vedle*) Promiňte, nemohla bych si na okamžik půjčit váš program? Děkuji vám. (*k Muži s brýlemi*) Pardon, mohl byste mi na okamžik půjčit brýle? Velmi laskav. Takže... Tohle je předehra. Taková grátis ukázka toho, co přijde. „La Triviata“. O čem to je: Spousta lidí je zamilovaných jeden do druhého, hodně se tam převlíkají za někoho jiného a nastane zmatek. Pár vévodů se zblázní, je tam drzej sluha a cikánskej sbor. No a to je v podstatě celý. Nakonec se určitě ukáže, že někdo je něčí dávno ztracenej syn nebo dcera nebo žena nebo něco.

Dáma s bonboniérrou: Pssst!

Bábi: Škoda, že jsme si nevzaly něco k jídlu.

Stařenka: V druhý nohavici mám perpmintový bonbóny.

Dáma s bonboniérrou: Psst!

Muž s brýlemi: Mohla byste mi, prosím, vrátit brýle?

Stařenka: Tu máte. Nejsou nic moc, vidíte?

Dáma s bonboniérrou: Madam, vaše kožešinová štola mi žere bonbóny!

Jiný divák: (*k Bábi*) Madam, mohla byste si laskavě sundat klobouk?

Stařenka se začne dusit svým cukrátkem.

Bábi: Jistě něco víte o ženách ve špičatých kloboucích, vidíte?

Jiný divák: Jedna z nich sedí přímo přede mnou a překáží mi ve výhledu.

Bábi: Omlouvám se. Nebylo to úmyslné. Promiňte prosím. (*Sundá si klobouk*)

Stařenka: Není ti nic, Esme?

Bábi: Nikdy jsem se necítila lépe. Není proč se rozčilovat. Zítra už bude po něm.

Stařenka: No maucta. A co se mu stane?

Bábi: Myslím, že ho přejede vůz.

Stařenka: Proč jsi mu to neřekla?

Bábi: Můžu se mýlit.

Muž s brýlemi: Ticho!

Na okamžik je klid.

Stařenka: Táhle je Anežka. Hele, hele, Anežka!

Bábi: Přestaň na ni mávat a sedni si. Co to zpívá?

Stařenka: Počkej, to nezpívá ona – to je (*nahlíží do programu*) nějaká Kristýna.

Bábi: Je to Anežka. Zavři oči a chvílku poslouchej.

Stařenka: Je to Anežka! Ale ta druhá holka hejbá pusou! To nemůžeme dopustit, aby takhle ukradli Anežce hlas.

Bábi: Hm. Gyto, upozorni mě, kdyby se záclonky na té lóži vpravo pohnuly.

Stařenka: Právě se zavlnily, Esme.

Bábi: Cítím strach, Gyto. Cítím to v samotných základech budovy. (*Vyskočí*) NE!

Stařenka: Esme – sedni si.

Bábi: (*sedá si*) Cítím něco zlého, Gyto. Plíží se to kolem jako obrovské temné zvíře. Celé je to pokrivené. Nevím, jestli to dokážu přinutit, aby se to stalo správně. (*Probere se ze své podivné nálady*)
Jdeme, Gyto.

Stařenka: Cože? A kam?

Bábi. Podívat se, kdo je za těmi záclonkami.

Protlačí se ven z řady a na místě nechají jen Silvera.

Stařenka: Dovolíte? Dovolte, prosím!

Foyer před lóžemi.

Stařenka: Sakra hrábě!

Bábi: Co je?

Stařenka: Nechala jsem tam Silvera!

Bábi: Vždyť víš, že se rád seznámí s novými lidmi. Dobrý bože, tohle místo je opravdové bludiště! (*Pokusí se otevřít jedny dveře*)

Vstoupí paní Plížová, která nese podnos s nápoji.

Plížová: Můžu vám nějak pomoci, dámy?

Bábi: Jen jsme se tak dohadovaly, kdopak asi sedí v té lóži se zataženými záclonkami?

Paní Plížová se roztřepe tak, že se sklenice na podnose rozcinkají.

Stařenka: Nemám vám ten tác raději podržet? Jestli nedáte pozor, určitě všechno to dobré pití rozležete.

Plížová: Co víte o lóži osm?

Bábi: Aha. Lóže číslo osm. To bude ona. Ty dveře támhle. Máte klíč?

Plížová: Nedělejte to – způsobí to strašlivý neštěstí!

Bábi: (*lomcuje klikou*) Železo. Nedokážu očarovat železo...

Plížová: Nesmíte ho rozzlobit! Už tak je to dost špatný!

Bábi: A o kompak to tady mluvíme?

Plížová: (*s pláčem*) Já nevím, co se to děje. Nikdy se tady lidi nezabýjeli... Chtěl mít jen klidný místečko, odkud by v klidu sledoval operu – vždycky se potom cítil líp...

Bábi: Kdo?

Stařenka Oggová vrhne na Bábi Zlopočasnou varovný pohled.

Plížová: Každý pátek mi ji vždycky na hodinu odemknul, abych tam poklidila, a vždycky tam byl lístek s poděkováním nebo omluvou za to, že tam nechal slupky z burských oříšků – a co na to bylo špatného? A teď tady lidi padají z provaziště jako mouchy. Říkají, že to on, ale já vím, že by nikdy nikomu neublížil...

Stařenka: Jistěže ne. Jak se jmenujete, drahoušku?

Plížová: Plížová.

Bábi: Myslím si, že bude nejlepší, když vás doprovodíme domů, paní Plížová.

Plížová: Ach bože! Musím ještě obsloužit všechny ty dámy a džentlmeny! A kromě toho, vracet se za takovýhle noci domů je moc nebezpečný... Obyčejně mě doprovází domů Valtr, ale dneska tady musí být dlouho...

Bábi: V každém případě vás tady nemůžeme nechat takhle rozrušenou. Víte co? Já vás doprovodím domů a paní Oggová se tady o to postará.

Plížová: Jenže já musím prodávat občerstvení. Roznášet pití.

Bábi: Paní Oggová ví o nápojích úplně všechno.

Stařenka: Není nic, co bych o nápojích nevěděla.

Plížová: A co Valtr, bude si o mě dělat starosti...

Bábi: Valtr je váš syn? Má takovou apartní rádiovku?

Plížová: Já pro něj vždycky chodím, když pracuje dýl do noci...

Bábi: Vy pro něj chodíte – ale on vás *doprovází* domů?

Plížová: On... on je... moc hodný chlapec.

Bábi: Určitě je, paní Plížová. (*ke Stařenke*) Budu zpátky co nejdřív.

Paní Plížová s Bábi odchází. Stařenka začne upíjet sklenice z podnosu.

Hlasy: (*mimo*) Dal bych si prosecco! Haló! Quirmské červené prosím! Trpasličí mošt! Máte portské?

Stařenka: Běžím, běžím! (*k publiku*) Předpokládám, že byste si taky něco dali. Fajn, za dvacet minut ať jste zpátky.

PŘESTÁVKA

JEDNÁNÍ DRUHÉ

SCÉNA 1.

Výkřik. Na jevišti vládne všeobecný chaos. Leží tam tělo Dr. Musikfuterála.

Stařenka: Pusťte mě dopředu. Jsem děsně vlezlá ženská. (*Prodírá se skupinkou lidí.*) Ale bože. Chudák. Copak se mu přihodilo?

Kulisák: Když jsme na konci první půlky zvedli zadní prospekt, spustil se jako protizávaží doktor Musikfuterál. Pan Štandlík říká, že se musel nešťastnou náhodou zachytit...

Giselle: Žádná nešťastná náhoda! To Duch!

Colette: Pořád je tam nahoře!

Solange: Pan Sardelli tam poslal pár kulisáků, aby ho vyplašili.

Stařenka: Mají planoucí pochodně? Musíte mít planoucí pochodně, když pronásledujete zlou příšeru. To je známá věc!

Kulisák 1: To je fakt!

Kulisák 2: Poslyšte, ona má pravdu. Měli jen obyčejné lucerny.

Stařenka: Oh, ty nejsou skoro k ničemu. To je tak pro pašeráky, lucerny. Ale když honíte zlé příšery...

Angela: Promiňte, mládeži! *The show must go on*, musíme pokračovat.

Ozve se několik zasténání – napůl protestů, napůl souhlasu.

Giselle: Je dost těžké zpívat veselou písničku o pojídání ježků, když čekáte, že se vám každou chvíli nad hlavou stane nějaká nešťastná náhoda!

Angela: Máme tam všude nahoře muže. Není důvod k panice. Navíc pan Štandlík slíbil každému zvláštní příplatek ve výši dvou tolarů.

Colette a další: Peníze? Po takovém šoku? Peníze? Tak on si myslí, že nám nabídne dva prašivý toláče a my zůstaneme na tom prokletém jevišti?

Kulisák 1: Hanba!

Solange: Nemá srdce!

Kulisák 2: Odporné!

Giselle: Měl by dát aspoň čtyři!

Všichni: Jasně! Ať dá čtyři! Aspoň čtyři nebo jdeme!

Angela: To je ostuda, přátelé! Handrkovat se o pár tolarů, když vám tady u nohou leží mrtvý člověk! To nemáte žádnou úctu k jeho památce?

Giselle: Má pravdu. (*odmlka*) Handrkovat se o pár tolarů, to je ostuda. Pět tolarů nebo nic!

Angela: Pět tolarů?

Všeobecný souhlas.

Dobrá. The show must go on.

Všichni se rozcházejí. Stařenka zvedne prostěradlo, které leží vedle těla.

Stařenka: Pomůžete mi s tím, mladíku?

Valtr: On už se neprobudí!

Stařenka: To máš pravdu, chlapče. Ty jsi Valtr, že?

Valtr: Byl na mě vždycky hodnej, i na mámu. Nikdy mě nenakopnul. Madam, oni říkají, že to udělal Duch! Ale to nebyl Duch! Moje máma bude vědět, co dělat!

Stařenka: Ano... Jenomže ona šla domů dřív, Valtre.

Valtr: Nesmí jít domů, když ji Valtr neprovází! Je to nebezpečné!

Stařenka: Vsadím se, že teď by chtěla, aby její Valtr pokračoval v práci, aby na něj mohla být pyšná. Opera je v polovině a show must go on. Tak buď hodný chlapec. Haló, fešáku, pomoz tady Valtrovi dopravit tělo pana Musikfutrala někam, kde by mohl v bezpečí zůstat do konce představení. Další hodný chlapec. A já jdu najít Anežku.

Vstoupí Štandlík a Sardelli, každý z jiné strany. Po nich Anežka, podírající Kristýnu.

Sardelli: Co když udeří uprostřed jednání?

Štandlík: Dobrá. Budeme muset zavolat Hlídku. Ale musí být diskrétní!

Sardelli: Diskrétní? Už jste někdy v životě potkal nějakého policajta?

Štandlík: Ten zločinec už stejně dávno zmizel po střeších. Ubohý doktor. Jeho vliv byl v mnoha věcech hodně cítit.

Sardelli: Dnes večer už to nebyl jenom jeho vliv.

Štandlík: Opona jde během dvou minut nahoru!

Sardelli: Půjdu a seženu orchestr. Budou určitě všichni naproti v tom pajzlu „Kudla v zádech“. Někteří z nich do sebe dokážou dostat první pivo dřív, než utichne potlesk.

Štandlík: Budou vůbec ještě schopní hrát?

Sardelli: To nebyli nikdy, takže nevím, proč by s tím zrovna dneska měli začínat. Jsou to muzikanti, Štandlíku. Ty by vzrušila mrtvola jedině, kdyby jim spadla do piva. A i pak by hráli, kdybyste jim dal příplatek.

Sardelli odchází.

Štandlík: (*k Anežce*) Jak je jí?

Anežka: Chvílemi si něco mumlá...

Stařenka: Dá si někdo šálek čaje? Není nic příjemnějšího než hrnek čaje... no, to není tak docela pravda, ale to teď nebudeme rozvádět, takže někdo čaj?

Anežka se s neskrývanou hrůzou otáčí.

Co vy, slečno?

Anežka: Já... ehm... Ne díky. Ehm... vy jste tady zaměstnaná?

Stařenka: Zrovna vypomáhám za paní Plížovou, kterou to hrozně sebralo a musela odejít o trochu dřív. Jmenuju se Oggová. Nedejte se rušit.

Začíná předehra.

Štandlík: Druhé jednání začalo. Takže jestli Kristýně pořád ještě není dobře...

Anežka: (*s nadějí*) Ano, pane Štandlíku?

Štandlík: Možná bychom vám našli nějaké bílé –

Kristýna: Co... co se stalo?

Štandlík: Jste v pořádku? Utrpěla jste ošklivý šok. Můžete pokračovat?

Kristýna: Nemohu přece zklamat své drahé publikum.

Štandlík: To je skvělé. Perdita vám pomůže, že ano, Perdito?

Anežka: Samozřejmě.

Štandlík: A budete ve sboru na ten duet? Co nejbliže ve sboru?

Anežka: (*s povzdechem*) Jistě.

Kristýna: Drahá Perdito...

Anežka s Kristýnou odcházejí.

Stařenka: Vzala bych si ten šálek, jestli už jste dopil.

Štandlík: Ó děkuji...

Stařenka: Tam nahoře v lóžích se mi stala taková nehoda.

Štandlík: Kolik je mrtvých?!

Stařenka: Božíčku, nikdo neumřel. Jenom jsou malinko mokří, protože jsem rozlila trochu šampaňského.

Štandlík: Uf. S tím si nedělejte starosti. Šampaňské se dobře čistí, na koberci nezůstane ani stopa.

Stařenka: A co na stropě?

SCÉNA 2.

Ve Stínově

V zapadlé uličce, temné a nebezpečné. Vcházejí Bábi Zlopočasná a paní Plížová.

Bábi: Takže váš syn – Valtr – vás obvykle doprovází domů, ano?

Plížová: Je to hodnej chlapec, paní Zlopočasná.

Bábi: Jsem si jistá, že je.

Plížová: Voni ho tak trápěj! Dělalj si z něj šprfouchlata a schovávají mu koště. Voni taky nejsou zlí, ale pokřikujou na něj vošklivý věci!

Bábi: A koště si nosí s sebou domů?

Plížová: Na svý věci je moc vopatrnej. Tak a já už jsem doma. Děkuju vám mnohokrát.

Bábi: Jak se bez vás dostane Valtr domů?

Plížová: Vyspí se v Opeře. Je tam dost míst, kde se dá přespat.

Bábi: Předpokládám, že váš Valtr vidí skoro všechno, co se v budově Opery šustne. (*Uchopí ji za zápěstí*) A tak by mě zajímalo, co váš Valtr viděl?

Objeví se skupinka zlodějů.

Zloděj: Hele, dvě báby. A nás je šest. Bylo by zbytečný křičet.

Bábi: Ale božíčku!

Plížová: Prosim, neublížujte nám. Jsme jen ubohé staré ženy. Copak vy nemáte matky?

Zloději se rozesmějí. Bábi bleskovým pohybem ze svého klobouku vytáhne dvě dlouhé jehlice. Náhle se objeví maskovaná postava Ducha (Valtr Plíža). Dojde ke krátké šarvátce, během níž se zloději posekají noži ve snaze zasáhnout Ducha, který je příliš rychlý. Pak se obrátí k Bábi a ukloní se.

Duch: Ach, Bella Donna!

Duch zatočí pláštěm a zmizí.

Bábi: Vida, vida! *(Rozhlíží se po ležících lupičích.)* To jsou mi věci! Budeme potřebovat horkou vodu a pár čistých hadříků na obvazy, a nějakou ostrou jehlu na šití, paní Plížová. Nemůžeme tady ty chudáky nechat vykrváčet k smrti, i když okrádají ubohé staré ženské...

Plížová: Rozfoukám voheň a natrhám staré prostěradlo. Nevím, jestli najdu nějakou větší jehlu...

Bábi: Myslím, že já tady vlastně nějakou mám. *(Vytáhne jehlici z klobouku.)* Je sice hodně tupá a rezavá, ale budeme muset udělat, co je v našich silách.

Při jejích slovech jeden z ležících lupičů zoufale zasténá.

Pojdme vykonat nějaké dobro.

SCÉNA 3.

V hledišti

Stařenka sedí na svém místě na galerii. Po krátké chvilce přichází Bábi.

Stařenka: Nazdar, Esme. Jak ses dostala dovnitř? Lístky mám já.

Bábi: Promluvila jsem si s tou osobou v pokladně. Myslím, že za pár minut bude jako rybička. Co se tady dělo?

Stařenka: Vévoda zazpíval dlouhou píseň, aby nám oznámil, že už musí jít, hrabě jinou o tom, že na jaře je hezky, a pak seshora spadl mrtvej chlápek.

Bábi: To se ale děje v mnoha operách, ne?

Stařenka: Ne tak docela.

Bábi: Ale prosím tě. Když v divadle delší dobu pozorně sleduješ mrtvoly, zjistíš, že dýchají, a pak je potkáš v zákulisí.

Stařenka: Tenhle ne. Byl uškrcenej. Někdo tady morduje lidi z Opery. Byla jsem na kus řeči se sborem.

Bábi: Vážně?

Stařenka: Všichni říkají, že to dělá nějaký Duch.

Bábi: Hmm. Chodí v černém plášti s červenou podšívku a nosí bílou masku?

Stařenka: Jak to víš? Já si nedovedu představit někoho, kdo by chtěl mordovat zrovna lidi od opery. Snad až na ostatní lidi od opery. A některé diváky.

Bábi: Já na duchy nevěřím.

Stařenka: Ale Esme! Víš dobře, že já sama jich mám v domě aspoň tučet!

Bábi: Počkej, *na duchy* věřím. Na ty smutné mátohy, co bloudí po nocích a dělají húúú, húúú, ale nevěřím, že zabíjejí lidi nebo že používají meče. *(odmlka)* Gyto?

Stařenka: Copak, Esme?

Bábi: Co to znamená Bella Donna?

Stařenka: To je takový lepší jméno pro rulík zlomocný, Esme.

Stařenka: Já si to hned myslela. Taková drzost!

Stařenka: Ale v opeře to znamená „krásná dáma“.

Bábi: Vážně? Oh. *(odmlka)* Hlouposti! *(odmlka)*

Stařenka: Paní Plížová je doma živá a zdravá?

Bábi: A úplně vyděšená.

Stařenka: Já bych byla taky vyděšená, kdybych byla stará a měla ještě pečovat o Valtra.

Bábi: O tom nemluví, Gyto. Paní Plížová žije ve strachu. Její vědomí je drceno strachem jako v lisu. Hrůzou nedokáže skoro myslet.

Stařenka: Proč? Kvůli Duchovi?

Bábi: To zatím nevím. Ale zjistím to. Zítra se vrátíme a dostaneme se do lóže osm.

Stařenka: Šestka dláto a je po ftákách.

Bábi: To by nebylo správné, Gyto. Uvažuj. My si můžeme lóži osm koupit.

Stařenka: Oni mají strach ji prodat.

Bábi: Myslíš? Lidi tady umírají a přitom se hraje pořád dál. Představení musí pokračovat. Tahle parta za příslušný obnos prodá i vlastní babičku.

Stařenka: Ale to by stálo celej majlant... *(Dojde jí to.)* Oh, ne Esme! Chtěla jsem si ty peníze ušetřit na starý kolena! Vždyť ani nevy-padáme jako ty nóbl lidi, co vysedávají v lóžích.

Bábi: Informovala jsem se u paní Plížové. Na druhé straně řeky je vyhlášený módní salón. Zítra tam zaskočíme.

Stařenka: *(s povzdechem)* Ano, Esme. *(odmlka)* To je můj trest, co Esme?

Bábi: Nemám představu, o čem to mluvíš, Gyto.

Stařenka: Za mou chvilkovou slabost.

Bábi: Já ti opravdu nerozumím. Jasně si vzpomínám, jak jsi říkala, že pokud jde o využití takového balíku peněz, zůstává ti rozum stát.

Stařenka: To jo, ale docela by se mi líbilo rozložit se na nějaký pohodlný divan, nechat svůj rozum stát, a kolem mě by se točila spousta pěkných silných mužských, který by mi nabízeli čokoládu a různý pozornosti...

Bábi: Štěstí si za peníze nekoupiš, Gyto.

Stařenka: Já vím. Jen jsem si ho chtěla na pár tejdnu pronajmout.

Bábi: Co všechno víš, Valtře Plížo? Co všechno jsi asi viděl?

SCÉNA 4.

Kristýnin pokoj

Kristýna: Nebylo to úžasné?

Anežka: Jistě.

Kristýna: Pětkrát šla opona nahoru! Pan Štandlík říkal, že něco takového se nestalo od dob velké Gigliové! Já snad dnes večer vzrušením ani neusnu.

Anežka: Tak hezky vypij ten šálek teplého mléka, který jsem nám připravila.

Kristýna: A těch květin! Myslíš, že bys pro ty květiny někde našla trochu vody?

Anežka: Jistě, Kristýno. Je to jen sedm pater dolů a sedm pater nahoru.

Kristýna: Ty jsi tak legrační! Je v tom mléku zase to dobré koření?

Anežka: To víš, že ano. Hlavně koření.

Kristýna: A Perdito, drahoušku. Zdálo se mi, že zpíváš trošilinku silně, miláčku. Skoro bych řekla, že pro lidi muselo být obtížné slyšet mě.

Anežka: Promiň. Dojdu pro tu vodu.

Otevře dveře, za nimi Valtr Plíža se Silverem.

Bože, Valtře! Pořádně jsi mě vyděsil! Co tu děláš?

Valtr: Přišly další květiny pro slečnu.

Kristýna: Dobře, díky. To je přece Silver!

Valtr: Tenhle kocourek? Toulal se v zákulisí, tak jsem mu dal misku mléka a od té doby se mě nepustil. Dobrou noc, slečno Kristýno. Dobrou, Perdito.

Kristýna: Nezdá se ti ten Valtr Plíža divný? Vidělas, jak se na mě dívá? Já myslím, že – *(usne)*

Anežka sedí v křesle, náhle někdo za zrcadlem promluví.

Duch: Mademoiselle?

Anežka: Pane?

Duch: Dávejte pozor. Zítra musíte zpívat roli Laury v opeře „Il Trucatore“. Máme před sebou hodně práce. Jedna noc na to skoro nestačí. Vystoupení dnes večer bylo – dobré. Ale pořád je co zlepšovat. A teď – Il Trucatore, což znamená Mistr převleků. Někdy se té opeře taky říká Muž tisíce tváří...

SCÉNA 5.

Zákulisí Opery

Provozní ruch. André se štůskem programů v ruce hovoří s někým z personálu. Vstoupí Kateřin Štandlík, za ním Valtr Plíža s poštou.

Valtr: Haló, pane!

Štandlík: Kdo je mrtvý?

Valtr: Nikdo, pane Štuclíku.

Štandlík: Štandlíku!

Valtr: Nikdo, pane Štu... Štandlíku! Nesu vám poštu!

Štandlík: Děkuji, Valtře.

Štandlík se probírá poštou. Vybere jeden dopis a otevře ho.

Pane Sardelli!

„Drahý Štandlíku, byl bych Vám velmi zavázán, kdyby dnes večer zpívala Kristýna roli Laury. Ujišťuji Vás, že je velmi talentovaná. Rád bych Vás také upozornil, že druhé housle jsou trochu pomalé a druhé dějství bylo, upřímně řečeno, hrozně utahané. Tlumochte mé srdečné pozdravy signoru Basilicovi. Gratuluji Vám k jeho angažmá.

S přáním všeho nejlepšího, Duch opery.“

Sardelli: Nemáte v úmyslu se tomu podřídit, že ne?

Štandlík: Ale ona opravdu zpívá úžasně, Sardelli.

Sardelli: Myslíte Perditu X?

Štandlík: No – tedy – jistě. Vy dobře víte, co myslím.

Sardelli: Vydírat se nenecháme. Navštívil jsem velitele Elánia z Městské hlídky. Slíbil, že sem večer nasadí své nejschopnější muže. Incognito. Věděl jste, že doktor Musikfuterál byl nejdřív uškrcen a teprve potom zavěšen?

Štandlík: Oběšen. Lidé se věší. Jen mrtvé maso můžete někam zavěsit.

Sardelli: Skutečně? Děkuji za informaci. Tak tedy chudák Musikfutral byl nejdřív uškrcen. A pak ho tam zavěsili.

Jinde v zákulisí Anežka a André.

André: Ahoj. Vypadáte unaveně.

Anežka: No... trochu.

André: Přišla jste o všechnu zábavu. Byli tady z Hlídky, mluvili s kdekým, ptali se na všechno možné a každou odpověď si hrozně pomalu zapisovali.

Anežka: A na co se ptali?

André: Jak znám Hlídku, tak nejspíš: „Udělal jste to vy?“

Anežka: Znamená to, že se dnešní představení nekoná?

André: (*směje se*) Divil bych se, kdyby ho pan Štandlík zrušil. Lidi se doslova perou o vstupenky!

Anežka: Chcete říct...? To je nechutné!

André: Taková už je lidská povaha. Samozřejmě, někteří chtějí slyšet mistra Basilicu. A taky... Kristýna získává stále větší popularitu.

Anežka: Mně to nevadí, vážně. Co si myslíte o Duchovi, André?

André: Musí to být naprostý šílenec.

Anežka: A vyzná se podle vás v opeře? Umí zpívat?

André: Občas šéfovi pošle drobnou kritiku nebo připomínku. A některá děvčata prý v noci slyšela zpěv.

Anežka: Aha... a nevíte náhodou, jestli tady nejsou nějaké tajné chodby?

André: Zaměstnanci říkají, že je tady spousta tajných chodeb. A rozsáhlé podzemí. Ale lidi napovídají takových hloupostí! Například někteří tvrdí, že vídají Ducha každou chvíli. Někdy na dvou místech současně. Taky jste fanoušek Ducha?

Anežka: A vy?

André: Jedna z teorií říká, že to mohl být doktor Musikfutral.

Anežka: Ale ten byl přece zavražděn!

André: Mohl se oběsit sám. Poslední dobou propadal hrozným depresím. No, bude to bez něj těžké. Přinesl jsem vám ty starší programy, jsou v nich i některé slavné party.

Anežka: (*probírá se programy*) The show must go on. Budova hoří, jedeme dál. Popadaly kulisy, na střeše přistál drak, ulicemi táhnou vzbouřené davy? Jedeme dál. Zemřel první tenor? Rychlý záskok a jedeme dál. Moment – Valtr Plíža? Valtr? Ale ten přece nezpívá, nebo ano?

André: Cože? Jistěže ne! Asi pseudonym. Občas někdo musí zaspívat menší roličku, ve které nechce, aby si ho lidé pamatovali. A v podobných případech se nechají zapsat do programu pod cizím jménem. Copak vy si dokážete představit Valtra na jevišti?

Kulisák: (*žene přes jeviště Valtra*) Co tady dělá ta kočka, Plížo?! Koukej s ní mazat někam jinam!

André: Ten chudák kluk je kapánek na hlavu.

Anežka: Nejsem si tak docela jistá, že bych tady potkala jediného člověka, který by nebyl.

André: Já vím.

Anežka: Jako kdyby jedině, na čem záleží, byla hudba! Zápletky nedávají smysl! Muži nepoznávají své manželky nebo sluhy jenom proto, že si vzali masku přes oči. Korpulentní dámy hrají role éterických dívek! Nikdo se nechová normálně! Kdyby nebylo hudby, celá ta věc by byl jediný obrovský nesmysl.

André: Nemá to být skutečné. Nikdo nechce, aby divák věřil, že tohle je opravdové bojiště nebo ten chlápek v papírové koruně je skutečný král. Příběh má jen vyplnit čas, než začne další úchvatná árie.

Anežka: Já – ehm – měla bych jít cvičit.

André: Iodinu jste zvládla skvěle.

Anežka: Měla jsem... soukromého učitele.

André: Je vidět, že operu dokonale ovládá.

Anežka: Myslím, že... ano.

Na odchodu se mýjejí se Štandlíkem a Sardellim.

Sardelli: Skandální. Zvrácené.

Štandlík: Máme kompletně vyprodáno. Novinky se šíří rychle. Lidé milují vzrušení. Show must go on.

Sardelli: No jistě. Přál byste si, abych třeba v druhém dějství podřízнул pár účinkujících? Abychom nezklamali diváky?

Štandlík: Samozřejmě že ne. Nestojíme o žádná další úmrtí. Já doufám, že to nejhorší už máme za sebou. Kde je signor Basilica?

Sardelli: Paní Plížová mu ukazuje jeho šatnu.

Štandlík: Paní Plížová nebyla zavražděna?

Sardelli: Ne. Dnes nebyl zatím zavražděn nikdo. A to už je deset minut po poledni. Skočím pro něj a přivedu ho, ano? Poobědváme společně.

Sardelli odchází. Vynoří se Stařenka Oggová.

Stařenka: Kuk! To jsem já!

Štandlík: Paní Oggová, že?

Stařenka: Řekla jsem si, že bych měla zaskočít a varovat vás.

Štandlík: Varovat? A před čím?

Stařenka: Slyšel jste někdy o vévodkyni Esmeraldě z Ľapogoda?

Štandlík: Ne. Měl bych?

Stařenka: Úžasná milovnice opery. Konzervárny na celém panství. A taky hrnce peněz.

Štandlík: No, víte já –

Stařenka: Dokáže být velmi nepříjemná, když ji někdo nechá čekat.

Štandlík: Navštívil jsem většinu proslulých oper, ale tohle jméno jsem nikdy neslyšel.

Stařenka: Své dary, které poskytuje jako mecenáška, ráda nechává diskrétně v tajnosti.

Štandlík: V tom případě bude nejlepší, když pro ni doběhnete, co říkáte?

Stařenka a Bábi na cestě ke Štandlíkovi. Bábi má dokonalé černé večerní šaty s krajkováním.

Stařenka: Esme?

Bábi: Gyto?

Stařenka: Proč to nejsem já, ta bohatá milovnice opery?

Bábi: Protože ty jsi obyčejná jako hnůj, Gyto.

Stařenka: Aha. Tak jo.

Bábi: Nemysli, že tohle všechno se mi nějak zvlášť zamlouvá.

Stařenka: Podle mého odhadu jsme zatím utratily něco přes tisíc tolarů, když počítám šaty, manikúru, kočár, koně a nájem za naše pokoje.

Bábi: Sama jsi říkala, že musíme pomáhat chudákovi holce z Lancre. Poslyš, Gyto Oggová, nebyla bys čarodějka, kdyby ti v hlavě dávno neplavala představa o tom, jak je to s tím Duchem.

Stařenka: Nějaký nápad bych měla.

Bábi: Patří k tomu nápadu jméno?

Stařenka: Spíš je to jenom takovej... pocit.

Bábi: Všechno je to celkem jasné, že? Je to prostě lež. Jako ta lež o maskách.

Stařenka: Jaká lež o maskách?

Bábi: Když lidé říkají, že skrývají svou tvář.

Stařenka: Ale maska jim opravdu zakrývá tvář.

Bábi: Jen tu, co nosí navenek.

SCÉNA 6.

Kancelář pana Štandlíka

Přítomni jsou Sardelli, Enrico Basilica a jeho manažer. Vstoupí Štandlík.

Štandlík: Signore Basilico! Doufám, že jste spokojen se svou šatnou?

Manažer: *(po „italské“ konverzaci polohlasem)* Signor Basilica říká, že šatna je v pořádku, ale spížírna je malá.

Štandlík: Naše kuchyň podnikla veškeré kroky, aby signoru Basilicovi připravila... *(tleskne)*

Přiběhnou dva zaměstnanci opery a prostřou stůl a připraví židle. Ozve se rázné zaklepání a vstoupí Bábi Zlopočasná.

Bábi: Který z vás je Štandlík? Jsem Esmeralda z Łapogoda.

Štandlík: Ehm. Já jsem Štandlík. Bezpochyby znáte signora Basilicu?

Bábi: Zajisté. Strávili jsme mnohé šťastné chvíle ve všech těch velkých operách, jejichž jména jsem již dávno zapoměla.

Manažer: *(tlumočí)* Úžasné, signor Basilica mi právě sdělil, že také rád vzpomíná na všechna setkání v těch nejproslulejších operních domech světa.

Štandlík: Ó. A tohle je pan Sardelli, náš hudební ředitel.

Sardelli: Těší mě, že vás poznávám.

Bábi: Kterou věc byste vynesl z hořícího domu jako první, pane Sardelli?

Sardelli: Co byste si přála, aby to bylo, madam?

Bábi: *(zamyšleně)* Ahá.

Začne se bavit s Basilicou a jeho manažerem. Sardelli stranou ke Štandlíkovi.

Sardelli: Kdo to k čertu je?

Štandlík: Prý se válí v penězích a miluje operu.

Sardelli: V životě jsem o ní neslyšel.

Štandlík: Mistr Basilica ano a to mi stačí. Buďte k nim příjemný. Já zatím zorganizuji oběd.

Štandlík otevře dveře a dovnitř vpadne Stařenka.

Stařenka: Pardón! Tyhle kliky u dveří jsou na leštění prevít, co?

Štandlík: É, paní –

Stařenka: Oggová.

Štandlík: Oggová. Mohla byste zaběhnout do kuchyně a říct, že na oběd nám přibyla ještě jedna osoba?

Stařenka: Právě nesu zprávy z kuchyně, pane Štuclíku.

Štandlík: Štandlíku.

Štařenka: Štandlíku. Nastal takový menší problém.

Štandlík: Kdo je mrtvý?

Štařenka: Nikdo. Ale těstoviny se rozvařily a chobotničky se zatím nepodařilo sundat ze stropu.

Štandlík: Nějak často se vám požívatiny ocitají na stropě, paní Oggová.

Štařenka: Tentokrát tam utekly samy.

Štandlík: Co nabídneme signoru Basilicovi? Co vaří pro ostatní?

Štařenka: Vepřovou pečení s houskovým knedlíkem a zelím. A jako moučník Čokoládovou slast se speciální tajnou omáčkou.

Mistr Basilica tiše zakvílí a pak rychle a důrazně mluví ke svému tlumočnickovi.

Bábi: Já jsem každopádně proti, aby se cizím zpěvákům nějak extra podstrojovalo. Proč mu nedáte to, co nám ostatním?

Štandlík: To je vyloučeno, tak vzácný host...

Manažer: Signor Basilica bude velmi šťasten, když bude moci ochutnat prostou ankh-morporskou stravu.

Štandlík: Ne, to přeci nemůžeme...

Manažer: Víte, obávám se, že signor Basilica trvá na tom, že chce okusit místní kuchyni.

Enrico: Sì! Sì! Sicuro!

Bábi: Výborně. A doneste mu taky nějaké pivo, ať pozná, zač je toho loket.

SCÉNA 7.

Podzemí Opery

Anežka s hořící svíčkou chodbou za zrcadlem sestoupí až do podzemí. Ozve se šplouchavý zvuk.

Valtr: Haló? Je tam někdo?

Vstoupí Valtr Plíža a nese pytel a lucernu. Je s ním i Silver v kočičí podobě.

Dobrý večer, slečno. Co děláte tady dole mezi všemi těmi krysami?

Anežka: Valtře! (*Prohlíží si ho.*) A Silver je tu taky?

Valtr: Ano. Převzal jsem povinnosti pana Liberky, když je chudák po smrti. A Silver mi s chytáním pomáhá, pustí se do nich a v tu ránu jsou v krysím nebi. Vydala jste se na průzkum? Tyhle staré tunely se táhnou až k řece.

Anežka: Nějak jsem se ztratila. Viděl jste někdy Ducha, Valtře?

Valtr: Naposled jsem ho viděl v tom velkém sále, co cvičí baletky.

Anežka: Vážně? A co dělal?

Valtr: Rychle utekl. Mám vás doprovodit nahoru?

Anežka: Proč ne.

Valtr: Tyhle padací dveře vedou do zákulisí.

Anežka: Děkuju, Valtře. Baletní sál – to je ta místnost s velkou zrcadlovou stěnou naproti dveřím, vidíte, Valtře...?

SCÉNA 8.

Kancelář pana Štandlíka, po obědě

Bábi: Musím říct, signore, už jsem v životě viděla několik úctyhodných jedlíků, ale takováto konzumace pokrmů přímo v průmyslovém měřítku na mě učinila mohutný dojem.

Štandlík: Předtím jste se zmínila, že byste mohla nějakým způsobem podpořit naši operu.

Bábi: Ach ano. Signor Basilica dnes večer zpívá?

Sardelli: Doufám, že ano. Pokud ovšem nepraskne.

Bábi: U toho chci každopádně být.

Štandlík: Ehm... místa na dnešní večer jsou jaksi...

Bábi: Stačí mi lóže, nejsem vybíravá. Co takhle lóže osm? Slyšela jsem, že lóže osm je vždycky volná?

Štandlík: Jak bych vám to... víte, lóži osm... my nikdy ne –

Bábi: Myslela jsem na nějaký malý dar. Říkala jsem si asi tak dva tisíce tolarů.

Stařenka Oggová upustí talíře.

Stařenka: Sakra hrábě!

Štandlík: Omluvíte nás na okamžik?

Štandlík se Sardellim odejdou. Basilica hovoří na svého manažera.

Stařenka: Dva tisíce tolarů?

Bábi: Vždyť jsou to jen peníze.

Stařenka: Jenže jsou to jen *moje* peníze, ne jen *tvoje* peníze!

Bábi: Gyto, já myslela, že boháči opovrhujíš?

Stařenka: To jo, ale ráda bych měla možnost opovrhovat jimi hodně zblízka, tak nějak zevnitř.

Bábi: Znáš tě, Gyto Oggová, tebe by peníze zkazily.

Stařenka: Bereš mi příležitost dokázat ti, že to není pravda.

Stařenka oddusá. Sardelli se Štandlíkem se vracejí ke stolu.

Štandlík: Je to legrační, ale máme tady jistou velmi starou divadelní tradici spojenou s lóží osm... jsou to všechno samozřejmě nesmysly...

Bábi Zlopočasná na něj mlčky zírá.

Z bezpečnostních důvodů musíme trvat na tom, že pokud máte vstoupit do lóže číslo osm, pak jedině v doprovodu muže.

Bábi: Muže?

Štandlík: Pro vaši ochranu.

Sardelli: (*k sobě*) Ale kdo ochrání toho mužského, to vážně netušíme.

Štandlík: Mysleli jsme, že možná někdo z personálu...

Bábi: Jsem v tomto směru zcela soběstačná. V případě potřeby si dokážu najít muže sama.

Stařenka: Dá si někdo Čokoslast s tajnou omáčkou? (*servíruje rovnou všem*)

Štandlík: No ne? Vypadá to báječně!

Stařenka: Můj vlastní recept.

Enrico: Hmffhmmf!

Stařenka: Vévodkyně z Łapogoda?

Bábi: Hořím zvědavostí, jak to chutná.

Všichni jedí. Čokoládové překvapení má okamžitý, „silně povzbudivý“ efekt na všechny kolem stolu s výjimkou Enrica a Bábi. Stařenka to pobaveně sleduje.

Manažer: Jsem si jistý, že je v tom špetka skořice.

Štandlík: Každopádně a taky stopa muškátového oříšku.

Sardelli: Tak mě napadá – kardamom?

Štandlík: Hladce krémové a pikantně kořeněné. A k tomu (*začíná se tvářit rozpačitě*) to tak podivně – hřeje.

Bábi vrhne po Stařence podezřívavý pohled. Stařenka je nevinnost sama.

Zdá se mi to nebo je tady opravdu takové teplo?

Sardelli: Vadilo by někomu, kdybychom otevřeli okno? Cítím se tak trochu... zvláště.

Štandlík: Jistě, já jsem pro.

Sardelli se začne zvedat, ale vzápětí se posadí zpátky

Sardelli: Ehm... ne. Myslím, že ještě chvílku posedím.

Manažer: Můj bože!

Basilica si vidličkou přitáhne mísu se zbytkem moučnicku.

Můj bože!

Štandlík: Ehm... ano!

Sardelli: Hm, jistě...

Manažer: Oh bože! Dio mio! Mein Gott!

Štandlík: Počasí v poslední době bylo trochu... chladné, že? Vlastně velmi chladné?

Sardelli: Sníh, led, mráz a takové věci, myslíte? Rozhodně, chlad v jakémkoliv podobě.

Štandlík: Přesně tak! Vzpomeňme na všechny ty studené záležitosti...

Sardelli: Vítr, ledovce, rampouchy...

Štandlík: Ne, rampouchy ne! Žádné rampouchy! (*sebere ze stolu džbán s vodou a jakoby náhodou si ho vlije do klína.*) No tohle! Moc se omlouvám! Celý jsem se polil. Jsem to ale nemehlo. Paní Oggová? Mohla byste přinést další vodu?

Manažer: (*zhroučí se do svého talíře*) O-h-hh!

Sardelli: Ale rychle, prosím! Mám pocit, že i mě by mohla potkat podobná nehoda! Abych řekl pravdu... myslím, že půjdu a dám si... hezky studenou... omluvte mě na pár minut!

Sardelli v poněkud přikrčeném postoji rychle odbíhá.

Štandlík: Já bych taky... budu hned... hned se vrátím.

V podobném postoji jako Sardelli odbíhá.

Enrico Basilica klidně sedí dál a tváří se spokojeně a nasyceně. Stařenka přejde k Bábi. Mluví pološeptem, aby je Basilica neslyšel.

Stařenka: Kolik toho sežral?

Bábi: Větší polovinu. Ale nemá to na něj celkem žádný účinek. Hltal tak rychle, že to jeho chuťové pohárky nestačily vyhodnotit.

Stařenka: A co ty?

Bábi: Dvakrát jsem si přidala.

Stařenka: Vždyť se ani nepotíš! Vidím, že kdybych tě chtěla dostat, musela bych si pěkně přivstat.

Bábi: Přivstat? To by sis nesměla jít vůbec lehnout!

Enrico: Absolutně skvělé. Ten moučník! Fantazie, paní Oggová!

(Opře se pohodlně v židli, zakryje si obličej čistým kapesníkem a usne.)

Stařenka: S ním je to jednoduché, co? Jí, spí a zpívá. U něj člověk přesně ví, na čem je. Mimochodem, našla jsem Silvera. Pořád ještě chodí za Valtrem Plížou. Říkej si, co chceš, ale když ho má Silver takhle rád, musí být Valtr v pořádku.

Bábi: Silver by se zamiloval i do Norika, šíleného okožrouta z Quirmu, kdyby ten chlap věděl, jak naplnit misku žrádlem. Jsi připravená na večer?

Stařenka: Slíbila jsem Giselle, že jí pomůžu s malováním účinkujících.

Bábi: Ty přece nevíš, jak se malují účinkující!

Stařenka: A kolikrát jsem vyběhla náš hajzlík? Aha! A na Svátek pečené duše maluju dětem pro radost vajíčka, no ne? A kromě toho budu pomáhat ve fojéru při zahajovacím sojéru.

Bábi: Co je to zahajovací sojér?

Stařenka: To je takový hogo fogo mejdlo pro nóbl lidi, než začne opera.

Bábi: A co já tam budu dělat?

Stařenka: Budeš pít sherry, společensky konverzovat a tvářit se hogo fogo. To ti jde.

Bábi: Dobrá. Měli bychom najít Silvera. Dnes večer nás čeká spousta práce. Pár rukou navíc se bude hodit.

Stařenka: Pár tlapek.

Bábi: *Zatím* tlapek.

SCÉNA 9.

Zákulisí Opery

Divadelní provoz, Anežka vyhledá Andrého.

Anežka: André, tady jste! Máte chvíličku?

André: Spravujeme varhany, aby se večer daly použít –

Anežka: S tímhle...? *(míní varhaníka – orangutana)*

André: To je knihovník Neviditelné univerzity. Jak se ukázalo, na univerzitě mají stejné varhany jako my a nikdo se v nich nevyzná lépe. Navíc nám půjčili nějaké náhradní díly.

Anežka: Ano... k nám do městečka občas zajedou komedianti a ti s sebou často mívají roztomilé malé opič –

Ozve se disharmonický akord a Knihovník zahrozí Anežce tlapou.

André: Pozor, nesnáší, když se o něm mluví jako o opiči.

Anežka: Pardon. André, vím kdo je Duch.

André: Duch je prostě... Duch.

Anežka: Když si sundá masku, je to někdo jiný.

André: Kdo?

Anežka: Valtr Plíža. *(pomlka)* Jestli se budete smát, tak vás kopnu.

André: Ale Valtr přece –

Anežka: Řekl mi, že viděl Ducha v baletním sále a tam je zrcadlo přes celou stěnu! Taky se potuluje dole ve sklepeních...

André: Ale no tak...

Anežka: Včera večer, když byli všichni pryč, jsem slyšela, jak zpívá na jevišti.

André: Viděla jste ho?

Anežka: Byla tma.

André: No, víte...

Anežka: Jsem si jistá, že jsem ho pak slyšela mluvit s kočkou. A mluvil jako úplně normální člověk. Nezdá se vám, že nosí masku, jen aby zakryl, jaký ve skutečnosti je?

André: Vypadá to trochu přitažené za vlasy.

Anežka: Já vím. Nedovedu si představit, že by někomu ublížil.

André: Všichni jsme nervózní, nelamte si s tím hlavu.

Anežka: Potřebovala jsem se někomu svěřit.

André: Jestli chcete, budu Valtra nenápadně hlídat.

Objeví se Kristýna Anežce za zády.

Kristýna: To jsem jenom já! Nejsou ty šaty *úžasné*?

Anežka: *(suše)* Moc krásné.

Kristýna: Vážně, Perdito, není důvod, abys žárlila!

Anežka: Já nežárlím. Přemýšlím o Duchovi. Uvažuju, kdo to asi je.

Kristýna: Duch je prostě... Duch.

Anežka: Jako bych to už někde slyšela.

Kristýna: Holky ho prý vídají každou chvíli. Někdy dokonce na dvou místech současně.

Objeví se Duch (Sardelli) s vycházkovou hůlkou se stříbrnou rukojetí. Kristýna elegantně omdlí.

Anežka: To je v pořádku, já vím, proč to děláte. Opravdu to vím. Chcete být někým jiným, ale přitom se nemůžete zbavit toho, kým jste. Víím o tom všechno. Ze své vlastní zkušenosti. Vám stačí nasadit si masku. Ale proč navíc ještě musíte zabíjet lidi? No proč? Pan Liberka vám nemohl zkřivit ani vlas! Pokud ovšem, aha, zatoulal se, kam neměl, že? A něco objevil?

Duch přisvědčí. Uchopí hůlku a vytáhne z ní čepel.

Já vím, kdo jste! Mohla bych vám pomoci! Ze mě nemusíte mít strach! Jsem vaše přítelkyně. Valtře! VALTŘE!

Valtr: *(odjinud)* Slečno Perdito? Děje se něco?

Duch váhá. Pak zasune čepel do pochvy, ukloní se a zmizí. Téměř vzápětí vchází nejbližším vchodem Valtr a v rukou nese kytici. Je ve večerním obleku.

Anežka: Valtře?

Valtr: Co se stalo slečně Kristýně?

Anežka: Ona... omdlela. Nejspíš asi... vzrušením. Z té opery. Dnes večer.

Valtr: Mám skočit pro lékárníčku?

Kristýna: Kde to jsem?

Anežka: Omdlela jsi. Co jste tady dělala, Valtře?

Valtr: Šel jsem vytřít podlahu na záchodcích pro personál, slečno Perdito.

Anežka: Máte na sobě večerní oblek!

Valtr: Máme málo lidí a já pak musím nastoupit jako číšník. Takže jste v pořádku, slečno Kristýno? Už musím běžet.

Anežka: *(k sobě)* Nikdo se nedokáže přesouvat tak rychle. Takže Valtr není Duch... A to jsem si byla tak jistá.

Kristýna: Cože, Valtr? Takový trouba?

Anežka: Neřikala jsi, že holky občas viděly Ducha na dvou místech současně...?

SCÉNA 10.

Foyer divadla

Předsálí plné lidí, z davu „nenápadně“ trčí dva policisté, troll a Noby, oba helmy na hlavách, jinak večerní obleky. Stařenka hbitě roznáší nápoje.

Divačka: V opeře žádný popcorn neprodávají, miláčku.

Divák: A co má člověk dělat, když se mu ty písničky nebudou líbit?

Divačka: Bude se ti to líbit, miláčku, uvidíš, že ano.

Stařenka: Copak si dáte, švarní strážci pořádku?

Navážka: Strážci pořádku? Proč myslíte, že jsme od Městské hlídky?

Stařenka: Tuhle váš kamarád má na hlavě helmu. A vy máte na klope připíchnutý služební odznak.

Navážka: (*Nobbymu*) Povádal jsem, ať to dáš pryč. (*nahlas*) To je módní doplněk. My jsme praví gentlemouni. A nemáme s Hlídkou nic společného.

Stařenka: Dobrá, džentlmeni, co takhle sklenici vína?

Navážka: My ve službě nepijeme, díky.

Stařenka odchází.

Nobby: To se ti povedlo! Mise utajená jak kočka v psí boudě. „My ve službě nepijeme, díky!“ Rovnou začni mávat pendrekem!

Navážka: Aha, jasně, to byla ironie, že jo? Vůči nadřízenému poddůstojníkovi!

Nobby: Nemůžeš bejt nadřízenej poddůstojník, páč nejsme policajti! Soustřed se, ještě jednou ti vysvětlím, v čem spočívá tajná mise...

Navážka s Nobbym se vmísí do davu.

Valtr: Něco k pití, pane Sardelli?

Sardelli: Plížo, sundejte si tu přišernou rádiovku.

Valtr: Tu mi udělala moje máma!

Štandlík: Zatím všechno probíhá v pořádku.

Sardelli: Doufám.

Štandlík: Hlídkka je tady. Tajně. Vmísili se do davu.

Sardelli: Myslíte támhletoho mužíka, kterému nad hlavou málem blikají slova „Městská stráž v přestrojení“?

Štandlík: Toho jsem si nevšiml...

Sardelli: Desátník Nóblhóch. Jediný člověk, který musí ukázat osobní průkaz, když chce prokázat příslušnost k lidské rase. Doprovází ho seržant Navážka. Troll, křemíková forma života. Tohle nám vedení Hlídky posílá jako muže schopné nenápadně se vmísit do davu.

Štandlík: Kdyby Duch znovu udeřil, mohli by být užiteční. Dobrý bože – a kdo je tohle?!

Vejde Bábi Zlopočasná se Silverem v lidské podobě a extravagantním kostýmu.

Vévodkyně z Ľapogoda! Moc rád se s vámi opět setkávám! Nepředstavíte nám svého – hosta?

Bábi: To je hrabě d'Argenti. Pan Štandlík, majitel opery, a pan Sardelli, který tomu tady, jak se zdá, šéfuje.

Sardelli: Hahaha. Můžu vám něco objednat?

Bábi: Hrabě si dá mléko.

Sardelli: Předpokládám, že se chce udržovat v kondici.

Přisune se k nim Stařenka s podnosem, na němž je i sklenice mléka.

Štandlík: Mléko? To od vás bylo velmi předvídatvé.

Stařenka: Člověk nikdy neví.

Silver si vezme mléko a začne ho lízat jazykem.

Bábi: Copak? Ještě jste nikoho neviděli pít mléko?

Ozve se gong.

Sardelli: Omluvíte nás? Budeme začínat.

Sardelli a Štandlík odcházejí. I lidé se rychle rozcházejí, s výjimkou Valtra Plíži. Na jevišti ještě zůstane Stařenka, Bábi a Silver.

Stařenka: Tak co říkáš?

Bábi: Vypadá jako vrah, ale nějak to zvládneme.

Stařenka: Poslyš, Silvere, ty teď zůstaneš s Bábi a když uděláš, co ti řekne, dostaneš uzenáče!

Silver: Mjó!

Stařenka: A ne aby ses pral!

Silver: Mné.

Stařenka: A ne abys se proměnil v kočku, dokud ti neřekneme.

Silver: Mné.

Stařenka: A buď hodný.

Silver: Mjó.

Stařenka: A ne abys chodil na záchod do kdejakého kouta.

Bábi, Stařenka a Silver odcházejí. Vstoupí Sardelli a André.

Sardelli: (*k Andrému*) Všichni na svém místě? Kdyby cokoliv, okamžitě mě informujte! (*otočí se*) Valtře!

Valtr: Nesmíme přerušit operu, pane Sardelli!

Sardelli: Myslím, že by to lidé pochopili.

Valtr: Show must go on, pane Sardelli! (*ozve se varhanní akord*)

Sardelli: Co to u čerta bylo?

André: Opravili jsme varhany!

Sardelli: Proč na ně hraje *on*?

André: Nechce se od nich hnout.

Sardelli: Proboha, tak mu sežeňte aspoň motýlka!

André: Nemá skoro žádný krk.

Sardelli: Fajn. Začali jsme... Měli bychom to dohrát do konce.

SCÉNA 11.

Chodba za lóžemi

Paní Plížová míří k lóži osm s prachovkou a smetáčkem. Objeví se Stařenka.

Stařenka: Dobý večer, paní Plížová!

Plížová: Á, dobrý den, paní Oggová.

Stařenka: Dneska máme nabitó. Vyprodáno do posledního místečka. To je dobře, že jste uklidila lóži osm. Vévodkyně je velmi háklivá.

Plížová: Vévodkyně?

Stařenka: Pan Štandlík jí prodal lóži osm, víte.

Plížová: To se přece nesmí!

Stařenka: Je to jeho opera. Může si dělat, co chce. Není vám něco, paní Plížová?

Plížová: Ta lóže patří Duchovi!

Stařenka: Kam jdete, paní Plížová?

Plížová: Měla bych... *(odchází k východu)*

Stařenka: ... si s někým promluvit, je to tak, paní Plížová? S někým, kdo by mohl být poněkud překvapený, kdyby našel lóži obsazenou, že? Já myslím, že bych mohla jmenovat konkrétní osobu, paní Plížová...

Paní Plížová se lahví šampaňského pokusí udeřit Stařenku Oggovou. Stařenka je ale příliš rychlá, zachytí jí ruku a druhou rukou jí ucpe ústa.

Rok Nakopnutého kozla. To byl dobrý ročník. Nechtěla jste mi utéct, že ne, paní Plížová? Co kdybyste tu se mnou hezky potichu počkala. Nemyslete si, že jsem hodná a příjemná. Jsem hodná a příjemná ve srovnání s Esme. Ale to je prakticky každý.

Plížová: Hmf.

Stařenka: Esme napadla taková legrační věc.

Plížová: Hmf?

Stařenka: Když nemůžete najít tajný vchod, říká Esme, je to proto, že tam žádný není. A tajný vchod, který někde není, je ten nejlepší tajný vchod, protože ho nikdo nemůže najít. Takže nejjednodušší způsob, jak se dostat do lóže osm, je dveřmi. Duch si tam prostě dojde a nikdo si ho nemusí všimnout. Zvláště když má klíče. Valtra si opravdu nikdo nevšímá.

Stařenka Oggová opatrně sundá ruku paní Plížové z úst.

Nemám vám to za zlé, paní Plížová, protože já bych pro každý ze svých dětí udělala to samý. Důvěřujte Esme. Ona vám pomůže, když to jen trochu půjde.

Plížová: Co když to nepůjde?

Stařenka: Myslíte, že Valtr ty lidi zabil?

Plížová: Ne! Je to hodný chlapec.

Stařenka: Pak se spolehněte na Esme. Dejte si zatím hlt něčeho na uklidnění.

Plížová: Co je to?

Stařenka: Taková speciální limča. Je to udělané z meruněk. Teda... hlavně z meruněk.

SCÉNA 12.

Lóže osm

Silver sedí v rohu. V ruce má misku a něco z ní líže. Vstoupí Valtr, sundá rádiovku a strčí ji do kapsy. Nasadí si masku Ducha, narovná se. Silver zasyčí jako kočka, Valtr se lekne a chce odejít. Ve dveřích se objeví Bábí a zablokuje mu cestu.

Bábí: Ale, ale, tak se zase potkáváme. Na vašem místě bych neskákala, je to hrozně hluboko. A teď, milý Duchu...

Valtr se přehoupne přes zábradlí, zachytí se za okraj lóže a zmizí z dohledu.

Silvere!

Silver: Mnó?

Bábí: Chyt ho! Dostaneš dalšího slanečka.

Silver: Vrrrňáu!

Honička po zábradlí galerie, ideálně i přes visící lustr. Mezitím v zákulisí.

Stařenka: Něco se zvtlo...

Sardelli: Je to Plíža! Co tu jen tak stojíte?! Za ním!

Giselle: Valtr?

Colette: Náš Valtr Plíža?

Anežka: Valtr to není! Ten by neublížil ani mouše.

Kulisák 1: Míří na střechu a ten chlápek, co prská jako rozzuřený kocour, běží za ním!

Stařenka: Silver!

Sardelli: Na střechu!

Kulisák 2: Neměli bychom si opatřit planoucí pochodně?

Colette: A vidle a kosy!

Sardelli: To je dobré tak na upíry. Za ním! Vy hrajte dál!

Anežka: Ne, počkejte! Není to Valtr!

Střecha Opery. Hvězdy, svištění větru. Objeví se Valtr Plíža jako Duch. Za ním Bábi Zlopočasná, strhne mu z obličeje masku. Vběhne Silver.

Bábi: Dobrý večer, Valtře.

Valtr: Dobrý večer, madam Zlopočasná.

Bábi: Že je tady hezky, co? Čerstvý vzduch, a těch hvězd! Říkala jsem si – nahoru nebo dolů? Ale tam dole jsou jenom krysy. Jakkpak funguje tvůj mozek, Valtře Plížo? Kdyby ti hořel dům, co prvního bys vynesl ven? (*Valtr jí něco pošeptá*) Dobrá odpověď. Silvere!

Bábi Zlopočasná hodí masku Silverovi.

Nasad si tohle! A ty se, Valtře, drž při zemi. Konec konců jeden muž v masce vypadá jako jiný muž v masce. Až tě začnou pronásledovat, Silvere, ať se pořádně proběhnou. Potom dostaneš –

Silver: Ssslaneššška!

Po střeše produsá skupinka: kulisáci, sbor, desátník Nóbľhoch, seržant Navážka a Stařenka Oggová.

Kulisák 1: Táhle je! Nahoře u kopule!

Sbor: Za ním!

Všichni se protáhnou kupolí zase dovnitř a zmizí.

Stařenka: (*mumlá s ostatními*) Rebarbora, rebarbora...

Bábi: Už jsou pryč, Gyto.

Stařenka: Nazdar, Esme. To byl Silver, ten chlap, co utíkal?

Bábi: Ano.

Stařenka: Bezva. Stejně už ho opera nudila.

Valtr: Dobrý den, paní Oggová.

Stařenka: Takže on je...?

Bábi: Přesně tak.

Stařenka: Chceš říct, že vážně spáchal všechny ty – ?

Bábi: Co si myslíš ty?

Stařenka se podívá na Valtra.

Bábi: Správně.

Stařenka: Vstávej, Valtře. Uklidíme se na nějaké příhodnější místo.

Valtr: O jednom vím, paní Oggová! (*Otevře padací dveře kamsi dolů.*)

Stařenka: Staré schodiště?

Valtr: Vede až do sklepa!

Stařenka: Ví o něm ještě někdo?

Valtr: Duch, paní Oggová!

Stařenka: Samozřejmě. A kde je teď, Valtře?

Valtr: Pozoruje Operu.

Stařenka: To je od něj velmi laskavé.

Bábi: Zařídím něco s Anežkou a hned jsem u vás. *(Odejde jinudy)*

Stařenka: Valtře, položila ti Esme svoji oblíbenou otázku?

Valtr: Tu o hořícím domě?

Stařenka: Předpokládám, že jako hodný hoch bys nejdřív vynesl svou maminku.

Valtr: Kdepak, maminka by se vynesla sama!

Stařenka: A co bys tedy vynesl jako první?

Valtr: No přece oheň!

Stařenka: Ty jsi ale hloupý, Valtře Plížo!

Valtr: Já jsem pitomý jako koště, paní Oggová!

SCÉNA 13.

Ulice

Hlasy: *(mimo scénu)* Táhle je! Tudy! Za ním! Chyťte ho! *(a podobně)*

Silver stojí pod pouliční lampou.

Hlasy: Co to dělá? – Jen tak tam stojí. – Je sám a nás je moc, ne? Snadno ho přemůžeme. – Dobrej nápad. Až napočítám do tří, všichni najednou se na něj vrhneme, jo? Raz – dva – tři! Proč jste se nerozeběhli? – Ty taky ne. – Vzpomeňte si, co provedl panu Liberkovi! – Já toho chlapa stejně moc nemusel. – Koukněte, proč se tak kroutí? – Na něj!

Silver v kočičí podobě, s mňoukáním a prskáním, se prosmykne davu mezi nohama a zmizí ve tmě. Dav se rozptýlí a pomalu mizí. Zůstávají Nobby a Navážka.

Navážka: To se veliteli nebude líbit. Znáš ho, chce vězně živé.

Nobby: Stejně by ho pověsili. Velká úspora provazů.

Navážka: Neměla by tady být nějaká krev? Když člověka pořádně praštíš, začne týct a zasviní ti celej plac.

Nobby: Tak co? Napíšeme do hlášení, že se proměnil v netopyra a odletěl?

Navážka: Pche! To odporuje módní – morde – modernímu policajtování.

Nobby: Napíšeme, že ho dav hodil do řeky dřív, než jsme mohli zasáhnout. Hele, to je heštá košyšta! Čičí...

SCÉNA 14.

V Opeře

Hlasy: Ducha chytili a byl to Valtr Plíža. – Ne, Ducha chytili a chytil ho Valtr Plíža! – Duch je mrtvý. – Duch uprchl. – Co představení? Nemůžeme jen tak přestat. Šou se nikdy nepřerušuje, ani když někdo zemře! – Vždycky jsme přerušili představení, když někdo zemřel. – Ale jen na tak dlouho, než se odnesla mrtvola.

Anežka: Oh. Promiňte.

Bábi: To byla jen moje noha. Tak... jak jde život ve velkoměstě, Anežko Nulíčková?

Anežka: Dobrý den, Bábi. Tady nejsem Anežka, když dovolíte.

Bábi: Je to dobrá práce, dělat někomu jinému hlas?

Anežka: Dělán, co chci. A vy mi v tom nemůžete zabránit!

Bábi: Ale stejně k tomu všemu tak úplně nepatříš, že? Vždycky se přistihneš, jak pozoruješ lidi kolem sebe a hlavou ti táhnou ty nesprávné myšlenky, co?

Anežka: Mlčte.

Bábi: Aha. Já si to hned myslela.

Anežka: Nemám ani zdaleka v úmyslu stát se čarodějkou, děkuju pěkně.

Bábi: No tak se nerozčiluj kvůli něčemu jenom proto, že víš, že se to nakonec stane. Staneš se čarodějkou, protože čarodějkou jsi, a jestli teď Valtra Plížu necháš na holičkách, nevím, jak to s ním dopadne.

Anežka: Věděla jsem, že Valtr je Duch. Ale pak jsem na vlastní oči viděla, že on to být nemůže.

Bábi: Aha. Ty jsi uvěřila tomu, co vidí tvé oči, hm... Na místě, jako je tohle? Co přesně víš?

Anežka: Víím, že je Duch.

Bábi: Správně.

Anežka: Ale taky jsem se přesvědčila, že není. A jsem si stoprocentně jistá, že by nikomu neublížil.

Bábi: Výborně. Skvělá práce. Valtr možná nepozná, která ruka je pravá a která levá, ale určitě pozná, co je dobré a co špatné. Takže už jsme skoro doma: víme, že to nebyl Valtr, kdo vraždil, teď jen musíme najít toho, kdo to byl.

Anežka: Dobrá. Udělám, co je v mých silách. Ale potom... mi dáte pokoj! Slibujete?

Bábi: Jistě.

Anežka: Dobře... Tak moment! To bylo příliš snadné. Najdete způsob, jak se z toho vykroutit!

Bábi: Nikdy se z ničeho nesnažím vykroutit. To Gyta si myslí, že bychom měly mít třetí čarodějku. Já myslím, že život je dost komplikovaný i bez holčiny, která se nám plete pod nohy jen proto, že si myslí, bůhvíjak jí sluší špičatý klobouk.

Anežka: Na tohle vám teprve neskočím. Řeknete, že jsem moc hloupá na to, abych mohla být čarodějkou, a já řeknu, to tedy ne, a vy zase vyhrajete. Budu radši cizí hlas než stará čarodějka bez přátel, která akorát děsí lidi, je jen o fous chytřejší než ostatní a skutečná kouzla nikdy nedokázala.

Bábi: Jsi tak ostrá, že mám strach, aby ses sama nepořezala. Dobrá. Až bude po všem, nechám tě jít vlastní cestou. A teď se podíváme do účetních knih pana Štandlíka. Do tvé – pardon, Kristýniny árie zbývá dost času. Jdeme!

SCÉNA 15.

Duchovo doupě

Stůl s hromadou not. Harmonium, hořící svíčky, případně další „taju-plné“ rekvizity.

Stařenka: Duchovo tajné doupě... Vida, vida...

Probírá se notovými rukopisy.

Opera o kočkách? V životě jsem neslyšela, že by někdo napsal operu o kočkách. Centreside Story... Les Krizerables... Chorus Fajn... A tohle je o čem?

Valtr: To ještě není hotové, paní Oggová.

Stařenka: (*zahraje pár tónů z Fantoma Opery*) Poslyš, Valtře, není to náhodou opera o Duchovi, který žil v opeře? Je chytrý a šarmantní, má tajnou jeskyni, jak vidím... Líbívá hudba, musím přiznat. Duch je takový tichý chlapík, který všechno vkládá do své hudby, že ano?

Valter: Bude z toho spousta nepřijemností, paní Oggová!

Stařenka: My si s tím s Bábi Zlopočasnou poradíme.

Valtr: Nechci, aby mámu vyhodili z práce!

Stařenka: O čem to mluvíš?

Valtr: On řekl, že máma přijde o práci a mě zavrou do sklepa, když jenom pípnu, paní Oggová.

Stařenka: Aha? A kdo?

Valtr: Přece Duch, paní Oggová.

Stařenka: Mám pocit, že máš myšlenky zašmodrchané jako klubko vlny, se kterým si hrál Silver.

Valtr: Taky řekl, že nesmím říct ani slovo o té místnosti s pytlí. Nikomu!

Stařenka: Já přece nejsem nikdo! Určitě chtěl říct „Nikomu kromě paní Oggové!“ A nakonec – kdyby ses tam šel podívat a já šla náhodou za tebou, tak bys to nikomu neřekl, ne? Nemohl bys za to, že tě nějaká babka sledovala.

Projdou temnou chodbou. Dojdou do kobky, kde jsou srovnané pytle.

Co je to, Valtře?

Valtr: Duchovy peníze, paní Oggová.

Stařenka: To je opravdu spousta peněz, Valtře. Takže ty říkáš, že je sem uložil Duch?

Valtr: Ano, paní Oggová.

Stařenka: Valtře, nebudeš se tady dole bát, že ne? Potřebuju si promluvit s několika lidmi. Počkáš v té místnosti s harmoniem a notami?

Valtr: Ano, paní Oggová.

Stařenka: Jsi hodný chlapec.

SCÉNA 16.

Kancelář pana Štandlíka

Anežka a Bábi se probírají účetními knihami.

Anežka: To, co děláte, je špatné, Bábi Zlopočasná.

Bábi: Horší než žít za jiné lidi jejich životy?

Anežka: A co to vlastně děláte?

Bábi: Žasnu. Některé položky jsou tady dvakrát. A tady někdo k součtu přičetl i datum a odečetl čas zápisu.

Anežka: Myslela jsem, že nemáte knihy ráda?

Bábi: To taky nemám. Dost často lžou. Kolik hraje v orchestru houslí?

Anežka: Devět.

Bábi: Plat jich bere dvanáct, ale tři jsou uvedeni na další straně, aby si toho nikdo nevšimnul. Není divu, že tenhle podnik nevydělává. To by ses mohla rovnou pokoušet naplnit síto.

Anežka: Někdo jde!

Bábi ustoupí do stínu. Vstoupí André.

André: Co tady, ksakru, děláte?

Anežka: A co vy? Plížíte se tady jako duch.

André: Okamžitě se vraťte na jeviště.

Anežka: Máme tady důležitou práci.

André: Máme?

Bábi: (*vystoupí z úkrytu*) Ano. My. Poslouchejte, mladý muži, co jste vlastně zač, že slídíte na místech, kde nemáte co dělat?

André: Na to bych se mohl zeptat já vás!

Bábi: Já jsem čarodějka a jsem v tom velmi dobrá.

André: A já se potuluju po nebezpečných místech a vyhledávám nepřijemnosti.

Bábi: Vážně? Pro takové lidi existuje jedno ošklivé jméno.

André: Ano. Policajt.

Bábi: Nevypadáte jako policista.

André podá Bábi policejní odznak.

Na co potřebujeme tajné policisty?

André: Protože občas narazíte na tajné zločince. A to vyžaduje členy Hlídky s odlišnými zkušenostmi a dovednostmi. A já navíc hraju docela slušně na piano, takže...

Bábi: Kdyby vám dům chytil plamenem, kterou věc byste vynesl jako první?

André: Kdo ho zapálil?

Bábi: Skutečně jste policista. Přišel jste zatknout chudáka Valtra?

André: Víím, že nezabil doktora Musikfutrala. Pozoroval jsem ho. Celé odpoledne se pokoušel vyčistit ucpané záchody. Byl jsem si skoro jistý, že je to Sardelli. Víím, že okrádá operu o peníze. Občas se vydává dolů do podzemí. Jenže Duch se zjevoval i ve chvílích, kdy byl Sardelli všem na očích...

Bábi: Jak poznáte Ducha, pane policisto?

André: Především... nosí masku...

Bábi: Teď to řekněte ještě jednou a poslouvejte se, co říkáte. Poznate ho podle toho, že má masku? Kéž by život byl takhle jednoduchý. Kdo vám řekl, že existuje jen jeden Duch?

Mezitím nad hledištěm. Duch (Sardelli) drží v ruce velký nůž. Začne přerézávat lano, na kterém visí velký lustr. Lustr se začne třást.

Stařenka: Zdravíčko, pane Duch! Pěkná fuška, co?

Duch zírá na Stařenku. Lustr se nebezpečně kývá.

Přece byste neublížil ubohé stařence, že ne? Ó, moje srdce!

Stařenka se skácí dozadu. Duch váhá, pak jde k ní a skloní se nad ní. Stařenka mu vykopne nůž a kopne ho ho břicha.

Už se cítím mnohem líp! Takže jsi chtěl na Valtra hodit i tohle. Stůj, ty mizero!

SCÉNA 17.

Duchovo doupě

Bábi: Duchovo tajné doupě... Vida, vida...

Valtr: Paní Zlopočasná!

Bábi: Vstávej, Valtře Plížo. Na jednu operu trochu moc Duchů, že?

Valtr: *(věrně napodobuje Sardelliho dikci)* Nic jsi neviděl, Valtře! A jestli budeš lhát, dám tě zavřít a tvoje matka si to šeredně odskáče!

Bábi: Sardelli? On přišel na to, kdo je Duch, že? A řekl si, že se mu to může hodit. Duch, který se zjevuje na dvou místech současně, nikoho neudiví, je to přece Duch. Hlavně, aby potom chytili toho pravého a obvinili ho ze všech těch zločinů. Každý uvěří, že podivín Valtr je má všechny na svědomí. Teď mě poslouvej – každou chvíli se představení může zastavit.

Valtr: To ne! To přináší hroznou smůlu!

Bábi: A v takovém případě by ho někdo měl zase rychle uvést do chodu.

Podá Valtrovi masku. Valtr se nehýbe.

V životě nastanou chvíle, kdy už ničemu nepomůže dál se schovávat. Věci musí skončit správně. Tohle je opera. Musí skončit... operně.

Valtr přikývne a odchází s Bábi.

Výborně! Pojďme vykonat nějaké dobro!

SCÉNA 18.

Jeviště

V portále vedle jeviště. Sejdou se tam Štandlík, André, Anežka a Stařenka.

André: Kde je Sardelli?

Štandlík: Perdito, jak to, že nejste na jevišti? Ach, paní Oggová, nemáte ve foyer rozlévat šampaňské?

André: Žádám vás, abyste okamžitě přerušil představení.

Štandlík: Představení se nikdy nesmí přerušit!

Stařenka: Běžel na jeviště.

Štandlík: Kdo? Signor Basilica? Za chvíli bude zpívat svou slavnou árii.

Stařenka: Duch!

Štandlík: Počkáme, až skončí dějství a on sleze z jeviště.

Anežka: Odchází osmdesát lidí najednou!

Štandlík: Přestavení musí pokračovat.

Anežka: STÓÓÓP!

Všichni se zastaví, hudba přestane hrát. Mezi znehybnělými účinkujícími se pohybuje jen Duch (Sardelli).

André: Sardelli!

Štandlík: Dámy a pánové, omlouváme se za toto neočekávané přerušení...

Sardelli chytí Anežku a vytáhne ze své hole kord.

Sardelli: Ale, ale, ale! To je úchvatně operní! Obávám se, že teď budu muset vzít tohle ubohé děvče jako rukojmí. Neměl by teď někdo říct „tohle vám nemůže nikdy projít“?

André: Tohle vám nemůže nikdy projít!

Sardelli: Bezpochyby máte budovu obklíčenou, že?

André: Samozřejmě. Venku je desátník Nóblhóch a seržant Navážka. A když jde o to stát ve dveřích, patří k těm nejlepším.

Kristýna zaječí a omdlí.

Sardelli: Další operní výstup. Ale víte co? Ono mi to projde! Já a tahle mladá dáma sejdeme dolů do podzemí, kde ji možná nechám nezraněnou. Představte si, že některé chodby se táhnou až za řeku. A teď by měl někdo říct: „Ale proč, Sardelli, proč to všechno?“ Vážně už tady musím všechno dělat já?

Štandlík: Právě jsem se chystal zeptat...

Sardelli: Výborně. Nejspíš bych měl odpovědět: „Protože se mi chtělo, protože hrozně miluju peníze“. Ale víc než to – já totiž hrozně nenávidím operu. Opera je něco příšerného! Já už jí mám až po krk! Takže když teď mám tenhle sólo výstup, dovolte, abych vám řekl, že to je odporná, do sebe zahleděná, naprosto nerealistická a bezcenná umělecká forma. Je to plýtvání skvělou hudbou!

Dramatický akord. Objeví se druhý Duch (Valtr). Lehce se ukloní.

Jistě! Proti všemu lidskému rozumu, ale v nejlepší operní tradici! Přesně tohle s člověkem udělá opera. Sežere vám mozek v hlavě, i když pochybuji, že tenhle tam někdy nějaký měl! Opera přivádí lidi k šílenství. Ahahaha! (*Vzpamatuje se.*) Ehm. Nedokážete si představit, jaké to je, být jediným příčetným člověkem v tomhle blázinci. Vy jste

ochotni uvěřit všemu! Budete věřit, že Duch je na dvou místech současně, než že by to prostě mohli být dva lidé! Starému Liberkovi to došlo. Myslel si, že mě může vydírat! Strkal nos, kam neměl, tak jsem ho musel zabít. (*máchne mečem*) A teď si to vyřídím s tím vaším Duchem. Všimněte si, že ve skutečnosti neumí šermovat... umí jen šerm z jeviště... kde jediným cílem je mlátit do zbraně svého protivníka s co nejpůsobivějším kovovým třeskotem... aby zlosyn mohl efektně zemřít s tupou čepelí zastrčenou do podpaží! (*Najednou strhne Valtrovi masku z obličeje a rozšlape ji.*) Valtře! Ty jsi ale zlobivý chlapec!

Valtr: Promiňte, pane Sardelli!

Sardelli: Vidíte, ctěná společnost? Tohle je to vaše štěstí! Tohle je váš romantický Duch! Bez masky je to jen blbeček, který si pomalu nedokáže zavázat tkaničky od bot! Ahahaha! Ehm. Je to tvoje vina, Valtře Plížo...

Valtr: Ano, pane Sardelli.

Bábi: (*zjeví se na nečekaném místě*) Ne.

Sardelli: Ale, ale? Vévodkyně z Łapogoda, co?

Bábi: Právě přestávám být vévodkyně, pane Sardelli.

Sardelli: A stáváte se čarodějkou?

Bábi: Jak vidíte.

Sardelli: Jenže tohle je meč. Každý ví, že nedokážete očarovat železo a ocel. Uhněte z cesty!

Zaútočí proti Bábi mečem. Bábi chytí holou rukou meč za čepel. Sardeli se jí ho pokouší vytrhnout, ale ona drží pevně.

Bábi: Mám návrh, pane Sardelli – bude to Valtr Plíža, kdo celou tu věc ukončí, co vy na to? *Jemu* jste nejvíc ublížil. Kromě těch, co jste zavraždil, pochopitelně. To nebylo třeba. Ale měl jste masku, že? V maskách je jistá magie. Jednu tvář skrývají, ale druhou odhalují. Tu, která vystupuje z temnot.

Sardelli znovu trhne mečem. Bábi ho drží a čepel se ani nepohne. Všeobecný úžas.

Nasaď si svou masku, Valtře.

Valtr: Já už žádnou nemám, paní Zlopočasná.

Bábi: Podívej se na mě, Valtře. Tak... věříš Perditě, že ano?

Valtr: Ano, paní Zlopočasná.

Bábi: To je dobře, Valtře. Protože ona má pro tebe novou masku. Kouzelnou. Budeš ji nosit pod kůží, nikdy si ji nemusíš sundávat a nikdo kromě tebe nebude vědět, že ji máš. Připravena, Perdito?

Anežka: Ale já –

Bábi: Máš tu masku?

Anežka: Ééé... ano. Tady. Držím ji v ruce.

Bábi: Držíš ji vzhůru nohama, děvče!

Anežka: Ah, pardon.

Bábi: Tak. A teď mu ji dej.

Valtr si od Anežky vezme neviditelnou masku.

Věříš, že je to dobrá maska, Valtře, že ano? Perdita je citlivá a chytrá, ta pozná neviditelnou masku, když ji vidí.

Valtr Plíža si nasadí masku a celá jeho osobnost se jakoby zaostří a zpevní.

Výborně. (*k Sardellimu*) Myslím, že vy dva byste měli s tím souborem začít hezky znova. A nemohl by je někdo z orchestru doprovodit, místo abyste jen zírali s otevřenou pusou? Konec konců je to opera a ta se musí dohrát do konce.

Muzikanti nasadí dramatickou souborovou linku. Klasický jevištní šerm.

Sardelli: Tohle není žádný boj! To je –

Valtr vyrazí kupředu a zasune Sardellimu meč pod rameno. Ten se zapotáčí, padne na jedno koleno, znovu se postaví a potácí se do středu.

Ať se stane cokoliv... nemůže to být horší než jedna operní sezóna! Je mi jedno, kam půjdu, jen když tam nebudou tlustí chlápci ve středním věku předstírat, že jsou štíhlými mladíky. Áách! Chrchly chrchly – (*Sesune se na zem.*)

Anežka: Ale vždyť ho Valtr nebud –

Stařenka: Drž zobák.

Sardelli: (*znovu vstane*) Další věc, kterou nemůžu u opery ani vystát, jsou zápletky. Jsou naprosto nesmyslné. A nikdo si to netroufne říct! Kvalita hereckých výkonů? Žádná neexistuje! Všichni postávají kolem a dívají se, jak hlavní postava zpívá! Bože, to bude úleva nechat to všechno za sebou... chrchly... chrchly – (*Opět se sesune na zem.*)

Stařenka: Už je po ňom?

Bábi: Neřekla bych.

Sardelli: (*znovu vstává na nohy*) A taky nenávidím lidi, co chodí na operu! Nenajde se mezi nimi jediný, kdo o hudbě něco ví! Přijdou sem a nechají svou inteligenci viset na věšáku u dveří!

Anežka: Tak proč jednoduše neodejdete? Když jste ukradl všechny ty peníze, proč jste se prostě nesebral a nezmizel, když to všechno tak nesnášíte?

Sardelli: Odejít? Opustit Operu? Chrr, chrrr... (*Padne k zemi.*)

André: Už je mrtvý?

Anežka: Jak by mohl být mrtvý? Bože můj, copak nikdo z vás nevidí, že –

Sardelli: (*znovu vstává*) Ale víte, co mě rozčiluje ze všeho nejvíc? Jak v opeře každému trvá!!!... tak strašně!!!... dlouho... než... chrr... krrr! (*Znovu padne na zem, tentokrát naposledy.*)

Stařenka: A má to odbyty. Zdá se, že tentokrát to byla vážně poslední opona.

Anežka: Ale vždyť ho Valtr nebudnul! Proč mě nikdo neposlouchá? Podívejte, ten meč v něm ani nebyl zapíchnutý!

Stařenka: No jistě. Je to ostuda, že si toho nevšimnul.

Anežka: Ale on je mrtvý!

Stařenka: Asi se nám trochu moc vzrušil.

Štandlík: To je hrozné. (*Třese bezvládným Sardellim.*) Kde jsou mé peníze?

Bábi: Ve sklepě. Valtr vám ukáže, kde přesně.

Valtr: (*ted uhlazený a příjemný*) Bude mi potěšením.

Bábi: Budete potřebovat nového hudebního ředitele. Těžko byste hledali lepšího, než je tady mladý Valtr.

Štandlík: Valtr?

Bábi: Ví o opeře všechno, co se o ní dá vědět.

Stařenka: A měl byste vidět, jakou píše muziku. Tady, podívejte!

Bábi: Brilantní! Budete překvapení.

Stařenka: Má tam jednu o kočkách, jak skáčou po střechách a pořád zpívají.

Bábi: Je důvěryhodný a čestný a celou budovu opery má v malíčku.

Štandlík: Valtr?

Bábi + Stařenka: Valtr.

Štandlík: Chceš být hudebním ředitelem, Valtře?

Valtr: Děkuji vám, moc rád, pane Štandlíku.

Štandlík: Štuclíku! – Totiž, vlastně...

André: (*divá se do not*) Poslyšte, to je vážně dobré! Až na to, že... tohle není opera. Je tady sice spousta hudby, ale taky – tanec a zpěv, občas se i mluví... To má k opeře daleko.

Štandlík: Jak daleko? Chcete říct, že by bylo možné vložit do toho hudbu a nějaké peníze a dostat z toho slávu a ještě víc peněz?

André: Tohle by *mohl* být ten případ, pane Štandlíku.

Štandlík: (*obejme jednou rukou kolem ramen Andrého a druhou Valtra Plížu*) Skvěle! Tak to si zaslouží velkou... ehm, střední skleničku něčeho dobrého!

Štandlík, André a Valtr odcházejí. Ostatní personál se pomalu vytrácí. Bábi, Anežka a Stařenka zůstávají. V pozadí knihovník unáší blondýnu Kristýnu. Po straně postává signor Basilica.

Anežka: A tím to skončilo?

Bábi: Ještě ne pro všechny.

Enrico: Dámy! Víte, co teď udělám? Dám sbohem Enricu Basilicovi a vyrazím na párek v rohlíku! A pak si skočím do kabaretu na proslulej kuplet „Nešáhej mi na kolínko, tam je samá kost, šáhni radši na stehýnko, tam je masa dost!“ A jestli budu ještě někdy zpívat v opeře, tak jedině pod jménem Jindřich Slimejš!

Divačka: Jindřichu?!

Enrico: Andělko...?

Divačka: Já si hned myslela, že jsi to ty! Nechal sis narůst plnovous a vypadáš jako vzducholod, ale jak jsi začal zpívat, říkala jsem si, to musí být můj Jindra.

Obejmou se a odkvapí spolu.

Anežka: No to snad ne!

Stařenka: Takové věci se v opeře stávají den co den.

Anežka: Nikdo z nich vám ani neřekl děkuju.

Bábi: Tak to většinou bývá.

Anežka: A co já?

Bábi: Myslím, že bychom měly jít, Gyto. Časně ráno odjždíme.

Stařenka: Z diváků nikdo neodešel. Všichni tam pořád sedí...

Bábi: Nechápu proč. Opera skončila.

Stařenka: Máš tak trochu vztek, co?

Anežka: To tedy mám!

Stařenka: Máš pocit, že každému to přineslo něco dobrého, jenom tobě nic?

Anežka: Ano!

Bábi: V tom případě bych to ze sebe rozhodně dostala.

Anežka vydá dlouhý stoupající tón. Ze stropu začne padat omítka.

Stařenka: Aha. *Teď* opera konečně skončila.

Anežka odběhne. Bábi a Stařenka vykročí k východu.

Kolik zbylo z těch mejch prachů, Esme?

Bábi: Moc toho není, Gyto.

Stařenka: Hm. Ty, Esme, jak se ti to podařilo?

Bábi: Co?

Stařenka: Ten trik s tím mečem. Chytilas ho do holý ruky. A nic se ti nestalo.

Bábi: Lidi jsou líní přemýšlet, ani na okamžik je nenapadne, že jsem třeba měla v ruce schovaný kus dřeva nebo tak. Za vším hned vidí kouzlo.

Stařenka: Ale tys tam nic neměla, že ne?

Bábi: O to přece nejde. *Mohla* jsem tam něco mít.

Stařenka: Zaplaťpánbůh, že nespadol ten obří lustr. To mi dělalo starosti od první chvíle. Vypadá tak dramaticky. První věc, kterou bych uřízla, kdybych byla šílenec.

Bábi: To už by bylo opravdu trochu moc. Dokonce i na operu.

Stařenka: Nepočkáme na Silvera?

Bábi: On se vždycky nakonec objeví. Naneštěstí.

Odcházejí, když se za nimi objeví Anežka.

Stařenka: Že bys přece jenom jela s námi, Anežko? Magrátin domek je pořád prázdný. Bylo by fajn, kdyby tam občas někdo vyvětral.

Anežka: Chtěla jsem jenom... ovázat vám tu ruku. (*Ováže Bábi krvácející dlaň.*)

Bábi: To se zahojí. Většina věcí se nakonec zahojí. (*odmlka*) Víš, že když jsem byla mladší, nechávala jsem si říkat Endemonia?

Anežka: Vážně?

Bábi: No. Vydrželo mi to asi tři nebo čtyři hodiny. No nic, půjdeme.

Anežka: (*vteřinu zaváhá*) Takže... vy mi nabízíte, že byste mě něco naučily?

Bábi: My a naučily? Bože ne! Já na nějaké učení nemám dost trpělivosti. Ale mohly bychom tě nechat, aby ses od nás učila sama.

Odcházejí středem dozadu, za jejich zády – tedy na jevišti – ožívá ruch opery, zní finální akordy.

KONEC



Lada Bělašková jako Anežka Nulíčková

Program vydalo
Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava,
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava
www.ndm.cz

Ředitel Jiří Nekvasil
Šéf činohry Vojtěch Štěpánek

Redakce programu Sylvie Rubenová
Výtvarné zpracování programu a plakátu, sazba Lubomír Šedivý

Plakát a čelní strana programu Radovan Šťastný
Barevné fotografie Radovan Šťastný
Černobílé fotografie ze zkoušek Martin Kusyn

Nositelé práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní, literární, audiovizuální
agentura, z. s., Krátkého 143/1, 190 03 Praha 9 – Vysočany,
a Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava.

Tisk CZECH PRINT CENTER a. s.

Činnost Národního divadla moravskoslezského,
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

Aktivity NDM jsou také finančně podporovány
Ministerstvem kultury České republiky
a Moravskoslezským krajem.

ISBN 978-80-88180-41-8

MEDIÁLNÍ PARTNER INSCENACE:



OSTRAVA!!!



Marie Logojdová a Robert Finta



Ivana Ambrúsová a Lada Bělašková



Alexandra Gasnárková a Anna Cónová



Jan Rychtář, Izabela Firlová, Lukáš Šustr, Vít Hofmann,
nahore Ivana Ambrúsová



Izabela Firlová, Viktorie Georgievová, Jan Fišar, Sylvie Krupanská,
Miroslav Rataj a Ivan Dejmal



Miroslav Rataj



Robert Finta, Tomáš Jirman a Jan Fišar



Ivan Dejmal a Lada Bělašková



Anna Cónová, Alexandra Gasnárková, Vít Hofmann, Izabela Firlová,
Vít Roleček, Jiří Sedláček a Sylvie Krupanská



Tomáš Jirman a Jan Fišar



Jan Fišar, Lucie Končoková, Jan Rychtář, Kryštof Malec, Radim Bierski,
Jiří Blažek, Petr Houska, Izabela Firlová, Sylvie Krupanská,
Ivana Ambrúsová, Marek Čajan a Jiří Dvořák



Jiří Sedláček, Anna Cónová a Alexandra Gasnárková



Alexandra Gasnářková a Anna Cónová



Lucie Končoková, Lukáš Šustr, Jan Rychtář, Vít Hofmann, Jan Fišar,
Kryštof Malec, Jiří Blažek, Tomáš Jirman a Ivana Ambrúsová



Radim Bierski, Dorota Hořanská, Kryštof Malec, Viktorie Georgievová
a Jiří Dvořák, nahoře Izabela Firlová



Miroslav Rataj, Tomáš Jirman a Jan Fišar



DUCH a Lada Bělašková



Marie Logojdová, Kryštof Malec, Jiří Dvořák, Jiří Blažek,
Sylvie Krupanská a Ivan Dejmal



Vladimír Čapka a KRYSÍ SMŘŤ



Lucie Končoková a Jan Fišar